T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

YAPILANDIRMACI EĞİTİM PROGRAMINA GÖRE 9. SINIF COĞRAFYA DERSLERİNDE ETKİNLİKLERİN AMACINA ULAŞMA DÜZEYİ HAKKINDA COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

(KONYA / EREĞLİ İLÇE ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Nuri İNAN

Hazırlayan
Niyazi Kürşat ÖZCAN

KONYA 2008

ÖZET

Bu araştırmada Ortaöğretimde önemli bir yeri olan Coğrafya dersinin Yapılandırmacı eğitim programına göre 9. sınıf coğrafya derslerinde etkinliklerin amacına ulaşma düzeyi hakkında coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin neler olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Dersin hedeflenen amaçlara ulaşması, program geliştirme ilkeleri, etkinliklerin etkili biçimde uygulanmasına bağlıdır. Programın her yönüyle yeterliliğinin saptanmasında, programların etkili uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşleri büyük önem taşımaktadır. Bu tanımdan hareketle çalışmanın amacı Ereğli ilçe merkezinde görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin görüşlerini almak değerlendirerek analiz etmek ve programa katkı sağlamaktır.

Araştırmada Survey modeli uygulanmıştır. Coğrafya dersi öğretmenlerinin, yapılandırmacı eğitim programına göre 9. sınıf coğrafya derslerinde etkinliklerin amacına ulaşma düzeyi hakkında coğrafya öğretmenlerinin görüşleri (Konya / Ereğli ölçeğinde) uygulanmak üzere anket formları hazırlanmıştır.

Anket formlarının hazırlanmasında iki amaç tespit edilmiş, buna göre:

a- Coğrafya dersi öğretmenlerinin yeni uygulanmakta olan program hakkındaki düşüncelerin den faydalanılarak etkinliklerin başarısını anlamak

b-Ulaşılan bilgiler ile araştırmanın kuramsal kısmını desteklemek

Program konusunda genel görüş ve elde edilen sonuçlar özetlenirse, programın uygulanabilir olduğu fakat küçük çapta da olsa revize edilmesinin gerektiği şeklindedir. Etkinliklerin genellikle becerileri geliştirmede başarılı olduğunu yönündedir.Öğretmenler programın geliştirilmesi noktasında kendilerinin daha fazla katkıda bulunmasını istemektedir; program geliştirme ve uygulamadan önce etkin bir hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği şeklindedir , ders saatlerinin yetersiz olduğu , kitapların hazırlanması ve programla ilgili öğretmen görüşlerinin alınması gerektiğini ve kılavuz kitapların oluşturularak dağıtılmasının son drece gerekli olduğu sonuçlarına araştırma neticesinde ulaşılmıştır.

ABSTRACT

In this study, it's attempted to understand what are the opinions of geography teachers about level of activities for achieving a goal in geography courses of Grade 9, according to the Contructivitist education program of Geography lesson that has an important place in Secondary Education. For lesson, reaching goals aimed depends on program development principles and on effective application of activities. To determine proficiency at all points of program, opinions of teachers who are effective applicators of programs are of great importance. From this point of view, purpose of study is to take opinions of Geography teachers who are working in Ereğli county town and provide contribution to program.

In the research, survey model has been applied. Questionnaire forms have been prepared on opinions of geography teachers about level of activities for achieving a goal in geography courses of Grade 9, according to the Contructivitist education program of Geography lesson (in Konya/Ereğli Scale).

Two purposes have been determined to prepare questionnaire forms, hereunder;

a- to understand success of activities by benefiting from thoughts of geography lesson teachers about program that is newly applied,

b- to support institutional part of research with data received.

If general view and obtained results on program are summarized, program is applicable, but must be revised on a small scale, and activities are generally successful in developing skills. Teachers would like to make more contribution in respect of developing program; before developing and applying program, an affective in-service training must be provided and as a result of research, it's concluded that course hours are insufficient, that teachers' opinion must be taken in preparing books and related to program and that constitution and dissemination of guide books is extremely important.

ANAHTAR KELİMELER

Coğrafya Öğretimi	Teaching Geography
Yapılandırmacı Öğretim Programı	Constructive Teaching Approach Program
Coğrafya Öğretimi	Teaching Geography
Coğrafya Üniteleri	Geography Units

ÖN SÖZ

Sosyal Bilimler içinde yer alan coğrafya bireylerin genel kültürlerini oluşturmada önemli bir yere sahiptir. Yaşadığı coğrafyayı, bu coğrafyanın toplum ve birey hayatı üzerindeki etkilerini, dünyayı, uzayı vb. insanlar coğrafya ilmi sayesinde öğrenmektedirler. Coğrafya ilmi de zaten insanların çevrelerini kavrama ve sorgulamaları isteğinden ve gereğinden doğmuştur.

Coğrafya ilminin genel kültürü oluşturma amacı ile okutulduğu orta öğretim kurumlarında ise coğrafya eğitim-öğretiminin verilmesi noktasında, öğretmenlerin ve öğretim programlarının yeri tartışılmaz bir öneme sahiptir. Öğretmenlere düşen görev, hem konu alanını bilmek hem de bu alanı öğrencilere öğretme becerisini göstermektir. Öğretmenlik mesleği ve öğretim programları; toplumun dinamik yapısı ve çağın gereklerine paralel olarak sabit kalmadığı için, eksikliklerin giderilmesine yönelik olarak sürekli geliştirilmektedir.

Bu çalışma, amaçlanan bu noktalarda yapılacak olan yeni düzenleme ve aksaklıkların giderilmesi konularına bir nebze de olsa katkı sağlayabilmeye yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın başlangıcından itibaren, gerçekleşmesi sürecinde rehberlik hizmetinde bulunan ve her türlü katkıyı sağlayan değerli hocam sayın Prof. Dr. Akif Akkuş'a, bir coğrafyacı olarak araştırmanın her safhasında bilgi ve yardımlarına başvurduğum kıymetli hocam sayın Yrd. Doç. Dr. Adnan Pınar'a, değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nuri İnan'a, eğitimci olarak yine yardımlarını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Adnan Buldur ve Yrd. Doç. Dr. Ali Meydan ile maddi-manevî desteğini esirgemeyen Dr. Caner Aladağ bilgilerinden her zaman istifade ettiğim Yrd. Doç. Dr. Recep Bozyiğit ve bölümümüz öğretim elemanları hocalarıma teşekkür ederim. Bunun yanı sıra çalışmalarım da her zaman yanımda olmuş olan değerli meslektaşım Dr. Hüdaverdi Mamak'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Niyazi Kürşat ÖZCAN

Konya 2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET
ABSTRACT
ANAHTAR KELİMELER
ÖNSÖZ i
İÇİNDEKİLER ii

I.BÖLÜM

I.1.GİRİŞ 1
I.1.1.Problem 3
I.1.2. Problem Cümlesi 4
I.1.1.. Alt Problemler 5
I.1.4. Araştırmanın Amacı 5
I.1.5. Araştırmanın Önemi 6
I.1.6 .Varsayımlar (Saylıtlıklar) 6
I.1.7. Sınırlılıklar 7
I.1.8. Tanımlar 7

II. BÖLÜM

KURUMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR
II.1. Eğitim 9
II.2. Orta Öğretimde Coğrafya Dersi 9
II.2.1.Coğrafyanın Tanımı 9
II.3. Coğrafya Dersinin Amaçları 11
II.4. Coğrafya Öğretiminin Araç ve Gereçleri 14
II.4.1 Coğrafya Ders Kitapları: 14
II.4.2.Haritalar: 15
II.4.3.Atlaslar:Atlas: 15
II.4.4.Küreler: 15
II.4.5.Dia ve fotoğraf makinesi: 15
II.4.6.Tepegöz: 15
II.4.7.Coğrafi Bilgi Sistemleri: 15
II.4.8. Grafikler : 16
II.4.9. Diyagramlar 16

II.4.10. Profil ve Kesitler 16
II.4.11. Tablolar 16
II.5.Coğrafya Eğitiminin Sorunları 17
II.6. Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Teknikler 18
II.6.1. Anlatım Yöntemi 19
II.6.2. Soru - Cevap Yöntemi 20
II.6.3. Gezi-Gözlem Yöntemi 21
II.6.4. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi 22
II.6.5. Problem Çözme Yöntemi 22
II.6.6. Tartışma Yöntemi 23
II.6.7 Grupla Çalışma Yöntemi 24
II.6.8. Beyin Fırtınası 25
II.6.9.İş yöntemi: 26
II.6.10.Deney Yöntemi 26
II.7.İlgili Araştırmalar 26
II.8.Coğrafya Müfredat Programları 32
II.8.1.1941 Coğrafya Müfredat Programı 33
II.8.2. 1957 Coğrafya Müfredat Programı 33
II.8.3.1971 Coğrafya Müfredat Programı 34
II.8.4.1973–1983 Coğrafya Müfredat Programı 36
II.8.5.1992 Coğrafya Müfredat Programı 37
II.8.6.2005 Coğrafya Müfredat Programı 38
II.9.Yenilenen Coğrafya Programı 39
II.9.1.Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı 39
II.9.2. Coğrafya Programının Yenilenme Nedenleri 44
II.9.3. Coğrafya Dersi Öğretim Programının 45
II.9.4.Programın Vizyon ve İlkeleri 46
II.9.5.Coğrafya Programının Felsefesi 47
II.10. Programın Temel Öğeleri 51
II.11.Beceriler 51
II.11.1.Harita Becerileri : 52
II.11.2.Gözlem Becerisi : 52
II.11.3.Arazi Çalışmaları Becerisi: 52
II.11.4.Coğrafî Sorgulama Becerisi : 53
II.11.5.Tablo, Grafik veDiyagram Hazırlama Becerisi: 53

II.11.6.Zaman Algılama Beceri: 53
II.11.7.Kanıt Kullanma Becerisi: 53
II.11.8.Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi : 54
II. 12.Kavramlar 54
II.13.Değerler ve Tutumlar 54
II.14.Ölçme ve Değerlendirme 54
II.14.1.Değerlendirme Türleri 56
II.14.2.Coğrafya Eğitiminde Değerlendirme 57
II.14. 3. Değerlendirme Araç ve Yöntemleri 58
II.14.3.1.Uzun Cevaplı Maddeleri 58
II.14.3.2.Performans Değerlendirme 59
II.14.3.3. Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo) 60
II.14.3.4.Kısa Cevaplı Maddeleri: 60
II.14.3.5.Çoktan Seçmeli Testler: 60
II.14.3.6.Eşleştirmeli Maddeler 61
II.14.3.7.Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric) 61
II.14.3.8.Görüşme (Mülakat) 61
II.12.3.9.Gözlemler 61
II.14.3.10.Sözlü Sunum 62
II.14.3.11.Projeler 62
II.14.3.12 Araştırma Kağıtları 62
II.14.3.13. Öz Değerlendirme 62
II.14.3.14.Kavram Haritaları 63
II.14.3.15.Tutum Ölçekleri 63

III. BÖLÜM

III.1. Araştırmanın Yöntemi 65
III.2 Araştırmanın Modeli 65
III.3.Evren ve Örneklem 65
III.4.Veri Toplama Yöntemi 66
III.5.Verilerin Analizi ve İşlemi 67

IV. BÖLÜM

IV.1.Bulgular ve Yorumlar 69
IV.1.1.Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar 70

IV.1.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar 77
IV.1.3. Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar 81
IV.1.4. Alt Problemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar 86

V. BÖLÜM
YORUM VE TARTIŞMA
V.1 Alt Probleme İlişkin Yorumlar 90
V.2 Alt Probleme İlişkin Yorumlar 91
V.3 Alt Probleme İlişkin Yorumlar 94
V.4 Alt Probleme İlişkin Yorumlar 98
V.5 Alt Probleme İlişkin Yorumlar 99

VI. BÖLÜM
VI.1.Sonuçlar 103
VI.2.Öneriler 103
KAYNAKLAR 105
EKLER

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo I: Örneklem Gurubunun Okul Dağılımı 66

Tablo II: Örneklem Gurubuna Ait Bilgiler 69

Tablo III: Coğrafya Öğretmenlerinin Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Öğrenci Becerilerinin Gelişimindeki Önemine İlişkin Görüşlerine İlişkin Frekans Tablosu 71

Tablo IV: Coğrafya Öğretmenlerinin Coğrafya Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Öğrenci Becerilerinin Gelişimindeki Önemine İlişkin Frekans Tablosu **..... 77**

Tablo V: Öğretmenlerin Etkinliklerin Değerlendirilmesiyle İlgili Görüşlerine İlişkin Frekans Tablosu 82

Tablo VI: Lisans Eğitimi Sürecinde Aldığınız Coğrafya Eğitimi Etkinliklerin Nasıl Yapılacağına Dair Yeterli Bilgi Vermekte midir Görüşlerinizi Belirtiniz. 86

Tablo VII: "Milli Eğitimin Uyguladığı Hizmet İçi Eğitimler Etkinlilerin Uygulanmasında Yeterli Bilgileri İçermekte midir?" Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı..... 87

Tablo VIII:" Sizce Uygulanan Etkinliklerin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabilir?" Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı 88

Tablo IX: "Kullanmakta Olduğunuz Ders Kitabı Uygulanmakta Olan Yapılandırıcı Eğitim Programı İçin Yeterli midir "Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı..... 89

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil I: Bilginin Özümsenmesi..... 49

Şekil II: Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı..... 50

BÖLÜM I

I.1.GİRİŞ

Her toplumun, kendisini oluşturan unsurlarından istekleri vardır. Günümüz modern toplum hayatını yakalama amacında olan Türk toplumunun da kişilerinden beklentileri dünyadaki gelişmelere paralel olarak artmaktadır. Bireylerin, toplumun ve çağın ihtiyacı olan beklentilere cevap verebilecek şekilde yetişmeleri için belirli bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Günümüzde insanımızın en önemli ihtiyaçlarından biri eğitim, milletimizin ise iyi eğitim almış, nitelikli insan gücüdür. Nitelikli insan gücünü oluşturabilmenin en önemli kaynağını ise eğitim faaliyetleri teşkil eder. Çağdaş ve demokratik bir toplumda, eğitim-öğretim faaliyetlerinin hem bireylerin gelişmesine hem de toplumun kalkınmasına yönelik olması temel bir gerekliliktir. Bu noktadan hareketle eğitimin en başta gelen görevleri, toplumun kültürel mirasını gelecek kuşaklara aktarmak, bireylere toplum değerlerini ve toplum hayatında üstlenecekleri rolleri öğretmek, akılcı ve ideal düşünmenin yolunu öğreterek onların doğal ve toplumsal çevreyi bilimsel ilkeler doğrultusunda değerlendirmelerine ışık tutmaktır.

Günümüz toplumunun ihtiyacı olan insan profil, geçmiş toplumlarının ihtiyacı olan insan unsurundan farklıdır. Küreselleşme, bilim ve teknolojideki gelişme, bilgi toplumunun gerektirdiği insan gücü değerini belirleyen temel etken olmuştur. Küreselleşme, gelişen teknik altyapı ve modern hayattaki gelişmelere bağlı olarak eğitim sürecinin niteliği ve niceliği üzerinde tartışılmaya başlanmış ve eğitimde yeniden yapılanma gündeme gelmiştir. 2000'li yıllarda teknolojiyi kullanabilmek hem eğitimciler hem de öğrenciler için kazanılması gereken önemli bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü, teknoloji bilgiye ulaşmada, bilgiyi kullanmada, bilgi üretmede, bilgiyi paylaşmada ve yayabilmede son derece önemli bir araçtır.

Günümüzde eğitim sistemleri, bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ve toplumun ihtiyaç duyduğu yetişmiş insan gücü çerçevesinde yeniden şekillenmektedir. Öğrenci yetiştirme sistemleri de bu gelişmelerden doğrudan

etkilenmekte ve programlar, eğitim-öğretim süreçleri ve altyapı bakımından alternatif yaklaşımlar gündeme gelmektedir. Ülkemizde de öğrenci eğitimi alanındaki yeni gelişmeler ve toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli bireyi yetiştirme çalışmaları çerçevesinde coğrafya ders programının yeniden yapılandırılması gündeme gelmiş ve Yüksek Öğretim Kurulunun desteğiyle orta öğretimdeki coğrafya ders programları Milli Eğitim Bakanlığınca yeniden düzenlenmiştir. Bu yeniden yapılanma ile orta öğretimdeki coğrafya ders programları yeniden geliştirilmiş ve bu programların 2005-2006 öğretim yılından itibaren tüm orta öğretimde 9. sınıflarda dan başlayarak uygulanması süreci başlamıştır.

Eğitim insan ile yaşam arasında bir köprü durumundadır. İnsanın çevresinde olan değişmeler çeşitli yönlerle bazı etkiler yapar. Bireyin bu etkilere yeni tepkiler göstermesi ve karşılaştığı sorunları çözmesi zorunludur. Okul, böyle bir ortamda insanın çevresinde sürekli oluşan değişiklikleri karşılamak üzere birey davranışların değiştirmek ve yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür (Türk, 1999).

Ülkemizin ihtiyaç duyduğu bireyi yetiştirme ve öğrenci eğitiminin niteliğini geliştirme yönünde önemli bir adım olan yeniden yapılanmanın amacına ulaşabilmesi için, öğretmenlerin ve programın desteklenmesi ve yapılandırmacı program doğrultusunda eğitim fakültelerin gelişmesine orta öğretim kurumlarının ihtiyaç duyduğu alt yapı eksiklerinin tespit edilerek kurumların eksiklikleri tamamlanmalıdır.

Toplumun dinamik bir yapıya sahip olması, eğitim programlarının en önemli bölümünü oluşturan öğretim programlarının da dinamik olmasını gerektirmektedir. Bu nedenle hem öğretim programlarının hem de bu programların yürütülmesinde kılavuzluk görevini üstlenmiş olan öğretmenlerin sürekli yeniliklere açık olması kaçınılmaz bir durumdur. Ülke sınırlarının sabit kalmadığı, sıcak ve soğuk savaş dönemlerinde oluşturulan paktlar ve ittifakların dağıldığı veya değiştiği, 20-30 yıl öncesinde birbirleriyle hiç ilişkisi bulunmayan ülke ya da toplumların bugün ortak menfaatlerde buluşabildiği, globalleşmenin bir sonucu olarak iletişim ve ticaretin hızla gelişip yayıldığı dünyandın adeta küçük bir köy haline geldiği bir ortamda coğrafya öğretim programlarının da yeniliklere açık olması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öğretim programları, bir taraftan toplumun problemleri ve gereksinimleri, diğer taraftan da çocukların ve gençlerin sorunları, ilgileri, istekleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.

İstenilen düzeyde hazırlanan bir program, kavrama ve uygulamaya yönelik sürekli ve canlı, öğrenci merkezli, sadece konu başlıklarını değil, uygulamaya yönelik çalışmaları da içermeli, en önemlisi değişebilir ve günün şartlarına uyarlanabilir olmalıdır (Aladağ, 2003).

Türkiye'de eğitim programlarında sosyal bilimler programları içinde yer alan coğrafya, formal eğitimde istendik davranış değişikliklerini sağlayacak bir bilgi kategorisi olarak yer almıştır (Alkan, 1991).

Bireylerin toplum hayatında üstlenecekleri rollerin belirlenmesinde özellikle orta öğretim kademesinin önemi oldukça fazladır. Orta öğretim çağları öğrencilerin geleceğe yönelik planlarının az çok şekillenmeye başladığı, bireyin daha bağımsız ve akılcı düşünmek yanında ufkunun genişlediği bir döneme rastlamaktadır. Bu nedenle orta öğretim programlarının, bireylerin eğitim-öğretim süreci ve toplum hayatının düzenlenmesi ve gelişmesindeki rolleri çok önemlidir.

Coğrafya öğretmenlerine göre; toplumsal olayları, sorunları ve yapıyı konu alan, genel kültür kazandıran, çevreye uyumu sağlayan ve toplumsal yönden bireyleri biçimlendiren ders olarak ifade edilen coğrafyanın öğretim yöntem ve etkinliklere açısından sürekli çağdaşlaşma ihtiyacı duyan derslerin en başında gelenlerden biri olması gibi bir zorunluluğu bulunmaktadır (Özoğlu, 1987).

Günümüz örgün eğitim kurumlarında daha iyi değerler elde etmenin yolu, uyguladıkları yöntem ve etkinlikleri sürekli gözden geçirmeleri, belirledikleri yanlışları düzeltme ve doğruları geliştirmeleri ile mümkündür. Bu yeniden yapılanma ile orta öğretimdeki coğrafya ders programları yeniden geliştirilmiş ve bu programların 2005-2006 öğretim yılından itibaren tüm orta öğretimde 9. sınıflarda dan başlayarak uygulanması süreci başlamıştır.bu program öğrenci merkezli olan yapılandırmacı eğitim anlayışına göre biçimlendirilmiştir.

I.1.1.Problem

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özellikleri sürekli kendilerini yenilemeleri ve edindikleri bilgi tecrübelerini yeni nesillere aktarmalarıdır. Bunu da eğitim ve öğretim yoluyla yapmaya çalışmaktadırlar.

Eğitim Bireyleri ve toplumları düzgün bir yaşam biçimine ulaştırmada ve sahip olunan bilgi, beceri ve değerleri planlı bir şekilde bir sonraki kuşağa aktarmada ve bu arada insan davranışlarını yaşantılar yoluyla değiştirme sürecidir (Yetim, 2000).

Bu açıdan bakıldığında eğitimin insanın doğumundan ölümüne kadar sürdüğünü söyleyebiliriz. Eğitimin yegane amacı nitelikli insan yetiştirmektir. Nitelikli insanda zihni gelişmesi yanında fiziksel, sosyal ve duygusal gelişmesi ile mümkündür. Bundan dolayı da coğrafya eğitimi çağdaş eğitimin bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Bilgi davranış ve kabiliyetlerin geliştirilmesi ve kazandırılması için uygulanan sürekli faaliyetler dizisidir (Erkal, 1982).

Ülkemizde cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar çocuk ve gençleri korumaya ve yetiştirmeye dönük birçok yasa ve kararlar çıkarılmıştır. Fakat bu kanun ve yasalar tam anlamıyla uygulanmamaktadır. Bunun nedeni de eğitim sistemimizde köklü bir devlet politikasının olmayışına bağlayabiliriz. İktidara gelen hükümetler kendi programları doğrultusunda bir eğitim sistemi uygulamaktadırlar, dolayısıyla eğitime bakış açıları da farklı olmaktadır.

Eğitim kurumlarında coğrafya eğitimi derslerinin uygulanış şekline batığımızda derslerin plan ve programları hazırlanırken Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu ve okullara gönderdiği programların esas alınmaktadır. Programın uygulanırlık düzeyine bakılmadığını ve program hazırlanırken 9. ve diğer sınıfların, konularını ve etkinliklerini hazırlanırken öğretmen görüşlerine ve konu özerindeki önerilerine yeterince dikkat edilmediği görüşü öğretmenler arasında hakimdir.Bu öğretmeni dikkate almayan anlayış siyasilerin kendi programlarını hayata geçirirken devamlı değişen derinlik ve devamlılık arz etmeyen programlardan öğretmenin olumlu yada olumsuz etkilenme olasılıkları problemler de araştırılmıştır.

I.1.2.Problem Cümlesi

Yapılandırmacı eğitim programına göre 9. sınıf coğrafya derslerinde etkinliklerin amacına ulaşma düzeyi hakkında coğrafya öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

I.1.3. Alt Problemler

1.Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde kullanılan etkinliklerin öğrenci becerilerinin gelişimindeki önemine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.Öğretmenlerin coğrafya öğretiminde kullanılan etkinliklerin uygulanmasında karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

3.Öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesiyle ilgili görüşleri nelerdir?

4.Öğretmenlerin etkinliklerin uygulanması sırasında gördükleri diğer problemler nelerdir?

I.1.4. Araştırmanın Amacı

Ortaöğretimde Coğrafya dersinin önemli bir yeri vardır. Bu dersin hedeflenen amaçlara ulaşması, program geliştirme ilkeleri, etkinliklerin etkili biçimde uygulanmasına bağlıdır. Programın her yönüyle yeterliliğinin saptanmasında, programların etkili uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşleri büyük önem taşımaktadır. Bu tanımdan hareketle Ereğli ilçe merkezinde görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin görüşlerini almak değerlendirerek analiz etmek ve programa katkı sağlamaktır.

2006-2007 Öğretim Yılında uygulanmaya başlanan 9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programında yer alan ünitelerin muhteva, uygulama, etkinliklerin hedeflenen kazanımlara ulaşabilme ve ölçme-değerlendirmesinin; yeni müfredatın vizyonu, felsefesi ve diğer programlardan farklılıklarının Ereğli ilçe merkezinde görev yapan coğrafya öğretmenleri görüşlerine göre değerlendirilerek analizinin yapılması amaçlanmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen veriler ışığında coğrafya üniteleri öncelikli olarak yeni programın içeriği (etkinlikler), hedefleri, eğitim-öğretim süreci ve ölçme-değerlendirme ile ilgili sorunları tespit edilecek ve çözüm yolu üretilmesinde yararlı olunacaktır.

I.1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma ile Ereğli ilçe merkezi örnek olarak ele alınarak yeni coğrafya Programının coğrafya ünitelerine ve etkinliklere yönelik öğretmen görüşleri belirlenecektir.

Programı uygulayacak ve başarıya götürecek asli unsur olan öğretmenlerin program hakkındaki fikirleri pek tabi son derece önemlidir. Öğretmenlerin programın eksik ve yeterli yönlerini ders çalışmalarında bizzat yaşayarak tecrübe etmektedir.

Coğrafya dersine karşı öğrencilerde oluşan olumsuz tavır ve düşüncelerin temelinde yatan sebepleri tespit edip ortadan kaldırmak için böyle yardımların yapılması çok önemlidir. Fakat, coğrafya derslerinde etkili yardım sağlayacak olan öğretmenlerin, etkili öğretme ve ders anlatma becerilerine ne kadar sahip oldukları, yeni uygulanan programdaki etkinliklere ne kadar hakim oldukları, etkinliklerin öğrenciye ne oranda ulaştığı bilinmemektedir.

Bu çalışma sonucu elde edilecek verilerin 2006/2007 eğitim-öğretim yılından itibaren Ereğli ilçe merkezi ve orta öğretim okullarında uygulanan coğrafya Programının uygulama sonuçları üzerinde yeni araştırma olanaklarına katkı sağlayacaktır. Problemlerin tespiti ve bu problemlerin giderilmesinde Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelere kaynak oluşturması amaçlanmaktadır.

I.1.6.Varsayımlar (Sayıltılar)

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde ve sonuçta elde edilecek bulguların işlenmesinde şu varsayımlardan hareket edilmiştir:

1.Araştırmada uygulanan ölçme aracından elde edilen sonuçlar araştırma alanını temsil etmektedir ve araştırma için yeterlidir.

2.Geliştirilen ölçme aracı bu araştırma için gerekli verileri sağlayacaktır.

3.Kontrol edilemeyen değişkenler, bütün öğretmenleri aynı ölçüde etkilemiştir.

I.1.7.Sınırlılıklar

1.Araştırma, ulaşılacak kaynaklardan elde edilecek verilerle ve 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Ereğli ilçe merkezinde görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri cevaplarla,

2.Konya / Ereğli ilçe merkezindeki ortaöğretim okulları ile,

3.Ereğli ilçe merkezinde görev yapan Coğrafya öğretmenlerinin 9. sınıf Coğrafya Öğretim Programı ve coğrafya ünitelerine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

I.1.8.Tanımlar

Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı: Bu yaklaşıma göre; öğrenme bireyin kendi çabası sonucu oluşmaktadır. Bu yaklaşımda öğretimden çok öğrenme üzerinde durulmaktadır. Yapılandırıcı yaklaşımın en önemli özelliği; öğrencinin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına ve geliştirmesine olanak tanımasıdır.

Yapılandırıcı yaklaşımda öğrenci;

Bilgiyi araştırır, bulur, yorumlar ve analiz eder,

Düşünme sürecini geliştirir,

Eski bilgilerle yeni bilgileri bütünleştirir ve yeniden yapılandırır.

Aktif Öğrenme: Öğrencilerin öğrenme sürecinde, hayattaki olayları benzer durumlarla karşılaştırarak; sorumluluk aldıkları, karar verdikleri ve zihin yeteneklerini geliştirdikleri bir öğrenme türüdür.

Yapılandırma: Ön bilgilerin ışığında yeni bilgilerin incelenmesi, yorumlanması ve anlamlandırılarak zihne yerleştirilmesidir.

Ön Bilgi:: Gözlem, deney ya da çeşitli zihinsel çıkarımlar yoluyla bireyin önceden edindiği bilgilerdir. Ön bilgiler yapılandırıcı yaklaşımda özel bir öneme sahiptir. Çünkü ön bilgilerin ışığında yeni kazanılan bilgilerin incelenmesi, yorumlanması ve anlamlandırılarak beyinde yapılandırılması söz konusudur.

Beceri: Uygun öğrenme ve öğretim ortamında bireyin, hazır bulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu bir işi kolaylıkla ve ustalıkla yapar hâle gelmesidir.

Kazanım: Öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlardır.

Problem: Çözümü, yaratıcı düşünmeyi gerektiren önemli, şaşırtıcı veya ciddi bir durumdur.

Etkinlik:Öğrencinin kazanması istenilen bilgi ,beceri ,değer ve tutumları ihtiva eden soru ve yaklaşımlardır. Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiş, öğrenme sürecinde öğrencinin yaşantıları dikkate alınmıştır. Program sadece sınıf içi değil sınıf dışı etkinlikleri de kapsamaktadır.

Ders İçi Etkinlik: Kazanımların ders saatleri içerisinde öğretmen gözetimin de değerlendirilen kısmıdır.

Ders Dışı Etkinlik: Kazanımların ders saatleri dışında öğrencinin de değerlendirilen kısmıdır.

Derecelendirme Ölcekleri (Rubric): Derecelendirme ölçekleri, performansı tanımlayan kriterleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır.

Performans Değerlendirme: Performans değerlendirme, öğrencinin bilgiyi nasıl anladığı ve nasıl kullandığı hakkında bilgi veren bir değerlendirme türüdür. Öğrencinin var olan bilgilerini bir ürüne veya aktiviteye dönüştürmesini, günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını inceleyerek süreç içinde değerlendirilmesidir.

II.BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

II.1. Eğitim

Eğitim bireyler üzerindeki istendik davranış değişiklikleridir.

Eğitim bireyin davranışlarının değiştirilmesini amaçlar. Davranış insanın gözlenilebilen ya da ölçülebilen bilinçli etkilerin tümünü kapsar. Bu anlamda bir kişinin bir duruma, bir olaya ya da çevresindeki herhangi bir karşıtına yapacağı tepki, bunlara ilişkin düşünce, tutum ve duygusu değiştirildiğinde, o kişi değiştirilmiş olmaktadır. Başka bir deyişle o kişi eğitim sürecinden geçirilmiştir (Başaran, 1987).

Çağdaş toplumlarda bireyler, içinde yaşadığı çağın yaşam koşullarına, ekonomik, sosyal ve kültürel ortamlardaki hızlı değişim ve etkileşimlere uyum sağlamak zorundadır. Her düzeyde sürdürülen eğitimin bu konuda etkin bir katkı sağlaması beklenmektedir.Bu bakımından çağdaş eğitim ve öğretim uygulamaları bireyin birbirleri ile etkin ilişki kurmaları, toplumsal olaylara, konulara ve değerlere etkin bir biçimde yaklaşmaları sorunları çeşitli açılarda çözebilmeleri için gerekli anlayış tavır düşünüş,alışkanlık ve beceriler kazanmak durumundadır (Karaoğlu, 1998).

II.2.Orta Öğretimde Coğrafya Dersi

II.2.1.Coğrafyanın Tanımı

Coğrafya ilminin kökeni olan ge'graphe terimi, ge (dünya), graphe (tasvir) demektir bunu dayanarak coğrafyanın en basit ve en yalın anlamıyla bir yeryüzü ilmi olduğunu, yani yeri başka bir ifade ile dünyayı tasvir eden bir ilim olduğu söylene bilir (Doğanay, 1997).

Eski Çağda ilk defa M Ö III.yüzyıl başlarında Geographica ya da Geographein biçiminde Mısırın İskenderiye kentinde yaşamış olan Eratosthenesin kullanıldığı kabul edilmektedir. XIX. yüzyıl başlarına kadar coğrafya genellikle tasviri anlamda kalmıştır. XIX. yüzyıla kadar süregelen coğrafya ise "Genel Kurmay Coğrafyası"

olarak isimlendirilmiş ve daha çok yönetici güçlerin bir aracı olarak belirdiği vurgulanan bu coğrafya anlayışı egemen hale gelmiştir.

Coğrafya, insanla tabii ortam arasındaki etkileşimi dağılış, karşılaştırma ve nedensellik ilkelerini kullanarak araştıran ve sonuçlarını sentez olarak veren bir bilim dalıdır (Akkuş, 1998).

Ancak coğrafyanın günümüzde geldiği noktayı düşünürsek bu tanım yeterli değildir 19.yy sonlarından itibaren gelişmeye başlaya coğrafya ilmi dünyanın tanıtılması ve tasviri ile yetinmez şayet coğrafyacılar yerin tasviri ve tanımı ile yetinmiş olsalardı coğrafi fikir ve düşünceleri ortaya koyan eserler tanıtım yazıları veya birer seyahatnameden ibaret kalacaktı modern coğrafya çevre ile ilgili olguları ve yeni gelişen bilimsel olayları inceleme alanına alır coğrafya doğal ortamda meydana gelen olayların nedenlerini sonuçlarını ve bunların insanla olan ilişkilerini inceler incelediği konunun belili bir bölgede veya dünya genelinde dağılımını araştırır ortaya koyar ayrıca elde edilen sonuçlardan hareket ederek devlet yöneticilerine yol gösterir, rehberlik yapar. Buna göre coğrafya ilmini; “Doğal çevreyi, çevrenin kendi arasındaki etkileşimlerini, çevreyle insan arsındaki karşılıklı ilişkileri inceleyen bilim dalıdır” şeklinde tanımlayabiliriz. Coğrafya çevremizi, insanları ve yeryüzünü daha iyi tanımamıza, yaşadığımız ortamla ilgili problemleri almamıza yardımcı olan ve insan etkinlikleri açısından yeryüzünü inceleyen bir bilimdir (Özcan, 2000).

Coğrafya, Fen ve Sosyal Bilimler arsında bir köprü ve bu bilimler demetini bağlayan bir bağdır. Bu nedenle coğrafyaya bakış açısı çok geniş bir alanı kapsar. Coğrafya´nın ilgilendiği konuları 2 grupta toplayabiliriz.

a-)Yaşadığımız yakın ve uzak çevredeki yüzey şekillerini (dağ, ova vb.) inceler. Yağış ve sıcaklık gibi iklim özelliklerini, orman, otlak gibi bitki örtüsünün yetişme koşullarını ve toprakların oluşumunu araştırır.

b-)İnsan sayısını (nüfus), insanın yeryüzüne dağılışında etkili olan faktörleri ve yerleşmelerin kuruluşunda doğal ortamın etkilerini inceler; doğal ortamın tarım,sanayi,ulaşım ve ticaret gibi ekonomik etkinlikler üzerindeki önemini araştırır (Atalay,1994).

Ancak coğrafya ilminde bunlar, coğrafi düşüncenin temel araştırma yöntemlerinden olan gezi-gözlem, akıl yürütme ve anket yöntemleri ile başlıca

düşünce ilkeleri olan dağılış, bağlantı ve sebep-sonuç ilkeleri dahilin de incelenir (Doğanay, 1993).

Günümüzde gerçek olan, coğrafya uygulamaya dönük bir bilim dalı halinde gelişmekte ve başta Batı ülkeleri ve ABD olmak üzere son derece gelişmiş ve diğer bilim dalları arasında saygınlığını kazanmıştır. Uygulamaya dönük bilimsel bulguları teorik yönünden daha ağır basan coğrafya dış siyasette yol gösterici ekonomik yatırımlarda emredici sosyal amaçlı yatırımlarda kolaylaştırıcı bir ilimdir. Planlama ilmi ve teknikleri aslında büyük ölçüde coğrafi görüşlere dayanır. Bu nedenlerle coğrafya sosyal bilimlerden çok fen bilimlerine yakındır gelişmiş bütün batı ülkelerinde coğrafya böyle anlaşılmakta ve bilimsel ilkeleri böyle uygulanmaktadır. Bazı Amerikan coğrafyacılarına göre "ne kadar coğrafi konu varsa o kadarda coğrafyacı vardır" ifadesi ile coğrafyanın ve coğrafyacıların uğraştıkları konuların kapsam ve boyutlarının genişliğini anlamak mümkündür aslında bütün çeşitlilikleriyle yeryüzüne bağlı olayları tanıtan bunları açıklayan bir bilim olması coğrafyayı hem fen bilimleri hem de sosyal bilimler içinde yer alan bir iç disiplin haline getirmiştir.

II.3.Coğrafya Dersinin Amaçları

Eğitim faaliyetleri uygulanırken faaliyetin yapıldığı saha ile alakalı olarak öğrenciler üzerinde istendik davranış değişiklikleri tespit edilmiş; Coğrafya dersleri için şu amaçlar belirlenmiştir (MEB, 2005).

Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafî bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafî sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında "tasarruf bilinci" geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafî açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafî bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.
13. Coğrafî değerlerin vatan bilincinin kazanılmasındaki önemini özümser.

Bu amaçlar ışığında şu yorumlar yapılabilir :

1) Yeryüzü, hava küre su küre ve taşkürenin temas alanı diğer bütün canlı varlıklarla birlikte yaşama yeridir. Yeryüzünde görülen iklim, yer şekilleri bu şekillerin aralıksız değişip gelişmeleri, yeraltı suları, akarsular, buzullar, göller, denizler, topraklar, doğal bitki örtüleri, hayvanlar ve bunlarla ilgili belirtilen coğrafya olaylarıdır. Fakat tabiat olaylarının yanında onlarla ahenkli bir tarzda insan topluluklarının çeşitli faaliyet ve tesisleri de yer almaktadır. Yeryüzünde köy kasaba şehir vb. yerleşme yerleri, endüstri, maden işletmeleri ve merkezleri kurulup gelişmiş, tarlalar, bağlar ve bahçeler açıl yollar, köprüler, tüneller, istasyonlar limanlar, barajlar vb. inşa edilmiştir. Bütün bu tabiat olayları ve insan faaliyetleri gün geçtikçe değişmekte, gelişmekte veya yenileri ortaya çıkmaktadır. İnsanın yaşadığı her yer az veya çok değişmektedir. İşte insanın hayati faaliyetleri ile ilgili bütün belirtiler de beşeri belirtiler adı altında toplanabilir. Beşeri belirtiler tabiat şartlarına bağlı olmakla birlikte, insan toplumları da kültür seviyeleri ile ölçülü olmak ve tabiat şartlarına uygun bulunmak kaydıyla çevreleri üzerinde değiştirici etkiler yapmaktadır. İşte coğrafyanın araştırma ve inceleme konusu yeryüzünde görülen olayların karşılıklı

sebep sonuç ilişkileridir. Bu bağlantı ve ahenk içinde özellikle zamanımızda en belirgin rol insana düşmektedir.

2) Coğrafya, yeryüzü olaylarının her birini ayrı ayrı değil, bu olayların dağılışını, yeryüzü ve birbirleriyle olan ilişkilerini ve çevre şartlarına uyumlarını araştırıp inceler. Bu sebeple, dorudan doğruya bu olayların her birini inceleyen diğer bilimlerden farklıdır.

3)Coğrafyada fiziki ve beşeri olayları açıklayabilmek için yardımcı bilimlere başvurulur, onların araştırmalarından doğan sonuçlardan yararlanır.

4) Programdaki konular üzerinde etraflı yeterli çalışmaların yapılabilmesi için yerküre, eşitli haritalar, atlaslar, mümkün olduğu hallerde büyük ölçek haritalar, ansiklopediler, dergi, grafik, resim, projeksiyon gibi araçlar ile büyük Türk araştırıcılarının biyografyalarının okullarda bulundurulmasına çalışılmalıdır.

5) Yurdumuzun her köşesinde, birbirinden farklı doğal ve beşeri güzellikler bulunduğunu, bu yörelerin her birinde görev yapmanın, milletimize karşı yerine getirilmesi kaçınılmaz bir vefa borcumuz olduğunu kavratır.

II.4. Coğrafya Öğretiminin Araç ve Gereçleri

Eğitim ve öğretim in her anının da temel kaynak öğretmendir. Fakat öğretmene yardımcı olan öğrenci ye öğretim faaliyetlerini kavramasında yardımcı olacak başyardımcı kaynaklarda vardır bunları şu şekilde sıralamak mümkündür.

II.4.1.Coğrafya Ders Kitapları: Ders kitabı, bir dersin öğretim programının amaç, ilke ve konumlarına göre hazırlanmış temel bilgi kaynağı eseridir. Ortaöğretim coğrafya ders kitaplarının başlıca nitelikleri şunlar olmalıdır.

Coğrafya kitapları ve bu arada bütün ders kitaplarının ortak üslubu, fikirlerinin dilbilgisi kurallarına, bir diğer yönü ile de imla kurallarına uygun kaleme alınmasıdır.

Ders kitabında işlenen konularla ilgili verilen bilgiler, doyurucu bilgiler olmalıdır. Bu da en önemli konular için daha fazla, önemi daha az konular için sınırlı açıklamalar yapılarak sağlanabilir.

Eğitim-öğretimde araç gereç kullanımı, eğitim içerisinde ayrı bir alan olarak eğitim teknolojisi adıyla ele alınmaktadır. Çilenti; eğitim teknolojisini davranış bilimlerinin iletişim ve öğrenme ile ilgili ulaşılabilir insan gücünü ve insan gücü dışı kaynakları uygun yöntem ve tekniklerle akıllıca ve ustaca kullanıp, sonuçları

değerlendirerek, bireyleri, eğitimin özel amaçlarına ulaştırma yollarını inceleyen bilim dalı olarak tanımlamaktadır (Çilenti,1988).

Öğretme-öğrenme sürecinde etkililiği ve kalıcılığı arttırmak açısından öğretim ortamı ve materyallerinin önemi büyüktür. Bilginin sunulmasında ne kadar fazla duyu organına hitap ediliyorsa, öğrenme süreci, o oranda kısalacak ve öğrenme oranı da artacaktır (Sezer, 2002).

Değişik öğretim materyallerinin öğretme-öğrenme sürecindeki işlevleri ve etkililik dereceleri farklıdır. Dolayısıyla, hangi yaşta olursa olsun, bir konu ile ilgili yeni şeylerin öğretilmesine somut mesajlarla başlanıp öğrenenin ilerlemesine paralel olarak soyutlaştırılan mesajlarla devam edilmesi ve bu çerçevede öğrencinin mümkün oldukça çok duyu organının öğrenme işlemine katılacağı etkinliklerin düzenlenmesi, öğrenmenin daha iyi olmasını sağlayacaktır (Yalın, 2000).

Öğrenme-öğretme sürecinde genelde öğretimi desteklemek amacıyla kullanılan öğretim materyalleri, eğer konularla bağlantısı sağlanarak ve amacına uygun kullanılırsa sadece bir duyu organına hitap etmeyip, görselliği sağlamasıyla, öğretim sürecini zenginleştireceği gibi, öğrenmeyi de hem daha kalıcı kılacak hem de arttıracaktır (Aladağ, 2003).

Coğrafya ders kitaplarının öğretim bilgisi ilkelerine uygun olması, görsel nitelik taşıması ile ölçülür. Bunların başlıcaları haritalar, veri tabloları, grafikler, kesitler, profiller ve fotoğraflardır. Öğretici bir ders kitabında, bu şekiller mutlaka bulunmalıdır.

II.4.2.Haritalar: Eskiden beri coğrafya ilminde haritaya,özel bir önem verilmiştir.Zaten harita,coğrafyanın özüdür.Harita,yeryüzünün bütünün veya bir bölümünün,esas alınan bir ölçeğe göre düzlem üzerine aktarılması sonucu elde edilen gerecidir.Ortaöğretimde öğrencilere öncelikle tanıtılması gereken haritalar coğrafya duvar haritaları atlaslardaki haritalar ve kabartma haritalarıdır.

II.4.3.Atlaslar: Bir haritalar koleksiyonudur. Atlasların adı içinde topladığı haritaların yapılış amacına göre değişir. Coğrafi amaçlarla yapılmış haritalar takımını toplayanlar coğrafya atlaslarıdır. Coğrafya atlasları sadece orta öğretimde değil, üniversitelerdeki coğrafya öğretiminde de temel öğretim gereçleri arasında yer almaktadır.

II.4.4.Küreler: Coğrafi anlamda bir öğretim gereci olarak kullanılan küre, Yeryuvarının çok küçültülmüş bir modelidir.

II.4.5.Dia ve fotoğraf makinesi: Dia makinesine slayt makinesi da denir. Işıklı fotoğraf anlamına gelen slaytlardan yararlanabilmek için, karanlık oda ve slayt projeksiyon perdesi gerekir. Coğrafya öğretmenin en karakteristik özelliklerinden biri de, öğrencilerinin gidemediği yerleri,onların ayağına getirebilmesidir.İşte bunu da en iyi şekilde, slayt makinesi ile yapabiliriz.Ortaöğretimde fotoğraf makinesi, öğrenciden çok, coğrafya öğretmenini ilgilendiren bir araçtır.

II.4.6.Tepegöz: Aydınger kağıdına çizilmiş şekillerin, asetat kağıdına çekilen görüntüsünün gösterilmesine yarayan bir makinedir. Öğretimi görsel hale getirmesi açısından faydalıdır.Özellikle son yıllarda konulara göre özel olarak hazırlanmış kavram haritalarının, tepegöz yardımıyla öğretim de kullanılması

II.4.7.Coğrafi Bilgi Sistemleri: Coğrafya ile ilgili sayısal ve sayısal olmayan verilerin çeşitli kaynaklardan toplanması, bilgisayar ortamında depolanması, işlenmesi, analiz edilmesi, çıktısının (ürünün) alınması ve sunulması fonksiyonlarını yerine getiren donanım, yazılım, coğrafi veri ve personel bileşenlerinden oluşan bütünsel işlemlere coğrafî bilgi sistemleri denir. Günümüzde hemen her sektörde zaman ve mekâna ait her türlü araştırma, planlama ve yönetimde, karar vermeyi hızlandırma, zaman, para ve personel tasarrufu sağlamak amacıyla CBS kullanılmaktadır.

Artık günümüz de hayatın her safhasında vazgeçilmez bir unsur haline gelmiş olan bilgisayarlar eğitiminde vazgeçilmez bire unsuru haline gelmiştir. Bilgisayarlar amaca göre düzenlenmiş olan programları sayesinde bize çok hızlı bir şekilde verilerimizi sunma, analiz etme ve yorumlama imkanı vermektedir. Özellikle ağ sistemi sayesinde çok uzak mesafelerde ki bilgilere ulaşmayı bilgi ve resim video paylaşımı yapmayı olanaklı kılmaktadır. Öğretimi görsel hale getirmesi açısından faydalıdır.

II.4.8. Grafikler: Coğrafya ilminde, çok kullanılan çizimle ifade şekillerinden biri grafiklerdir. Bunlarda aslında birer diyagramdır. Olayların resim veya çizimlerle gösterilmesi metodu grafik diye adlandırılır. Coğrafya istatistiksel grafikler kullanır.

Grafikler sayısal verileri daha kolay anlama yorumlama ve algılama kolaylığı verirler.

Sayılara, göze hitap eden görsel bir nitelik kazandırırlar. Karşılaştırma yapma kolaylığı sağlamaları nedeniyle, coğrafya öğretiminde mutlaka yaralanılması gereken, yardımcı öğretim gereçleridir.

II.4.9. Diyagramlar: İstatistikte çok kullanılan, daha önce hesaplanmış veya gözlenmiş verilerin, görsel şekiller üzerine dökülmesini ifade eden bir grafik türüdür. Grafiklerden farkı birkaç olayı birden, bir arada göstermesidir. Bunların coğrafyada çok yaygın bir kullanımı vardır. Rüzgar gülü diyagramları klima diyagramları gibi.

II.4.10. Profil ve Kesitler: Profil bir olayın dış görünümüne Kesit ise iç görünümüne ilişkin durumunu gösteren, çizim ve ifade şekilleridir. soyut ifadeleri somutlaştırmak için, profil ve kesitlerden yararlanılır. Bunlar, özellikle yüksek öğretimde gerçek değerini kazanmış, yardımcı ifade şekilleridir. Ancak orta öğretim coğrafya derslerinde de yararlanıla bilecek gereçlerdir. Örneğin Türkiye'nin fiziki özellikleri anlatılırken profil ve kesitlerden yararlanılmasında fayda vardır.

II.4.11. Tablolar: Çizgilerle sınırlandırılmış ve eşit bölümlerle ayrılmış bir veriler serisine tablo denir. İşlenen konularda geçen verilerin tablolara dökülmesi ve sunulması, öğrenilecek konu ve kavramları somutlaştırılarak daha öğretici duruma getirir. Tablonun numarası ve adı, verilerin ait olduğu yılar, verilerin birimi ve mümkünse tabloyu oluştururken yaralanırken kaynak veya kaynaklar belirtilmelidir.

Bunlardan başka, kaynak ders kitapları, coğrafya ders defterleri, koleksiyonlar bazı teknik araçlar (termometre, barometre, anemometre, higrometre, pusula, altimetre, klizimetre gibi) ve benzerleri olabilir.

II.5.Coğrafya Eğitiminin Sorunları

Coğrafya öğretiminin temel sorunlarını dört ana grupta toplanmaktadır:

a-)Öğretim programları sorunları: Coğrafya öğretiminin genel ve özel amaçlarını belirleyen, ayrıntılı bir öğretim programı yoktur. Ayrıca bütün liselerimizin son sınıflarında, Türkiye Coğrafyası dersi okutulmalıdır. Bütün liselerimizde uygulanan coğrafya öğretim programlarına göre yazılmış Coğrafya1 dersi, öğrencilerin algılayıp anlayamayacağı kadar ağırdır.

b-)Fazla öğretmen adayı sorunu: Ülkemizde coğrafya bölüm ve ana bilim dallarına fazla öğrenci alınmaktadır. Bu durum ülkemizde coğrafya bölümünden mezun olan öğretmen adaylarının iş bulamamasına neden olmaktadır.

c-)Araç ve gereç sorunu: Coğrafya öğretiminde yararlanılması gereken araç ve gereçler okulda düzenlenecek bir coğrafya odasında bulundurulmalıdır. Coğrafya odaları yada laboratuarları, üniversitelerde mevcut olmasına rağmen, ortaöğretim kurumlarında henüz yaygınlaşmamıştır.

d-)Diğerleri: Gezilerde öğretmen ve öğrencilere kolaylık sağlanmalıdır. Her okulumuzda, okulun demirbaş kayıtlarına geçirilmiş 2-3 adet fotoğraf makinesi bulunmalıdır (Doğanay, 1993).

Coğrafya öğretiminde yaşanan sorun, öğretmenler açısından üçüncü maddede sayılan hususlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çünkü eğitim sistemimizde genellikle öğretmen merkezli sistemlerin egemenliğinde bilgi tacirliğine dayalı bir anlayış sürüp gelmektedir. Bunun sonucunda da aslında "En iyi öğrenci öğretmen olmaktadır" Farkında olunsun veya olunmasın öğretmenin bu aktivitesi aktarma yönteminin uygulanması olmaktadır.

(Barth, Demirtaş, 1996). Aktarmaya dayalı bir coğrafya öğretimi ise ister istemez olgu ve kavramların ezberlendiği ders olmaktan ileri geçememektedir

Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı sistemi geliştirme çalışmaları raporunda, eğitim sistemimizin genellikle öğrenmeye ve araştırmaya yönelik değil, ezberlemeye; başarıyı değil, başarısızlığı ölçmeye ağırlık veren bir yaklaşım ve uygulama içinde olduğu açıklanmaktadır (Karaoğlu, 1998).

Eğitim sistemimizin bütün kademlerinde çoğunlukla öğretmen merkezli bir öğretimin sürdürüldüğü için ezberleyen, ezberlediklerini hızla sunan ancak düşünemeyen, düşündüklerini ise iyi ifade edemeyen öğrenciler ortaya çıkmaktadır. Coğrafya dersinde en çok kullanılan materyal ders kitapları olup, yeni materyallerin kullanılmadığı, anlatım ve tekrara dayalı bir öğretimin yapıldığı, belli bilgilerin kazanılmasına önem verildiğini görmekteyiz. Geleneksel öğrenme yöntemleri dediğimiz bu yöntemler, öğrenciyi edilgen alıcı durumuna getirmektedir. Bu yöntemlerde öğretmen merkezde yer almakta ve etkinlikler daha çok sözel etkileşime dayanmaktadır. Ülkemizdeki coğrafya öğretiminde kullanılan programın sınıf düzeyine göre fazla ayrıntıya girmesi, bu ayrıntıların hem öğrenciye hem de

öğretmene gereksiz yükler getirmesi ve zamanın kısıtlı olması nedeniyle, öğretmenler programı yetiştirmeme kaygısına düşmektedir.

II.6. Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Teknikler

Yöntem; "belli bir amaca ulaşmak için izlenen yoldur". Eğitim ve öğretimde amaçlanan hedeflere ulaşılması belli yöntemlerin uygulanmasına bağlıdır. Öğretim yöntemleri iki bölümde incelenmektedir. Bütün derslerde ortak olarak kullanılabilen genel öğretim yöntemleri ve her dersin, her konunun kendine has olan özel öğretim yöntemleridir. Sadece genel öğretim metotları vermek, öğretim metotları konusunda oluşturulmaya çalışılan genel performansı vermeye yetmemektedir. İyi bir öğretmen, işleyeceği konunun, öğrencilerin ve dershanenin özelliklerine göre en uygun yöntem, teknik, araç ve gereçleri seçebilmelidir (Aladağ, 2003).

Başlıca öğretim yöntemleri; soru-cevap, anlatım, gösteri, problem çözme, tartışma ve deney, gezi-gözlem, vs. olarak sayılabilir. Coğrafya dersinde her konu için geçerli olan uygun tek bir yöntem yoktur, yerine ve zamanına göre uygulanacak yöntem ve teknikler vardır. Öğretmen, derste uygulayacağı yöntem veya teknikler üzerinde hazırlıkları önceden yaparsa, öğretimdeki başarısı artacaktır.

İnsanların çok farklı yollarla öğrendikleri, her bireyin farklı ve kendine özgü (duyma, görme, okuma, tartışma ve katılım gibi) bir öğrenme şekli olduğu bilinmektedir. Bazı öğrenciler dersi dinleyerek birçok şeyi öğrenip hatırlarken, bazıları aynı başarıyı, okuyarak ya da doğrudan yaparak ve katkıda bulunarak gösterebilir. Yine bir kısmı da, dinleyerek veya tartışarak daha iyi öğrenip hatırlarlar. Önemli olan öğrencinin öğrenme ve anlamayı başarabilmesi için kendisine verilen konu üzerinde herhangi bir şekilde çalışma yapabilmesidir. Bu yüzden öğretimin amacı, öğrencinin bu yoğunlaşmayı sağlaması için yardımcı olmaktır (Barth ve Demirtaş, 1997).

II.6.1. Anlatım Yöntemi

Öğretmenin ders boyunca bir konuya ilişkin bilgileri, karşısında pasif bir şekilde bulunan öğrencilere aktarmasına dayanan yöntemdir. Sunuş yolu stratejisi temel alındığı zaman, ona uygun yöntem de çoğu zaman anlatımdır.

Bu metot, öğrencilerde fazla bir ön hazırlık gerektirmediği, öğretmeni oldukça özgür bıraktığı, içinde birçok başka metot ve tekniklerin de kullanılmasına müsaade ettiği için, öğretmenlerin de en çok tercih ettiği metottur. Ancak öğretmenin iletişim yeteneğiyle bağlantılı olduğundan, öğretmenin iletişim tekniklerini iyi bilmesi gereklidir.

Sosyal Bilimlerde verilecek sözel bilgiler, kavramlar ve ilkeler anlatım yöntemi ile kazandırılabilir. Hele grup büyük, anlatılacak kavram ve ilkeler soyut ise, anlatım metodunu kullanma zorunluluğu artar.

Bu yöntem uzun yıllar boyunca en gözde yöntem olarak tek başına uygulanmıştır. Günümüzde ise, öğrencilerin pasif olarak oturmalarına neden olduğu, onlara düşüncelerini açıklama ve soru sorma fırsatı vermediği için sıkıcı ve en etkisiz yöntem olarak kabul edilmektedir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996).

En büyük avantajı zaman ve masraf bakımından daha ekonomik olmasıdır. Yani kısa sürede çok sayıda kişiye, oldukça fazla bilgi aktarılabilmesidir. Ancak, öğretmen merkezli olması, duyu organları içinde sadece kulağa hitap etmesi, öğrencileri ezbere teşvik etmesi gibi etkenler bu yöntemin etkisini azaltmaktadır. Çünkü bu yöntemde, öğrenciler akıl yürüterek problem çözme becerisini kazanamamaktadırlar.

Coğrafya derslerinde geçen coğrafî terimlerin veya olguların çoğunluğu soyuttur. Bu nedenle, anlatım yöntemiyle bunlar açıklanırken özellikle kesit, grafik gibi yardımcı şekiller kullanarak bunların somutlaştırılması zorunludur (Doğanay, 1993).

Bu yöntemi uygularken şu hususlara dikkat edilmelidir

- Anlatımda sade ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır

- Konuda geçen bilimsel terimler, okunaklı bir şekilde, yazı tahtasına yazılmalıdır.

- İşlenen konularda geçen bilimsel kavramların açıklanmasında kesit, profil ve grafik gibi yardımcı şekler kullanılarak daha anlaşılır hale getirilmelidir.

- Bazı bilimsel terimleri aslına uygun şekilde kavratmak gerekir.

- Ayrıca bu yöntemi uygularken sorular sorularak öğrencileri de aktif eğitimin içerisinde katmakta fayda vardır

II.6.2. Soru - Cevap Yöntemi

Öğretmenin formüle ettiği soruları öğrencilerin sözel olarak cevaplamalarına dayanan bir öğretim yöntemidir. Öğretmen dersin akışını hazırlamış olduğu sorularla yönlendirir. Bu yöntemde iyi bir öğretmen neyi, ne zaman soracağını bilmelidir (Küçükahmet, 1989).

Sorular, değerlendirme amacına hizmet etmekten ziyade öğrencilerin işlenen konu hakkında ne düşündüğünü anlamaya ve dersin işlenişini kolaylaştırmaya yönelik olmalıdır. Bu metodun tek başına kullanılması, yani dersin baştan sona soru-cevap tarzında götürülmesi oldukça zordur. Bu nedenle, genelde düz anlatım yöntemi ile ortak kullanılmalıdır.

Örneğin atmosfer anlatılırken, ozon tabakasının görevi belirtildikten sonra bu bilgiyi öğrenciden geri isteyen sorular yerine, ozon tabakasının incelmesinin dünya üzerindeki etkisinin neler olabileceğine ilişkin sorular sorulmalıdır (Alkan ve diğerleri, 1991).

II.6.3. Gezi-Gözlem Yöntemi

Gözlem, öğrencilerin eşya, olay ve varlıkların doğrudan kendilerinden bilgi edinmelerini, bilimsel bir araştırmayla ilgili temel becerileri kazanmalarını sağlayan etkili bir öğretim yöntemidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996)

Arazi çalışmaları sınıf dışında yapılan coğrafî çalışmaları kapsamaktadır. Coğrafyada arazi çalışmaları bilimsel laboratuar çalışmaları niteliğindedir. Bu nedenle arazi çalışmaları öneri değil, Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın bir parçasıdır.

Gezi-gözlem öğretimde, özellikle coğrafya öğretiminde en fazla kullanılması gereken yöntemlerin başında gelmektedir. Çünkü coğrafî araştırmaların en önemli bilgi kaynağı gezi gözlem faaliyetleridir.

Akademik düzeyde coğrafya araştırmalarının esasını oluşturan bu yöntem, şartlar el verdiği ölçüde, orta öğretimde coğrafya öğretiminde de uygulanırsa çok yararlı olur. Ancak çok zaman alması, maddi yük getirmesi ve daha bir çok olumsuz nedenlerle sık sık uygulanamamaktadır. Gözlem öğrenciyi yavaş yavaş bilimsel araştırmaya yöneltir. Çevre, insan ve olaylar arasında ilişki kurar. Gezi ve gözlem

dikkatli bir planlama sonucu yapılmalıdır. Gezi öncesi hazırlık yapılır, gezi planı yapılır ve gezide uygulanacak esaslar belirlenir. Gezi sonrasında değerlendirme yapılır. Bu yöntem, sınıf öğretiminden gerçek öğretime doğru bir aşamadır. Uygulanması zor olsa bile, gezi-gözlem metodunun pek çok yararları vardır. Bunların en önemlisi bilimsel araştırma yönteminin en köklülerinden ve en önemlilerinden olan gözlem fikrinin yavaş yavaş öğrencilerde yerleşmeye başlamasıdır. Buna, çevre-insan ve olaylar arasında ilişki kurma düşüncesinin kökleşmesi gibi, önemli bir başka yararı da eklemek gerekir (Doğanay, 1993).

Yakın çevre gezileriyle, bir yörenin doğal zenginliğinin nasıl değerlendirildiği, yanlış arazi kullanımının olup olmadığı, eğer varsa bunun boyutları ve alınması gerekli önlemler üzerine yapılacak tartışmalar arazide yapılan gezi ve gözlemlere dayandırılmalıdır (Alkan ve diğ., 1991).

Coğrafya, bir uygulama bilimidir. Teorik bilgilerin uygulama aşamasına getirilmesi şarttır. Coğrafya'nın konusunu yeryüzü teşkil eder ve dolayısıyla uygulama sahası da yeryüzüdür. Bu sebeple, coğrafya dersi işlenirken, mutlaka arazi çalışmalarına önem verilmelidir. Gözlem gezisi yöntem olarak ele alındığında, basit bir ziyaretten ibaret değildir. Burada edinilecek tecrübenin öğrenci açısından yararlı ve değerli olması için en önemli husus öğretmenin hazırlığı ve ön incelemesidir.

Arazi çalışmaları sınıf içi etkinliklerle uyumlu ve destekleyici şekilde organize edilmelidir. Arazi çalışmalarının amacı ve programı önceden belirlenmelidir.

Arazi çalışmaları kısa veya uzun süreli olarak düzenlenebilir. Ayrıca yıl boyu devam edecek şekilde öğrencilerin kendi kendilerine arazi çalışması yapmaları özendirilmelidir.

Araştırmanın sonuçları raporlaştırılmalıdır.

Araştırma, okul yönetimi ve bulunduğu yerleşimdeki ilgililerle paylaşılmalıdır.

Arazi çalışması süreci boyunca öğrenci performansı uygun ölçme teknikleriyle değerlendirilmelidir

II.6.4. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

Bu yöntemde; öğretmen öğrencilerin önünde bir şeyin nasıl yapılacağını gösterir. Gösteri ve anlatma, açıklama esasına dayandığı için, hem görsel, hem işitsel

iletişim kullanılır. Bu yöntem coğrafyayı ezber olmaktan kurtarmaya yardımcı olur. Yöntemin uygulanmasında bol araç, gereç kullanılır, şekiller çizilir, araziden, kart postallardan, taş, toprak, maden, ürün ve bitki örneklerinden haritalardan, atlaslardan yararlanılır.

Coğrafya dersinde fizikî, ekonomik, siyasî vb. harita çizimlerinde, kroki ve plan çizimlerinde öğretmenin öncelikle çizim inceliklerini göstermesi, yaptığı işlemleri aşama aşama tahtaya yazması; daha sonra öğrencilere yaptırması, gösterip yaptırmadır.

II.6.5. Problem Çözme Yöntemi

Çoğunlukla, araştırma yoluyla öğretme stratejisi içinde kullanılan bu yöntem, okulda, öğrencilerin problem çözme yeteneklerinin gelişmesini sağlayacak öğretim etkinliklerini içermektedir. Problem çözme, bir amaca erişmekte karşılaşılan çeşitli güçlüklerin yenilmesidir. Öğrenciler problem çözmeye imkân verici fırsatlar sayesinde yeteneklerini keşfeder ve geliştirirler. Öğretmenler, problem çözmeye dayalı öğrenme etkinliği planlarken, her etkinlik için öğrenci düşünmesini farklı düzeylerde destekleyen açık ve net olarak ifade edilmiş amaçları belirlerler. Öğretmenler öğrenmenin etkili olarak yürütülebilmesi için, bu süreçte birer "bilişsel rehber" rolüne bürünürler (Saban, 2000). Problem çözme metodu, öğrenci merkezli, öğrencide ilgi ve güdülemeyi arttıran, kalıcı öğrenmeler oluşturan, bilimsel yöntemi kullanmayı öğreten bir yöntemdir, hem bireysel hem de grupla çalışma metodu olarak kullanılabilir.

Çağdaş insanın en önemli özelliklerinden biri, karşılaştığı problemleri bilimsel bilgi ve metotlara göre çözebilmesidir. Çocuklara bu alışkanlığın verilebileceği en uygun yer ise okullar ve derslerdir. Okulda problem çözme metodu ile yapılacak dersler, öğrencilerde hem okul sıralarında hem de daha sonra, karşılaştığı problemleri buna göre çözme alışkanlığı meydana getirecektir. Sadece fen ve teknik bilimlerde değil, sosyal bilimlerde de problemin bilimsel bilgi ve metotlarla çözülmesi gerekir. Okulda işlenen birçok konuda, bu metot rahatlıkla kullanılabilir (Aladağ, 2003).

Bu yöntem, bilimsel araştırmayı temel alır ve coğrafya öğretiminde önemli bir yeri vardır. Bu yöntemin uygulanmasında tüme varım, tümdengelim, analiz, sentez gibi akıl yürütme yöntemlerinin birlikte uygulanması gerekir. Uygulanması zor bir

yöntemdir. Coğrafyada konular işlenirken problem çözmenin, tüm basamaklarından yararlanılır.

II.6.6. Tartışma Yöntemi

İki veya daha çok kişinin belli konularda fikirlerini ortaya koyarak konuşmalarına dayanan bu metot, insanlar arası ilişkilerde en çok kullanılan, metottur. Birçok derslerde tartışma ortamları çok sık ortaya çıkar veya öğretmen gerektiği noktalarda usta bir şekilde konunun tartışılacağı bir ortamı oluşturabilir.

Öğrenciler, bu yöntemde bildiklerini, düşündüklerini açıkça ortaya koyma imkânına kavuştukları için sorunlar ve konu üzerinde sağlıklı çözüm önerileri üretebilirler. Tartışmalarda asıl amaç, öğrencilerin tartışması değil, kendi fikirlerini ortaya koymaları olmalıdır. Tartışma yöntemi kullanımında, sınıftaki etkileşimin diğer yöntemlerdekinden daha fazla olduğu belirlenmiştir (Küçükahmet, 1989).

Barth ve Demirtaş'a (1997) göre, bir coğrafya dersinde tartışma yönteminde dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır

Öğretmen;

1. Tartışmanın hedeflerini açıkça belirtmelidir. Kısaca, öğrenciler kendilerinden beklenen şeylerin neler olduğunu bilmelidir. Örneğin "bu günkü tartışma konusu çevredir" denilebilir.

2. Tartışılacak konunun gelişimi için tavsiyelerde bulunmalıdır. "önce Türkiye'deki çevre sorunlarına neden olan etmenlerden başlayabilirsiniz" denebilir.

3. Bütün sınıfın tartışmaya katılımını ve öğrencilerin farklı düzeylerde soru sorma becerilerini kullanabilmelerini sağlamalıdır.

4. Ne kadar önemsiz olursa olsun, öğrencinin katılımını desteklemelidir, öğrencinin dikkatini mümkün olduğunca çok çekebilmek için, soru sormasını teşvik etmelidir. Öğrencinin coğrafî olgu ve olaylarla ilgili iyi sorular sorması, tartışmanın işe yaradığını gösterir.

5. Tartışmanın ne kadar süreyle devam edeceğini belirtmelidir. Mesela Türkiye'deki sorunları beş dakika daha tartışılacak" denilebilir.

6. Öğrenciler ve öğretmen; tartıştıkları konuları özetlemelidir. Eğer öğretmen öğrencilerin anlayıp anlamadıklarını denemek isterse, en iyi yol özet istemektir.

7. Tartışma değerlendirilmelidir. Neyin tam, neyin eksik olduğu, nelerin geliştirilmesi gerekliliği tartışılmalıdır.

Şüphesiz ki, yukarıdaki faktörler göz önünde tutularak yapılacak coğrafî içerikli bir eğitim faaliyeti, orta öğretim kurumlarındaki coğrafya derslerini ezbere dayalı olmaktan ve monotonluktan büyük ölçüde kurtaracaktır..

II.6.7. Grupla Çalışma Yöntemi

Grupla çalışma yöntemi çalışma sonunda bir ürün elde etmeyi sağlar. İşbirliğine dayalı öğrenim olarak adlandırılan grupla çalışmada, öğrenci grubun amacına yönelik olarak bizzat çalışmalara katılmalıdır. Bu yöntemde gruptaki her öğrencinin, çalıştığı konu üzerinde grubun diğer üyelerini bilgilendirme halinde %90'lara varan öğrenme ve hatırlama düzeyine ulaşılabilir.

Grupla çalışmanın basamakları şöyle sıralanmaktadır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1996):

1. Grupların teşkili,

2. Konuların paylaştırılması,

3. Grup içi çalışma,

4. Aktarma (Konunun sınıfta incelenmesi),

5. Değerlendirme.

Coğrafya öğretiminde sık kullanılması gereken yöntemlerden biri de grupla çalışmadır. Çünkü bu yöntem, aynı zamanda kişilerin sosyal gelişimini ve değişimini de sağlar.

II.6.8. Beyin Fırtınası

Bir gruba ait öğrencilerin, açık fikirli olarak, bir konu, olay veya problem durumu hakkında düşünmelerini ve mantıklı olup olmadığı endişesine kapılmadan

olabildiğince çok sayıda fikir üretmelerini sağlamak olarak tanımlanabilir (Saban, 2000).

Beyin fırtınası tekniğinin uygulanabilmesi için öğrencilerin öğretilecek konu hakkında ön bilgilere sahip olmaları ve öğrenme konusunun birden fazla çözüm yolunun bulunması ön şarttır. Teknik uygulamasında öğretim konusu öğrencilere sorulur, öğrenciler değişik ve orijinal fikirlerini söylerler. Bu fikirler birkaç öğrenci tarafından not alınır. Son olarak not alınan bu fikirler sınıf ortamında tartışılır ve uygun fikirler tespit edilir.

Coğrafya öğretiminde çeşitli yöntemler ve ilkeler konuların özelliklerine göre, zamana ve eldeki imkanlara göre değişmekle beraber, bir bütün olarak uygulanır. Coğrafyada en çok kullanılması gereken şu yöntemdir denilebilecek bir tek yöntem yoktur. Coğrafya öğretiminde beklenen yararın sağlanması, özellikle, görsel, işitsel, sezgisel yöntemlerin birlikle uygulanmasına bağlıdır (Aladağ, 2003)

II.6.9.İş Yöntemi:

Bu yönteme yaparak ya da yaşayarak öğrenme yöntemi de denir. Eğitimde iş yöntemi, sistemli faaliyetleri ifade eder. bu yöntem ya bedensel yada zihinsel iş şeklinde uygulanır. Orta öğretim coğrafya öğretiminde hem el yordamı ile hem de zihinsel iş metodu birlikte uygulanır. Örneğin coğrafya ödevleri yaptırmak haritalar üzerinde örgencileri çalışmaya yönlendirmek bir takım ölçek ve alan hesaplamaları yaptırmak, sayısal veri serileri (örneğin yılara göre nüfus artışı) basit grafikler halinde çevirme becerisi kazandırmak gibi metodik uygulamalar iş yönetiminin coğrafya öğretimine uygulanmasından baksa bir şey dildir uygulama ödevler verilerek atlas haritaları üzerinde gözlem yaptırılarak çeşitli çizimler yaptırılarak, çeşitli tablolar hazırlatılarak yapılabilir (Doğanay, 1993).

II.6.10.Deney Yöntemi:

Herhangi bir olay veya varlığı anlamak için koşullar öğretmen tarafından düzenlenen kontrollü ve planlı etkinliklere biz deney demekteyiz. Deney sırasında

varlık veya olay kontrol altında olmalıdır.İstendik değişikliklerin kazandırılmasında çok kullanılan bir yöntemdir.deney yönteminde ortam öğrenci tarafından oluşturulmakta olup,öğrenciler tarafından gözlenmektedir.bu yöntem hem bilimsel hem de gurup halinde uygulanabilir.Uygulamayı yapan öğrenciye yaşayarak örenme olanağı tanır. İspat yolunu kullandığı için öğrencinin bilime olan saygısını arttırır. Deney yöntemi coğrafya dersinde fazla kullanılmadığı sanılsa da bu görüş pek doğru değildir. Coğrafya ilminde laboratuarın kullanılmadığı gibi yanlış bir anlayışın ürünüdür. Coğrafya ilmi için yeryüzünün tamamı bir laboratuardır. Yeryüzündeki bütün olayları oluş halinde yada sonuçları halinde gözlemlemek olanaklıdır.Ancak her coğrafi olayı yeniden oluşturma kuvvetine sahip değiliz.

II.7.İlgili Araştırmalar

Coğrafya dersi üzerine yapılmış milli ve milletler arası çalışmalar dan bazıları şunlardır.

Coğrafya; aslında bizim doğal ortamımız ve doğal ortamla insan arasındaki ilişki sürecimizdir. Hal böyle olmasına rağmen biz onu genellikle sınıfa hapsetmekteyiz. Sınıfa hapsetmekle kalmayıp öğrencilere aşırı bilgi yüklenilmeye çalışılmakta ve yine geriye dönüş olarak bunlar istenmektedir. Dolayısıyla coğrafi düşünce genellikle geri plana itilmektedir.

Aydın (2004): "Ortaöğretim 1. Sınıf Coğrafya Dersinde İşbirlikli Öğrenmenin Akademik Başarıya Etkisi" konulu yüksek lisans tezinde ortaöğretim 1. sınıf coğrafya dersinde işbirlikli öğrenme yönteminin akademik başarıya etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma 2003-2004 öğretim yılı I. yarıyılında Adana ili Kozan ilçesi Bucak Çok Programlı Lisesi'nde okuyan 56 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kontrol gruplu ön test-son test deney deseni modelinde uygulanmıştır. 9 hafta süren uygulama aşamasından sonra elde edilen bulgular, akademik başarı açısından işbirlikli öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubunun, geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubuna göre daha etkili olduğunu ortaya koymuştur

Sünbül (1998): "Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Erişi ve Tutumlarına Etkisi" konulu doktora tezinde farklı öğrenme stratejilerini kullanan öğrencilerin erişileri arasındaki farkları incelemiştir. Araştırmanın denekleri Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi birinci sınıfına devam eden öğrencilerden oluşturulmuş; anlamlandırma grubunda

35, örgütleme grubunda 33, anlama + örgütleme grubunda 34 ve tekrar grubunda 37 olmak üzere toplam 139 denek üzerinde yürütülmüş ve sonuçlar elde edilmiştir. Farklı öğrenme stratejilerinin uygulandığı gruplardaki öğrencilerin erişileri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Erişi testinde en yüksek başarıyı anlamlandırma + örgütleme stratejisi sağlarken, tekrar stratejisi en düşük düzeyde bir erişi ortaya çıkarmıştır. Öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama düzeyine etkisi konusunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğrenme stratejisinin öğrenilenlerin kalıcılığına etkisi konusunda gruplar arasında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Anlamlandırma + örgütleme stratejisi en kalıcı öğrenmeyi sağlamıştır.

Şahin (2001b): "Orta öğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Meslekî Sorunları Hakkında Bir Araştırma" adlı makalesinde İstanbul ilindeki 37 devlet okulunda çalışan coğrafya öğretmenlerine anket uygulamış ve bu çalışma sonucunda şu bulguları elde etmiştir:

- Coğrafya müfredat programıyla ilgili sorunlar. Ankete katılan öğretmenlerin %51.1'i coğrafya müfredat programında çeşitli sorunlar olduğunu belirtmişledir. Bu sorunlardan en önemlileri derslerin sınıflara göre dağılımı ve ders saatleri ile ilgili olanlarıdır.

- Öğretmenlerin yüksek öğretimde aldıkları coğrafya eğitimiyle, orta öğretim coğrafya müfredat programları arasındaki uyumsuzluktan ileri gelen sorunlar. Görüşlerine başvurulan coğrafya öğretmenleri öğretmen yetiştiren kurumlarda almış oldukları coğrafya eğitimi ile orta öğretimde uygulanan öğretim programları arasında önemli farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir.

- Ders araç-gereçleriyle ilgili sorunlar. Coğrafya öğretiminde gezi-gözlem ve görsel malzemenin çok önemli olmasına rağmen, bir çok konu, olay ya da bölgeyi yerinde görme imkânı olmadığı belirtilmiştir.

- Ders kitaplarıyla ilgili sorunlar. Ankete katılan öğretmenlerin %39.9'u bu konuda sorun olduğunu belirtmişlerdir ve bu sorunların başlıcaları; okyanuslar, akıntılar, Rusya federasyonu ile ilgili konuları içermektedir.

Göksu (1998): "Öğretmen Davranışlarındaki Değişiklikler ve Sebepleri" adlı çalışmasında, 48 son sınıf öğrencisi ve 154 öğretmenle idareciye anket uygulamış, baz alınan 1976'da yapılan çalışmaya göre öğretmen tutum ve davranışlarında olumlu

gelişmeler olduğu, istenmeyen davranışlarda azalma görüldüğü sonucunu elde etmiştir.

Özer (2002): "İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri" konulu araştırmasında ilköğretim okulları ile liselerin eğitim programlarında öğrenme stratejilerinin öğretimine yeterince yer verilip verilmediğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2001-2002 öğretim yılında Eskişehir'deki okullarda görev yapan 349 öğretmenin anket aracılığıyla görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin çözümlenmesi sonunda, ilköğretim okulları ile liselerin eğitim programlarında öğrenme stratejilerinin öğretimine az yer verildiği, öğretmenlerin okullarda öğrencilere öğrenme stratejilerini öğretmenin yararlı ya da gerekli olacağını düşündükleri, öğretmenlerin öğrenme stratejilerini etkili biçimde öğretebilecek düzeyde olmadıkları ve öğrenme stratejileriyle ilgili olarak düzenlenecek bir hizmet içi eğitim programına katılmaya gereksinme duydukları ortaya çıkmıştır

Yüksel (1996): "Orta öğretim Kurumlarında Görev Alan Öğretmenlerin Program Geliştirmeye Yönelik Tutumları" (Ankara ilinden bir araştırma) adlı çalışmasında, değişik sosyo-ekonomik düzeydeki 9 okulda, lise I. Sınıflarda derse giren 230 öğretmene anket uygulamış ve şu sonuçları elde etmiştir; MEB tarafından yapılan program değişikliklerinden öğretmenler zamanında haberdar olamamakta, bunun yanısıra program geliştirmeyi büyük ölçüde bilmemekte, ancak program geliştirme komisyonlarında yer almak istemektedirler. Ayrıca öğretmenler, uzman, veli, öğrenci, öğretmen ile bakanlık görevlilerinin bulunması ve okullardan periyodik değerlendirme raporlarının istenmesi görüşündedirler

Alkan (1991): Eğitim Teknolojisi Sosyal Bilimlerde Öğretim Teknolojisi adlı çalışmasında Türkiye'de eğitim programlarında sosyal bilimler programları içinde yer alan coğrafya, formal eğitimde istendik davranış değişikliklerini sağlayacak bir bilgi kategorisi olarak yer almıştır tespitinde bulunmuştur.

Karaoğlu (1998): Geleneksel Öğretim Yöntemleri ile İşbirlikli Öğretmenin Öğrenci Başarısı, Hatırda Tutma ve Sınıf Yöntemi Üzerindeki Etkileri adlı aştırmasında çağdaş toplumlarda bireyler, içinde yaşadığı çağın yaşam koşullarına, ekonomik, sosyal ve kültürel ortamlardaki hızlı değişim ve etkileşimlere uyum sağlamak zorundadır. Her düzeyde sürdürülen eğitimin, bu konuda etkin bir katkı sağlaması beklenmektedir. Bu bakımından çağdaş eğitim ve öğretim uygulamaları bireyin birbirleri ile etkin ilişki

kurmaları, toplumsal olaylara, konulara ve değerlere etkin bir biçimde yaklaşmaları sorunları çeşitli açılarda çözebilmeleri için gerekli anlayış tavır düşünüş, alışkanlık ve beceriler kazanmak durumundadır demiştir.

Allen **(**1990): Amerikan lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, öğrencilerin yüzde 83'ünün coğrafyaya iyi çalışmış olmalarına rağmen, yapılan sınavda ancak yüzde 57'sinin sorulara doğru cevap verdiği belirtilmiştir.Ayrıca yaptığı araştırma sonucuna göre liselerden mezun olan öğrencilerin çoğunun bölgeler, ülkeler, şehirler, nüfus dağılımları ve yaşam standartları gibi,aralarında ilişki bulunan olayları öğrenmeden mezun oldukları saplanmıştır.

Douglass (1967): Coğrafya çalışmalarında bölgesel metot söz ederek bu metodun coğrafi fikirler için düşünce çatıları sağladığını öğrenciler için en güzel başvuru kaynaklarını bu yolla sağlanabileceğini soru ve soruların çözümünde yardımcı olacağı fikrini savunmaktadır.

Coğrafi konuların öğretiminde kavramdan genellemelere geçilmesine öneren douglass öğrencilerin kendi araştırmaları sonucunda öğrenip doğruluğuna inandıkları sonucunda öğrenip doğruluna inandıkları fikirleri savunmaya başladıklarında genellemeyi öğrenmiş olurlar fikrini ileri sürdürmektedir.

Ediger (1998): Sosyal bilgilerde coğrafya eğitimi; adlı çalışmasında coğrafya öğretimine yer veren Ediger coğrafya programı hazırlayan bir öğrencinin dikkat etmesi gereken açıklamalardır.

Bunlar:

Öğrenciler için ilgi çekici örnekler hazırlama

Anlamlı öğrenme fırsatları tanıma

Hedefleri belirtilmiş ders üniteleri

Farklı düzeydeki öğrencilere yönelik hazırlıklar

Konular arasında denge kurma

Öğrencilere periyodik aktivite programları sunma

Erol (1987): Orta öğretim kurumlarında Coğrafya öğretimi konusunda TED'de "Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları" başlığı ile bir bildiri sunan Oğuz; Coğrafyasının konusu ve kapsamı ile ortaöğretim kurumları coğrafya programını

incelemiş. Bildirisinde coğrafya öğretiminin sorunları ve mümkün çözüm yolları şu başlıklar altında toplamıştır. a.Coğrafya öğretiminin önemi, b.Coğrafyanın konu ve kapsamı, c.Müfredat programları, d.Ders kitapları, e.Öğretmen temini f.iş bulma (istihdam) sorunları olduğunu bildirisinde sunmuştur.

Fisher (1981): Coğrafya'da bugünkü gelişmeleri irdeleyen Fisher; geçmiş yıllarda coğrafya'yı kıtasal Avrupa ülkelerinin çoğunda, hala görüldüğü gibi, yüksek sınıflardaki çocuklara genel bilgi çerçevesinde öğretim verecek öğretmenler yetiştirmeye yönelik bir yüksek öğretim programı olarak değerlendirildiğini vurgulamaktadır. İngiltere'de bir zamanlar amatörlerin ve sportmenlerin uğraşısı olduğunu, bugün ise artık mesleki ve hatta ticari konulara yaklaşım sağlayan ciddi ve aranan bir öğrenim dalı haline geldiğini ifade etmektedir.

Gürsoy (1992): **"**Türkiye'de Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi Sorunları ve Çözüm Önerileri", adlı çalışmasında coğrafyanın içeriği, öğretim programları, yöntem ve teknikler, araç-gereç kullanımı gibi konuları ele aldıktan sonra birkaç okulda 290 öğrenciye uygulamış olduğu anket sonuçlarına yer vermiştir. Öğrencilere uygulanan anket sonucunda;öğrencilerden atlas sahibi olmayanlar, atlası olduğu halde coğrafya dersinin olduğu gün bile okula götürmeyenlerin olduğu, ders kitapları dışında çok az kitap okumakta oldukları gibi çoğaltılabilecek sorunlar olduğunu belirtmiştir.

Gümüş (1993): "Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi" adlı çalışmasında coğrafya öğretim programlarının geçmişten günümüze takip ettiği seyri ele almış ve İzmir ilindeki bazı liselerde coğrafya öğretimi ilgili olarak öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurmuş olup coğrafya müfredatının ele alınması ile ilgili en yakın ve orijinal çalışmayı yapmıştır.

Şahin (2001a): "Orta öğretim Coğrafya Müfredatı Hakkında Bir Araştırma" isimli makalesinde İstanbul'daki çeşitli liselerde (37) görev yapan coğrafya öğretmenlerine (103) anket uygulayarak yürürlükteki müfredat programı ile öğretmenlerin ankete verdikleri cevapları mukayese etmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre orta öğretim müfredat programıyla ilgili çeşitli sorunlar mevcuttur.

Stolman ve Jozehph (1991): Evde ve okulda coğrafya öğretimini üç ana başlıkta toplanmış,öğrencilerin coğrafya da neler öğrenmesi gerektiği bunun için evde ve okulda nelerin yapılabileceği tartışılmıştır.

Coğrafya'da öğrenilecekleri konum topografik özellikler, insan çevre ilişkileri, aktiviteler ve farklılaşan özellikleriyle bölge kavramı olarak özetlemektedir.

Okulda; aktif öğrenmeyi gerçekçi sorunların çözümünde bir yol olarak önerirken, pasif öğrenmenin faydasızlığını vurgulamakta ve okulda öğrenilenlerin gerçek hayatta araştırılmasına yönelmeyi istemektedir.

Yücedağ (2001): "Öğrenme Stratejilerine İlişkin Karşılaştırmalı Öğrenci Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinde fen liseleri, genel liseler ve meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, öğrenme-öğretme süreçlerinde tercih ettikleri öğrenme stratejilerinin belirlenmesi, tercih ettikleri öğrenme stratejilerine cinsiyetleri ve öğrenim gördükleri sınıflar arasında anlamlı farklar olup olmadığının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma 2000-2001 öğretim yılında KKTC Lefkoşe Türk Lisesi, 20 Temmuz Fen Lisesi ve Atatürk Meslek Lisesi'nde yürütülmüştür. Araştırma sonunda elde edilen bulgular öğrencilerin; öğrenim gördükleri okullar, cinsiyetleri ve yaş gruplarına yönelik olarak tercih ettikleri öğrenme stratejileri arasında anlamlı farklılıkların olduğu şeklindedir.

II.8.Coğrafya Müfredat Programları

I.Coğrafya Kongresinden Günümüze liselerimizde Uygulanan Coğrafya Müfredat Programları

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış ve okullarda programlar üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Bu dönemde temel felsefe yeni yetişecek nesillere Cumhuriyet rejimini benimsetmeye çalışmak olmuştur. Daha sonra 1950'li yıllarda dünyaya ve gelişmiş ülkelere açılma eğilimi ağırlık kazanmış öğrencilere eskiye göre daha fazla bilgi yükleme ve entelektüel insan yetiştirme düşüncesi ön plana çıkmıştır. Bu dönemlerde ortaöğretim kurumlarında uygulanan programlara bakıldığında programların bilimsel araştırmalara dayanmadığı daha çok konu alanları üzerinde durulduğu dolayısıyla bir önceki programa ders eklemeler ve çıkarmalar yapılarak birbirinin benzeri programların hazırlandığı görülmektedir. (Taşpolatoğlu, 1993)

Ülkemizde, 1950'li yıllara kadar ders ve konular ile bunlara ayrılan zamanlarda ekleme ve çıkarmalar yapmak şeklinde yapılan çalışmalar yerine, gerçek anlamda program geliştirme faaliyetlerinin 1953 -1954 yıllarında başladığı görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı ilgilileri ve üniversitelerde görevli bilim adamlarının işbirliğiyle 1982 yılında bir program geliştirme modeli ortaya çıkarılmıştır. Bu model amaç, davranış, işleyiş ve değerlendirme boyutu içerisinde programların derslere göre hazırlanması esasını getirmiştir. Bu tarihten sonra program geliştirme çalışmalarının bu program modeli çerçevesinde yürütülmesi istenmiştir. Ancak tebliğler dergisinde yayınlanan ders programı incelendiğinde bu modele uygun hazırlanmış programların oldukça az olduğu görülmektedir (Aladağ, 2003)

1990'lı yıllarda Milli Eğitim sistemini yeniden düzenlemeye çalışmaları içerisinde program geliştirme ve ölçme değerlendirmeye ayrı bir önem verilmiştir. Fakat program geliştirmede yetkili olan Talim ve Terbiyi kurulunun bu yetkisini programlarla doğrudan ilişkisi olan öğretmen öğrenci, veli ve diğer ilgili gruplarla paylaşmak istememesi geliştirilen programların etkinliğini düşürmüştür.

Coğrafya öğretim programı ya da eski kullanımıyla müfredatı genel olarak konuların başlıklar altında çeşitli sınıflara göre sıralanması esasına dayanmaktadır.

Günümüze kadar 10 tane coğrafya öğretim programı geliştirilmiş, onuncusu ise 2005 yılında yürürlüğe girmiştir.

2005 yılında geliştirilen coğrafya öğretim programı bu zamana kadar uygulanan programlardan daha değişik olarak programın öğretmen öğrenci ilişkisine göre belirlenmesi amaç alınmıştır; amaç, işleyiş ve değerlendirme davranış ilişkisinden soyutlanarak öğrenci merkezli bir yapıda hazırlanmıştır.

II.8.1.1941 Coğrafya Müfredat Programı

1941 yılında düzenlenen Birinci Türk Coğrafya Kongresinde alınan kararlar doğrultusunda oluşturulan bu programda coğrafya dersleri liselerin bütün sınıflarına dağıtılmıştır.

Lise 1. sınıfta okutulması önerilen Genel Coğrafya Konuları; Yerin Keşfinin Tarihçesi, Coğrafya Nedir? Konuları ile başlamakta ve yer hakkında toplu bilgilerle devam etmektedir. Daha sonra Atmosfer, Denizler, Karalar, Biocoğrafya, Yeryüzünde İnsan, Yeryüzünde coğrafi Bölgeler ve Ekonomik Çalışmalar.

Bu dönemde coğrafya dersleri liselerin bütün sınıflarına dağıtılmıştır. Lise 1. sınıfta haftada 2 saat okutulan Genel Coğrafya dersi içeriğinde harita projeksiyonları konusu programdan çıkarılmış ve keşifler konusunda kısaltmalara gidilmiştir.

Sanat okullarında coğrafyanın bir kültür dersi olarak yer alması hesaba katılmış ve mevcut programı ağırlaştırmadan bazı ilaveler yapılmıştır. Öğretmen okulları için komisyon ayrı bir program hazırlamamış, liselerle aynı ayarda olduğu kabul edilen bu okullarda coğrafya dersinin haftada 6 saate çıkarılması gerekli görülmüştür.

II.8.2. 1957 Coğrafya Müfredat Programı

1957 yılında coğrafya öğretim programı diğer programlarla birlikte ele alınıp düzenlenmiştir. 1957 yılında özellikle Lise 1.sınıf coğrafya konuları 15 ana başlık altında ele alınmıştır. 1942 yılı programında harita bilgisi dahilin de yalnızca topografya haritalarına değinilmiştir. 1957 yılında hazırlanan programda ise plan ve harita bilgisi adlı bir ünite açılmış ve haritaların genel tanımını yanı sıra uygulamalara da yer verilmesi düşünülmüştür.

1957 yılı programının lise 1. sınıf programı açısından 1942 programında en büyük farkı konuların dünya üzerindeki birimlere göre ele alınmayıp karmaşık bir şekilde işlenmesidir.

"Yeryüzünde Toprak" adlı bir bölüm 1942 yılı programında yokken, 1957 yılı programında bir başlık olarak yer almıştır. "Plan ve Harita" ile "Toprak" dan oluşan iki yeni konunun programa dahil edilmesi 1957 programı yönünden bir gelişme olarak değerlendirilebilir. (Aladağ, 2003)

Fen kolu önerilen programda Fiziki Coğrafya bölümündeki konular hakkında ancak genel bilgiler verilecek ayrıntılara girilmeyecektir notu düşülmüştür. Yine bölgeler anlatılırken her coğrafi bölgenin fiziki coğrafyasına genel olarak değinilecek beşeri ve ekonomik coğrafyası üzerinde daha fazla durulacaktır notu düşülmüştür.

Fen kolunda Türkiye Coğrafyası bir saat azaltılarak dersinin bir saat olarak okutulması kararlaştırılmıştır. Coğrafyanın fen kolunda bir saatinin azaltılmasını anlamanın imkanı yoktur. Çünkü coğrafya hem fen hem de sosyal bilimlerde temel bir daldır.

II.8.3.1971 Coğrafya Müfredat Programı

Coğrafya öğretim programı içinde yer alan lise 1. sınıf programı 22.03.1971/ 110 kurul kararı ile, ardından 04.05.1971/ 173 kurul kararı ile de lise 2. sınıf coğrafya programı ele alınıp değiştirilmiştir.

Birinci sınıf coğrafya programının yeniden ele alınış gerekçesi olarak orta dereceli okulların ikinci devre birinci sınıflarının taslak programı ve kitabı hakkında şunlar belirtilmiştir.

Sekizinci Milli Eğitim Şurası kararı gereğince, orta öğretim sistemimizin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konusunda yapılan çalışmalar arasında orta dereceli okulların ikinci devrelerinin birinci sınıfları için düzenlenen Genel Coğrafya taslak programı hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu taslak programa uygun ders kitaplarının da yazılması program geliştirmenin ayrılmaz bir unsuru olduğundan, orta dereceli okulların ikinci devre I. sınıf coğrafya kitabının, bir örneği ekli taslak programa göre ve 1971-1972 öğretim yılında yapılacak denemelere yetiştirilecek şekilde, bakanlığımızca kurulan komisyon

tarafından hazırlanması ve ayrıca serbest yazarlar tarafından yazılarak herhangi bir tarihte bakanlığımıza gönderilecek müsvedde halindeki eserlerin incelenmesi diye karar alınılmıştır. Coğrafya programının lise birinci sınıflara uygulanan kısmının değiştirilmesi esnasında Genel Coğrafya öğretiminin amaçlarına da yer verilmiştir. Bu amaçlar Tebliğler Dergisin'de programla birlikte yayınlanmıştır. Amaçlar şu şekilde belirtilmiştir:

Genel Coğrafya öğrenimini yapmış bir öğrenci

1. İnsanlığın yaşama alanı olarak yeryüzünün koşullarını ve olanaklarını tanır, bu olanakların sınırsız olmadığını bilir, bu, nedenle onların israfından kaçınmak gerektiğini kavrar ve bunu alışkanlık haline getirir. Tabiatı sever ve onu korur.

2. Bir yandan doğal çevrenin insan hayatını ve kültürünü biçimlendirdiğini öte yandan dünyanın varlıklarından yararlanabilmek için insanın doğal çevreyi nasıl etkileyip değiştirebildiğini kavrar, söz konusu yararlanmanın kültür düzeyi ile ölçülü bulunduğu görüşünü kazanır. Böylece her işte ilme ve tekniğe değer vermek gereğinin coğrafya belirtileri arasında sıkı sebep ve sonuç bağıntısı ile-ahenk ve beraberlik bulunduğunu görür. Bu ahenk ve beraberliğin bozulmamasına özen gösterme alışkanlığını kazanır. Söz konusu ahenk ve beraberlik bakımından yeryüzünün bir takım özelliklere sahip bölümlere (ülkeler, bölgeler ve yöreler} ayrıldığını kavrayarak farklı bölümlerin koşullarının ve olanaklarının farklı olduğunu buna göre her bölümde aynı sorunlarla karşılaşamadığını ya da aynı sorunların çözümlerinin aynı olmadığını ve olamayacağını anlar, içinde bulunduğu koşulları ve sahip bulunduğu olanakları iyi görüp hayatını buna göre düzenleme alışkanlığını edinir.

3. Hayati önemde olan yurt ve dünya sorunlarını tanır, bu sorunların özümlenmesinde ortak bir görüşe ve çabaya ihtiyaç bulunduğunu kavrar. Kültürel ve ekonomik kalkınmada bütün milletlerin ve bir millet fa bütün bireylerinin ve bu arada kendisin fa ağır sorumluluklar yüklendiğinin ve yükleneceğinin bilincine varır.

4. Dünyanın zamanımızdaki politik, sosyal ve ekonomik sorunları olayları ve gelişmeleri bu arada milletler arası gruplaşmaları hakkında doğru bir görüş ve kavrayış kazanır. Milletler arası yardım ve anlayışın kendi varlığımızın korunması ve refahımız iç fa zorunlu ve gerekli bulunduğunu, her işte çıkar yolun barış ve anlayış yolu olduğunu kavrar.

5. Başka milletlerin ülke koşullarını yaşayışlarını çeşitli sorunlarını ve bu sorunları çözümleme yolundaki çabaları ile sonuçlarını görerek yüksek kültürün ve bilimsel çalışmanın her türlü koşullar içinde başarılı bir hayata olanak hazırladığını kavrar, böylece bu doğrultuda devamlı ilerleme alışkanlığı kazanır.

Ayrıca aynı programın açıklamalar ve tavsiyeler bölümü oluşturulmuştur. Bu bölümde coğrafyanın içeriği ve mantığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre doğal ortamla insanın ve faaliyetlerinin birlikte ele alınmaları ve bunların birbirlerini etkilemelerinin ön plana çıkarılması önerilmiştir.

Açıklama ve tavsiyelerden sonra lise birinci sınıf coğrafya programı ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur. Dört bölüm halinde incelenen konuların ilki "İnsanlığın Vatanı Olmak Bakımından Dünya ve Fiziki Coğrafya Etmenlerinin İnsan Hayatı ve Faaliyetleri Üzerindeki Etkileri" şeklinde oluşturulmuştur, ikinci bölüm Beşerî Coğrafya Etmenleri; üçüncü bölüm Nüfus, dördüncü bölüm ise Yerleşme olarak ele alınmıştır.

Bu coğrafya öğretim programı bu döneme kadar hazırlananların (1942 ve 1957) üzerinde bir özelliğe sahiptir. Fakat bunun yanısıra haritalar konusuna değinilmemiştir. 04.05.1971 tarih, ve 173 sayılı TTK kararı ile coğrafya programında, diğer bazı programlarla birlikte değişiklikler yapılmıştır.

Yukarıda sözü edilen değişiklik yapılmış olmasına rağmen derse ilişkin hedefler ve açıklamalar yer almamıştır. Oysa ki 22 Mart 1971-110 kurul kararı ile oluşturulan lise I. sınıf coğrafya programı gerek hedeflerin belirtilmesi, gerekse açıklamalar ile iyi hazırlanmış bir coğrafya öğretim programıdır.

II.8.4.1973–1983 Coğrafya Müfredat Programı

1973 yılında yürürlüğe konulan bu program 1983 yılına kadar uygulamada kalmıştır. Bu devreye kadar 1941 Birinci Coğrafya Kongresi Program komisyonunun hazırlamış olduğu programlara bağlı kalınmıştır. Modern programlar devresi olarak adlandırılan bu devrede coğrafya dersleri liselerin bütün sınıflarına dağıtılmıştır.

29.12.1973 tarihli Talim Terbiye Kurulunun kararıyla yürürlüğe giren ve 1983'e kadar uygulanan bu programda genel olarak coğrafya öğretiminin amaçları belirtildikten sonra ayrı ayrı Genel Coğrafya, Türkiye Coğrafyası ve Ülkeler

Coğrafyası derslerinin öğretiminin genel amaçları belirtilmiştir. Fakat bu amaçlara yönelik kazandırılmak istenen hedef davranışlara programda değinilmemiştir. Bu programda açıklamalar ve tavsiyeler bölümünde genel olarak coğrafyanın konusu, coğrafya biliminin problemlere bakış açısı, coğrafyanın inceleme alanları, coğrafyanın insan-çevre konusuna getirdiği bakış açısı açıklanmaya çalışılmıştır. Yine bu bölümde konulan coğrafya dersleriyle öğrencilerde oluşturulmak istenen bilgi ve becerilere yer verilmiştir.

Programda coğrafya derslerinde öğrencinin kendi yurdunu ve dünyadaki diğer toplumları tanıması, karşılaşılan problemlere nasıl çözüm yolları aranacağına ilişkin tavsiyeler yer almakta, program dersin nasıl islenmesi gerektiği, hangi yöntemlerin, araç-gereçlerin ve değerlendirme biçimlerinin kullanılmasına dair fikir vermektedir. Programda lise I sınıflarında okutulacak olan Genel Coğrafya, dersinin konuları ve alt başlıkları ayrıntılı olarak belirtilmiş ve bunlara yönelik ders kitaplarının hazırlanmasına karar verilmiş, fakat içeriğin niteliği ve konuların hangi seviyede hazırlanacağı ile ilgili açıklık getirilmeden İnsan ve çevre adı altında incelenmiştir.

II.8.5.1992 Coğrafya Müfredat Programları

27.03.1992 tarihli Talim Terbiye Kurulu kararıyla yürürlüğe giren müfredat programı 1983 yılında hazırlanan müfredat programının tekrarı niteliğinde olup, coğrafya öğretiminin genel amaçları, konuların dağılışı, içerik, derslerin sınıflara dağılımı ve adlarında önemli bir değişiklik getirmemiştir. Derslerin amaçları, genel amaçlara yönelik olarak kazandırılması istenen hedef davranışlar bu programda da yer almamıştır. Bu programda da konuların özelliklerine göre tarih bilgisi verilmesi vurgulanmıştır. Bu yeni programda lise I.sınıfta okutulacak coğrafya derslerinin içeriğinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler ya bazı ünitelerin adının veya içinde yer alan bazı konuların çıkarılması ya da yeni konuların eklenmesi şeklinde olmuştur.

Lise 1. sınıf programında Yer Yuvarlağı ve Evren ünitesindeki Türkiye'nin Coğrafi konumu program dışı bırakılmıştır. Yine Harita Bilgisi ünitesindeki Türkiye'nin Yüzölçümü ve Boyutları ile Türkiye'nin Kara Sınırları ve Kıyıları Konuları çıkartılmıştır. Bunun yanı sıra Yeryüzünün Biçimlenmesi ünitesinden, Türkiye'nin Başlıca Akarsuları ve Havzaları, Türkiye'de Akarsu Rejimleri,

Türkiye'de Baraj Gölleri, İnsan ve Tabi Çevre ünitesinden de Yeryüzünde Nüfus Hareketleri ve Sonuçları konuları çıkarılmıştır.

Konuları seçmeli coğrafya derslerinin içeriğini belirten Ortaöğretim Kurumları Seçmeli Coğrafya Ders Programı 1992 yılında hazırlanmıştır. Bu hazırlanan programda coğrafya yeni öğretimin genel amaçları 1983 müfredat programında belirtildiği gibi aynen alınmış yeni olarak genel ve derse ilişkin özel amaçlar belirtilmemiştir. Bu programda seçmeli ders olarak konulan Türkiye'nin beşeri ve Ekonomik Coğrafyası-1 ve Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası-2,Türkiye Coğrafyası ve Ülkeler coğrafyası derslerinin konuları ve alt başlıkları şeklinde bu derslerin içeriği belirtilmiştir. Daha önceki coğrafya dersinden farklı olarak seçmeli coğrafya dersinde, bu dersleri tercih eden yetişmelerini sağlamak amacıyla bu dersleri içeriğinin yüklü olduğu ve konuların derinlemesine verilmesine önem verilmiştir.

II.8.6.2005 Coğrafya Müfredat Programı

14.07.2005 tarihli 198 sayılı talim Terbiye Kurulu kararıyla yürürlüğe giren, öğrencilerin yaşadıkları alanlardan başlayarak ülkemiz ve tüm dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanmalarını, gelecekteki yaşantıların da etkin bir şekilde kullanabilecekleri bir donanıma sahip olmalarını amaçlayan coğrafya öğretim programı "Coğrafya" dersi adı altında 9. sınıftan itibaren 12.sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanmıştır.9. ve 10. sınıflarda tüm ortaöğretim okullarında mecburi olarak okutulması planlanan coğrafya dersi, 11. ve 12. sınıflarda genel liselerin fen alanlarıyla, fen liselerinde seçmeli olarak okutulması düşünülmüştür. Yapılandırmacı eğitim anlayışını benimsemiş bir programdır.

II.9.Yenilenen Coğrafya Programı

II.9.1.Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre; öğrenme bireyin kendi çabası sonucu oluşmaktadır. Bu yaklaşımda öğretimde çok öğrenme üzerinde durulmaktadır. Yapılandırıcı yaklaşımın en önemli özelliği; öğrencinin bilgiyi yapılandırmasına, oluşturmasına ve geliştirmesine olanak tanımasıdır.

Yapılandırıcı yaklaşımda öğrenci;

Bilgiyi araştırır, bulur, yorumlar ve analiz eder,

Düşünme sürecini geliştirir,

Eski bilgilerle yeni bilgileri bütünleştirir ve yeniden yapılandırır.

Coğrafya öğretim programı yapılandırmacı yaklaşımı merkeze alarak, öğrenci merkezli uygulamaların tümünü kabul eder.

Program uygulanma süreci etkinliklerin yapılmasını gerektirir.

Etkinlikler Aktif Öğrenme Modeline uygun olarak hazırlanmalıdır.

Aktif öğrenme öğrencilerin aktif olarak sürece dâhil edildiği eğitim metotlarını kapsar. Öğrenciler, dinlemenin ötesinde mutlaka yazmalı, okumalı, tartışmalı, gözlemeli, uygulama ve problem çözme sürecinde rol almalıdırlar.

Öğrenci analiz, sentez ve değerlendirme gibi yüksek bilişsel davranışları sergilemelidir (Bonwell ve Eison, 2001).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Başkanlığınca (Coğrafya Dersi Eğitim Programı (9.,10.,11.ve12. Sınıflar), 2005)14/07/2005 yılında yayınlanmıştır. Bu yayında program hakkında bilgi verilerek, uygulanmasında dersin öğretmenin öğrencilerine nasıl yaklaşacağı istendik davranış değişikliğini sağlamada hangi metotları kullanacağı bunları kullanırken nelere dikkat etmesi gerektiği anlatılmıştır.

Bu hususlar şunlardır:

Öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve tüm dünya ile ilgili *coğrafi bilinç* kazanmalarını, gelecekteki yaşantılarında etkin bir şekilde kullanabilecekleri bir donanıma sahip olmalarını amaçlayan coğrafya öğretim programı “Coğrafya” dersi adı altında 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar her yıl

okutulmak üzere tasarlanmıştır. Program yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahiptir. Bu nedenle sınıflar arası ilişkilendirme çok önemlidir. Coğrafya öğretmeni öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazır bulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır. Ayrıca ilköğretim düzeyinde sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinde verilen konular dikkate alınarak öğrencilerin ön bilgilerinden yararlanılmalıdır.

Coğrafya dersi yaklaşımı gereği konulara bütünsel bir bakış açısı getirmiştir. Konular işlenirken kazanımların çerçevesinden çok uzaklaşmamak kaydıyla etkileşim hissettirilmeli, öğrencilerde olaylar ile ilgili çok boyutlu düşünebilme becerisi geliştirilmelidir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programında, belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamıştır. Kazanımlar ardışık olarak ele alınmıştır. Programda kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen kazanımları gerçekleştirmesi koşuluyla; çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate alarak, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, uygun çıkış noktaları, uyarıcı ve pekiştireç unsurlarını kullanarak çerçevesi belirlenmiş olan içeriğe bağlı oluşturacağı alt başlıklar etrafında hareket etmelidir. Çevresel etkiler ve öğrenci grubunun sözü edilen özelliklerine uygun şekilde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla konuların işleniş süreleri planlanabilir.

Coğrafyanın bütünsel yaklaşımına uygun olarak tüm konuları ve etkileşimleri vurgulayacak biçimde belirlenmiş olan altı öğrenme alanından biri olan "Coğrafi Beceriler ve Uygulamalar" öğrenme alanı, içeriği açısından tüm öğrenme alanlarının konu ve temaları ile entegre durumdadır. Bu nedenle diğer öğrenme alanları altında belirlenen kazanımlar hazırlanırken, söz konusu öğrenme alanının içeriği ile bu beceri ve uygulamalar ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla bu öğrenme alanı için ayrıca kazanımlar yazılmamıştır.

Öğretmen bu durumu dikkate alarak kazanımların içeriğini ona göre değerlendirmelidir.

Öğretmen coğrafyanın hayatın içindeki yerini, öğretim programında yer alan kazanımların edinilmesi halinde öğrencilerin bakış açılarının nasıl değişeceğini vurgulamak üzere okul içi ve dışındaki olaylardan yararlanmalıdır. Öğrencileri sık sık

gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları problemleri çözmede edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilmelerini sağlamalıdır.

Coğrafya öğretim programı öncelikle öğrencilerin yaşadıkları çevreyi algılamalarını hedeflese de, öğrencilerin bir dünya algısı geliştirmelerini de önemser. Bu nedenle Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler öğrenme alanı oluşturulmuştur. İletişim ve ulaşım imkânlarının engel tanımadığı günümüzde öğrenciler dünyanın her köşesinden haberdar almaktadırlar. Kazanımlar sınıflar arasında seviyelendirilirken içerdikleri konular özelliklerine göre yerel, ulusal ve dünya ölçeğinde olabilmektedir. Yakından uzağa ilkesi bu durumda yeri geldikçe bozulmuştur. Öğretmen bu durumu göz ardı etmeden dünya ölçeğinde de örnekler vermeli, benzer ve farklı yerler ve kültürler ile ilgili örnekleri çeşitliliği vurgular şekilde kullanmalıdır.

Coğrafya Öğretim programında, eleştirel düşünme becerisi yaratıcı düşünme becerisi iletişim ve empati becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, girişimcilik becerisi gibi genel becerilerin yanı sıra, coğrafya dersine ait harita becerileri, gözlem becerisi, arazi çalışma becerisi, coğrafî sorgulama becerisi, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisi, zamanı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ile kanıt kullanma becerisi yer almaktadır. Öğretmen dersi planlarken hazırladığı öğretimsel işlerin tümünde yukarıda belirtilen becerilerin bir veya uygun olan birkaç tanesinin kullanılabileceği ortamlar oluşturmalıdır. Öğretmen sınıf içi etkinlikler ile geliştirdiği becerileri pekiştirmek için ödev veya projeler verebilir.

Program uygulanırken öğretmen istenilen becerileri seçmeli ve uygulamalıdır. Örneğin, harita becerileri için bir etkinliğinizde sadece harita okuma boyutunu ele alırken, başka bir etkinliğinizde harita üzerine bilgi aktarmalarını isteyebilirsiniz. Arazi çalışması yaparken kanıt kullanma becerisi ile gözlem becerisini de geliştirebilirsiniz.

Öğretmen, öğrencilerin coğrafya bilimine ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir.

Programdaki değerler, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklama, ahlâkî muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmelidir. Değerlere kazanımlar içinde zaman zaman yer verilmiştir. Öğretmen tıpkı becerilerde olduğu

gibi uygun gördüğünde etkinlikler içinde değerleri vurgulayan bölümler oluşturarak programda belirtilen değerleri pekiştirmelidir.

Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalıdır. Yeni etkinlikler tasarlanırken, dersin 13 genel amacı, kazanımlar, farklı öğrenme stilleri ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir. Öğrencileri düşündürücü ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik etmelidir. Bu şekilde öğrenciler demokratik beceri ve değerlere sahip, bilimsel düşünmeye açık, insan haklarına saygılı, işbirliği içinde çalışabilen, Cumhuriyet sevgisi ve demokrasi bilinci gelişmiş, haklarını bilen ve sorumluluk sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak yetişebilir.

Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin millî duyarlılığı geliştirilmelidir.

Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Coğrafya dersi için vazgeçilmez olan arazi çalışmaları hem arazi çalışma becerisinin gelişmesi için hem de pek çok coğrafi olayın yerinde görülüp daha iyi algılanması için çok önemlidir.

Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Coğrafya dersi için vazgeçilmez olan arazi çalışmaları hem arazi çalışma becerisinin gelişmesi için hem de pek çok coğrafi olayın yerinde görülüp daha iyi algılanması için çok önemlidir. Arazi çalışmaları yapılırken okul dışındaki daha uzak yerlere gidilebileceği gibi, imkânlar içinde okul bahçesinde bile bu çalışmalar gerçekleştirilebilir. Genel anlamda arazi çalışmalarının doğal ortamda olması şart değildir. Kazanımlarla ilişkili olarak bir ticaret merkezi, gecekondu mahallesi veya toplu konut alanı bu amaçla gezilebilir.

Coğrafya öğretim programında öğrenme alanları arasında ilişkilendirme yapılmıştır. Öğretmen bu ilişkilendirmeleri öğretimsel işleri planlarken göz ardı etmemeli, yeri geldikçe işaret edilen ilişkilendirme ile ilgili olarak geçmiş konulara atıfta bulunmalıdır. Böylece öğrencilerin yeni öğrendiklerini anlamlandırmaları ve yapılandırmaları kolaylaşacaktır.

Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca derse ilişkin konuları sevdirecek roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.

Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, ve benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde coğrafya dersinin bir parçası yapmalıdır.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı günümüz bilgi-iletişim teknolojilerinin coğrafya konularının öğretiminde kullanılmasını destekler. Coğrafî Bilgi Sistemleri'nin (CBS) uygulanması bazı kazanımlarda önerilmiştir. Okullardaki teknik donanım ve fiziki imkânlara bağlı olarak, öğretmen CBS uygulamaları geliştirebilir veya mevcut örnekleri inceleyebilir.

Öğretmen, kazanımın yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılamaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testler vb.dir (M.E.B, 2005).

II.9.2. Coğrafya Programının Yenilenme Nedenleri

Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemli olmakla beraber iletişim imkânlarının küçülttüğü dünyada en önemli etken durumuna gelmiştir. Çağımızda tartışılmaz üstünlük "bilgiyi üreten" ve "bilgiyi kullananlarındır". Bilginin kazanılmasında, kullanılmasında ve donanımlı insan gücünün yetiştirilmesinde en önemli görev eğitim sistemimize düşmektedir.

Bilgi-iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler mekân algısı ve mekânın kullanımın da değişmesine sebep olmaktadır.

Günümüz dünyasını anlama ve anlamlandırmada eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunmak ve bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Özellikle coğrafya gibi bilginin sık sık güncellenmesi gereken bir alanda program geliştirme daha da önem taşımaktadır (MEB, 2005).

Programı değiştirilmesinde şu hususlar dikkate alınmıştır.

Coğrafya bilimindeki gelişmeler

Eğitim alanındaki gelişmeler

Öğretmen ve öğrenci beklentileri

Toplumun ihtiyaçları

MEB İlköğretim programlarının geliştirilmesi

Toplumsal değişimler

Teknik-mekanik; sosyo-kültürel ve ekonomik değişimler arasındaki denge arayışı

Demokratik ve ekonomik değişim ve gelişimi sürekli kılma,

Bilim ve teknolojide, eğitim bilimlerinde ve öğretme - öğrenme anlayışındaki değişmelere uyum,

Eğitimde kaliteyi ve eşitliği artırma,

Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesine katkı sağlama,

Öğretim programlarının AB normları ile uyumlu hale getirilmesini sağlama.

Milli Eğitim Bakanlığının 2001-2005 Yılı Çalışma Programlarında Şûra Kararlarında,

Yer Alan:

Orta öğretim sisteminin meslekî ve teknik eğitim ağırlıklı olarak yeniden yapılanması için

Ortaöğretimin parçalı yapısından kurtarılması için

Bütünlük içerisinde çeşitliliği yansıtan bir yapıyı oluşturmak için

Ders yükü ve çeşitliliğini azaltan bir program oluşturmak için

Kaynakların verimli kullanımını sağlayan, bir yapıya kavuşturmak için

Program yapılandırmacı eğitim modeline göre yapılandırılmış olup bu program öğrenci merkezli uygulamaların tümünü kabul eder. Program uygulanma süreci etkinliklerin yapılmasını gerektirir. Etkinlikler Aktif Öğrenme Modeline uygun olarak hazırlanmıştır.

II.9.3. Coğrafya Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları

Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1.Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafî bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.

2.İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafî sorgulama becerileri kazanır.

3.Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.

4.Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.

5.Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.

6.Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

7.Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.

8.Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.

9.Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.

10.Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.

11.Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafî açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.

12.Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafî bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.

13.Coğrafî değerlerin "vatan bilincinin" kazanılmasındaki önemini özümser (MEB, 2005).

II.9.4.Programın Vizyon ve İlkeleri

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu, öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve dünyayla ilgili coğrafî bilinç kazanmaları doğrultusunda;

Doğa ve insana ait unsurları anlayarak mekânı doğru ve etkin kullanan,

İnsan ve doğa arasındaki karşılıklı etkileşimi fark eden,

Çevre kalitesine önem vererek geleceği düşünen,

Millî değerlere bağlı, vatanını koruyan,

Dünyanın ve insanlığın korunmasına yönelik sorumluluk duygusuna sahip, Coğrafî bilgi ve becerileri kullanarak doğa ve insana ait değerleri geleceğe taşıma stratejileri geliştiren ve uygulayan,

İnsan ve doğa süreçleriyle oluşan ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik ilişkileri; dünya genelindeki insanlar, yerler ve çevrelerin birbirleriyle olan etkileşimini anlayan,

Coğrafî sorgulama, harita okur-yazarlığı, bilgi teknolojilerini kullanma, arazi çalışmaları, gözlem ve etkili iletişim kurabilmeyi de içeren yöntem ve teknikleri kullanan entelektüel ve sosyal becerilere sahip bireyler yetiştirmektir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda şu ilkeler benimsenmiştir:

Program öğrenci merkezli yaklaşımları temel alır.

Öğrenci bilgiyi ezber yoluyla edilgen bir şekilde değil, öğrenme-öğretme sürecine aktif katılarak öğrenir. Bilgiyi anlamlandırarak yapılandırır ve yorumlar.

Programın kazandırmayı hedeflediği bilgi, beceri, tutum ve değerler, öğrencilerin günlük ve meslek yaşantıları yoluyla hayata taşınabilir niteliktedir.

Program öğrencileri soru sormaya, araştırma ve planlama yapmaya özendirir.

Program doğa ve insan etkileşimine duyarlı, doğaya uyumlu gelişmeyi hedef alan ve tasarruf yapmaya özendiren bir içeriğe sahiptir.

Program olay ve olguların yaşanılan alan, bölge, ülke ve dünya ölçeğinde algılanmasına yönelik ve küresel etkileşimi yansıtabilen bir içeriği öngörür.

Program Türkiye'nin konumsal önemine, vatan bütünlüğüne ve millî değerlere duyarlıdır (MEB, 2005).

Coğrafya programının vizyonu; öğrencilere yaşadıkları alandan başlayarak bölgesi, ülkemiz ve dünyamızla ilgili **Coğrafi Bilinç** kazandırmaktır.

II.9.5.Coğrafya Programının Felsefesi

Bilgi-iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler mekân algısı ve mekânın kullanımın da değişmesine sebep olmaktadır. Tarihî süreçte insanoğlunun teknolojik alandaki ilerlemeleri doğadan yararlanma ve doğayla olan etkileşimini belirlemiştir. Dolayısıyla doğa-insan ilişkisinde insanoğlu doğadan her geçen gün daha fazla yararlanma imkânı bulmuştur. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren doğa üzerinde giderek daha fazla baskının oluşması doğa-insan ilişkisinde olumsuzlukları ve çevre sorunlarını gündeme getirmiştir. Günümüzde de şu gerçek netleşmiştir. Yaşanabilir bir dünya için insanoğlunun doğayla uyumlu hareket etmesi gerekir. Doğal afetler ve çevre sorunları günümüzde doğa-insan etkileşiminde son derece önemli konulardır. Coğrafya Dersi Öğretim Programında doğaya duyarlı ve bilinçli insan yetiştirmek temel amaçlardan birisidir.

Geliştirilen Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda konular, öğrencilerde coğrafî bilinç oluşturacak nitelikte bütün olarak ve sarmal bir şekilde ele alınmış, program öğrenme alanları, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiş, öğrenme sürecinde öğrencinin yaşantıları dikkate alınmıştır. Program sadece sınıf içi değil sınıf dışı etkinlikleri de kapsamaktadır. Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından, ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle coğrafya öğretiminde yeni bir anlayışı kapsamaktadır. Bu anlayışla Coğrafya Dersi Öğretim Programı öğrenci merkezli yaklaşımları, dolayısıyla da, aktif öğrenme ve kuramsal temelleri açısından yapılandırmacılığı önemsemektedir.

Öğrenciler, dinlemenin ötesinde mutlaka yazmalı, okumalı, tartışmalı, gözlemeli, uygulama ve problem çözme sürecinde rol almalıdırlar.

Öğrenci analiz, sentez ve değerlendirme gibi yüksek bilişsel davranışları sergilemelidir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiş, öğrenme sürecinde öğrencinin yaşantıları dikkate alınmıştır. Program sadece sınıf içi değil sınıf dışı etkinlikleri de kapsamaktadır. Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından, ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle coğrafya öğretiminde yeni bir anlayışı kapsamaktadır. Bu anlayışla Coğrafya Dersi Öğretim Programı öğrenci merkezli yaklaşımları, dolayısıyla da, aktif öğrenme ve kuramsal temelleri açısından yapılandırmacılığı önemsemektedir.

Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatların verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir (Açıkgöz, 2003).

Aktif öğrenmenin tanımında öğrenme sürecinin niteliğine ilişkin iki koşul vurgulanmaktadır. Bunlardan birincisi öğrencilerin Öğrencinin öğrenme ile ilgili kararlar alması; öz düzenleme yapması, diğeri ise öğrenenin zihinsel yeteneklerinin kullanılmaya zorlanması; karmaşık öğretimsel işler yapmasıdır.

Aktif öğrenme sürecinde öğrencinin şu özelliklerine dikkat edilir.

Süreç ile ilgili söz sahibi olurlar,

Etkinlik, aktivite ya da öğretimsel iş denilen organize edilmiş uygulamalara katılırlar.

Sınıfta öğrenci öğretmen ve öğrenciler arasında etkileşim vardır.

Öğrenciler yaparak yaşayarak öğrendikleri için çeşitli beceriler edinirler.

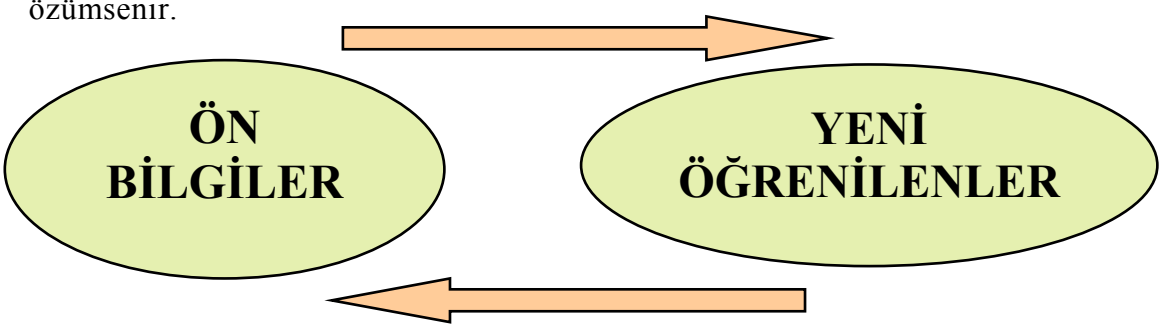
Derse katılım en üst düzeydedir.

Öğrenciler zorluk dereceleri olmakla birlikte üst düzey zihinsel becerilerini kullanırlar.

Öğrenci merkezli olduğu için öğrencilerin bireysel yeterliliklerini ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur.

Öğrencilerin ön bilgilerini önemser.

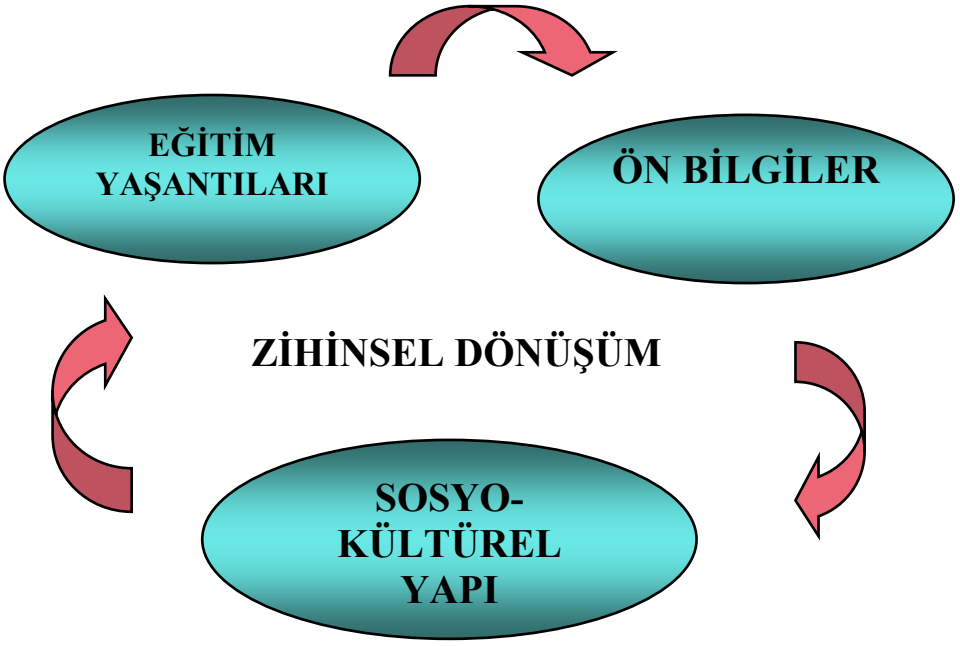
Aktif öğrenme öğrencilerin aktif olarak sürece dâhil edildiği eğitim metotlarını kapsar. Yapılandırmacı eğitim anlayışında öğrencilerin aktif şekilde bilgiyi üretmesi/oluşturması, yorumlaması, ön bilgilerini kullanarak yeniden organize etmesi ile oluşan zihinsel dönüşümdür. Yeni öğrenilenler ön bilgilerle uyumlu ise; bilgi özümsenir.

Şekil I: Bilginin Özümsenmesi (Yalova Eğitim Semineri, 2006)

Yeni öğrenilenler ön bilgilerle uyumlu değilse; öğrenci var olan bilginin yetersizliğini kabul eder ve yeniden yapılandırır. Var olan bilgiyi yapılandırmaz. Doğru yanıtı bekler. Otoritenin yanıtı ezberlenir. Sadece benzer durumlarda hatırlanır. Öğrenci çaba göstermez. Öğrenme gerçekleşmez.

Bilgi, duyularımızla ya da çeşitli iletişim kanallarıyla edilgin olarak alınan ya da dış dünyada bulunan bir şey değildir. Tersine, bilgi, bilen (öğrenen) tarafından yapılandırılır. Bilen bilgiyi kendi yaşantılarına ve çevreyle etkileşimine dayalı olarak oluşturur."

Şekil II: Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı (Yalova Eğitim Semineri, 2006)

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda kazanımlar; birçok zihinsel beceriyi vurgulamakta, öğrenme süreçlerinde ise aktif öğrenme yöntemlerinin ve öğretimsel işlerin kullanımını gerektirmektedir. Programda bu yöntemlerin kullanıldığı örnek etkinliklere yer verilmiştir. Öğretmenler programda öğrenilen etkinliklerin yanı sıra kazanımlarda öngörülen bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmada farklı etkinlikler de planlayıp uygulamalıdırlar (MEB, 2005).

Etkinlikleri uygularken öğretmenlerin kullanabileceği bazı uygulamalar ve öğretim işleri şu şekilde yapılabilir. Reklam hazırlama, örnek olay analizi, simülasyon, poster-afiş hazırlama, senaryo oluşturma, kavram haritası oluşturma, arazi çalışmaları, görsel imge oluşturma, coğrafî bilgi sistemleri uygulamaları, proje hazırlama şeklinde çoğaltıla bilinir.

Program uygulanırken öğretmenin bir rolü olmalıdır. Biz bu rolü şu şekilde sıralayabiliriz.

Öğrencilerin bilgi alacağı kaynaklardan sadece birisi olduğunu ve temel unsurun öğrenci olduğunu kabul eder.

Öğrenci inisiyatifini ve özerkliğini kabul ve teşvik ederek, gerektiğinde sınıfın kontrolünü bırakır.

Öğrencilere kendi bilgilerini oluşturmaları için yardım ve rehberlik eder.

Açık uçlu ve düşünmeye yönelten sorular sorarak, soru sormayı cesaretlendirir, üretici tartışmalara teşvik eder.

Öğrenme süreci içinde ön bilgileri hatırlama, sınama ve inşa etme amaçlı stratejiler ve etkinlikler planlar.

Öğrencilerin anladıklarını rahatça iletebilecekleri demokratik bir öğrenme ortamı sağlar.

II.10. Programın Temel Öğeleri

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın temel öğelerini beceriler, kavramlar, değerler ve tutumlar oluşturmaktadır. Biz bunlara programın daha doğru bir şekilde anlaşılması için kısaca değineceğiz.

II.11.Beceriler

Uygun öğrenme ve öğretim ortamında bireyin, hazır bulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu bir işi kolaylıkla ve ustalıkla yapar hâle gelmesine denir. Beceri, öğrencilerde öğretim süreci boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan kabiliyetlerdir. Günümüz eğitim ve öğretim anlayışında bilgiyi olduğu gibi almak yerine, bilgiyi bulma, kullanma ve bilgiyi yapılandırma ön plandadır.

Coğrafî beceriler; öğrencilerin yaşamlarında, mesleklerinde ve gelecekte de kullanabilecekleri niteliktedir. Bu beceriler harita, gözlem, arazi çalışma, coğrafî sorgulama, tablo, grafik, diyagram hazırlama ve yorumlama, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ile kanıt kullanmadır. Coğrafya konularının hemen hemen hepsinde farklı düzeylerde kullanılabilen bu beceriler, öğrenme alanlarında kazanımların içeriğinin gerektirdiği şekilde, kazanımlara entegre edilerek verilmiştir. Bu şekli ile öğretim sürecinde kazanımın gerektirdiği beceriler kazanımla birlikte verilmelidir.

Coğrafya dersi için beceriler temel öğelerdendir. Programda beceriler basamaklandırılarak verilmiştir. Bu becerileri şu şekilde sıralayabiliriz.

II.11.1.Harita becerileri:

Harita üzerinde konum belirleme, harita üzerine bilgi aktarma, amacına uygun harita seçme, haritalardan yararlanarak hesaplamalar yapma, mekânsal dağılışı algılama, haritayı doğru şekilde yorumlama, taslak haritalar oluşturma

Küre ve atlas kullanma becerisi de coğrafî beceriler içerisinde yer alır. Küre ve atlas kullanma becerisi, temelde ilköğretim programlarında kazandırılan coğrafî beceridir. Coğrafya Ders Öğreti Programı becerileri içerisinde bu beceri harita becerisi altında ele alınmıştır (MEB, 2005).

II.11.2. Gözlem becerisi:

Olay ve olgulara dikkat etme, olay ve olguları algılama, olay ve olguları tanımlama,olay ve olguların neden ve sonuçlarını açıklama, olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme, olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, benzer ve farklı yönlerini ortaya koyma, gözlediklerini kaydetme ve aktarma, gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme, gözlediklerini araştırmalarında veya gelecekle ilgili planlamalar yapmak için kullanabilme şeklinde nitelenebilir.

II.11.3.Arazi çalışmaları becerisi:

Arazi çalışmaları sınıf dışında yapılan coğrafî çalışmaları kapsamaktadır. Coğrafyada arazi çalışmaları bilimsel laboratuar çalışmaları niteliğindedir. Bu nedenle arazi çalışmaları öneri değil, Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın bir parçasıdır. Coğrafyada arazi çalışmaları farklı amaçlara yönelik yapılır ve bu amaçlara göre stratejiler belirlenir. Belirlenen amaç ve stratejiye göre arazi çalışmasının niteliği de değişir.

II.11.4.Coğrafî sorgulama becerisi:

Konu veya problemin farkına varmak, onu veya problemi tanımlama ve açıklama, konu veya problemi analiz etme ve yorumlama, gelecekle ilgili tahminlerde

bulunma ve karar verme, kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma, coğrafî sorgulama açısından temel sorular ve yöntem belirleme önem taşır.

II.11.5.Tablo, grafik ve diyagram hazırlama becerisi:

Uygun veri seçimi ve sınıflandırılması, verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma, konuyla ilgili fotoğraflar kullanma ve ilişkilendirme, kesitler oluşturma (bitki ve jeoloji kesitler gibi)Tablo, grafik ve diyagramları uygun yerlerde kullanma, tablo, grafik ve diyagramları yorumlama, tablo, grafik ve diyagramları karşılaştırarak sentezleme vs.

II.11.6.Zaman Algılama Beceri:

Doğa ve insana ait süreçler zamanla bir sistem ve doku oluşturur. Bu anlamda doğa ve insana ait süreçler açısından farklı zaman algılarını öğrencinin algılaması amaçlanır.

II.11.7.Kanıt kullanma becerisi:

Coğrafî olay ve olgularla ilgili doğa ve insan süreçlerine ait kanıtlar birincil, ikincil veya doğrudan araziden elde edilebilir niteliktedir. Öğrenciden bunları algılaması istenir.

II.11.8.Değişim ve sürekliliği algılama becerisi:

Benzerlik ve farklılıkları bulma, zamanla oluşan değişim ve sürekliliği algılama, mekândaki değişim ve sürekliliği algılama, coğrafî süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulama şeklindedir.

Programın işlenişi içerisinde bu becerileri çokça sıralamak mümkündür. Bu becerilerin bir kısmı diğer dersler öğrenciye verilirken de kazandırılabilecek becerilerdir. Örnek verecek olursak ‘Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi’ vs. benzer becerilerdir.

II.12.Kavramlar

Öğretim programlarının temel öğelerin den birini de kavramlar oluşturur. Kavramlar bilim dallarının yapısını ve içeriğini yansıtırlar ve aynı zamanda öğrenme ve öğretme süreçlerinde öğrenmeyi kolaylaştıran ve etkileyen unsurlardır. Her bilim dalının yapısal kavramları farklı farklı ve kendine özgüdür.

II.13.Değerler ve Tutumlar

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın diğer önemli unsurunu da tutumlar ve değerler oluşturmaktadır. Program beceri ve kavram öğretimiyle birlikte aşağıdaki değerleri de kazandırmayı önemsemektedir:

Dayanışma, hoşgörü, bilimsellik, sevgi, saygı, duyarlılık, vatanseverlik, barış, estetik ve sorumluluk vs. Bu değerleri ve tutumları çoğaltmak mümkündür.

II.14.Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin önemli bir parçasıdır. Eğitimde, programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme ile eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesi her aşamada ortaya çıkan sorunları tespit ve düzenleme imkânı verir. Neden ölçme ve değerlendirme yaparız sorusunun cevabı bizi başarıya götür, değerlendirme yapılırken neden yaptığımızı ve amacımızı saptamamız bize yol gösterecektir.

Yaptığımız değerlendirme:

Öğrencilerin öğrenme durumlarını, ilgi ve yeteneklerini keşfetmeye yardımcı olur.

Öğrencilerin gelişim düzeylerini gösterir.

Gelecekteki öğrenme süreçlerini planlamaya yardım eder.

Belli bir dönemde, öğrencilerin, ulaşması beklenen hedeflere ulaşma düzeylerini belirler.

Öğretim programları ile öğretim yöntem ve tekniklerinin yeterliliğini belirlemede yardımcı olur.

Değerlendirme sonuçlarının paylaşılması, öğretmenlere, öğrencinin kendisine ve velilere öğrencinin öğrenme süreci hakkında bilgi sağlar.

Değerlendirme süreci içinde uyguladığımız programın değerlendirmeye yaklaşımını incelediğimizde programın değerlendirme yaklaşımının şu şekilde olduğu görülecektir.

Program,

Değerlendirmeyi, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olarak görür.

Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirir.

Programda değerlendirme, öğrencilerin neyi bilmediğini değil, ne bildiklerini görmeye yarayan bir araçtır.

Öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını değerlendirmek için farklı ölçme tekniklerinden yararlanmayı önerir.

Klasik ölçme ve değerlendirmenin yanında alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımını da önerir.

Öğrencinin gerçek yaşamla kendi bilgileri arasında ilişki kurması ve karşılaştığı problemlere farklı çözüm yolları üretebilmesi için olanak yaratır.

Programlarda Önemi Azalan Beceriler:

Derinliği olmadan çok sayıda kavram ve ilkeyi öğrenme

Rutin problemleri çözebilme

Ezber bilgi, yazılı materyallerden bilgiyi aynen aktarma

Programlarda Önem Kazanan Beceriler:

Okuduğunu anlama, kritik etme, yorumlama

Bilgi toplama, analiz etme ve bir sonuca ulaşma

Grafik ya da tablo halinde verilen bilgilerden sonuç çıkarma

Gözlem yapma, gözlemlerden sonuca ulaşma

Günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözebilme

Araştırma yapma

Öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurma

II.14.1.Değerlendirme Türleri

Geleneksel: Standartize edilmiş testler, yazılı yoklamalar, çoktan seçmeli testler, Uzun Cevaplı sınavlar, Açık Uçlu Sorular, uzun cevaplı sorular, eşleşmeli testler, tartışmalar,

Alternatif (Authentic): Performans görevleri, performansa dayalı testler, ürün dosyaları (portfolyolar), projeler, gösteriler, anaktotlar, sergileme, Dereceleme Ölçekleri (Rubric)

Öğretmenler bazen öğrencilerin, sınavlarında veya ödevlerinde sergilediklerinden daha fazlasını bildiklerine inanırlar. Bu sorunu aşmak için öğretmenlerin, öğrencilerin başarısını değerlendirmede birkaç yöntemi birlikte kullanması gerekir. Bu durum her öğrenciye ne bildiğini gösterme konusunda bir şans tanır. Öğretmenin de birkaç aracı birlikte kullanarak öğrencinin ne bildiğini ve ne yapacağını bilmesi bu konuda kendine daha fazla güven duymasını sağlayabilir. Tartışma, yazılar, performans ödevleri ve sunular öğrenci hakkında bilgi edinmenin en iyi yollarındandır. Bunlardan hiçbiri tek başına yeterli değildir. Bazı öğrenciler tartışma sırasında sessiz kalırken, iş, yazmaya geldiğinde çok güzel şeyler yazabilirler.

Bu program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için farklı değerlendirme araçlarının kullanımını gerektirir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Öğrencilerin coğrafi becerileri uygulama düzeyleri farklıdır. Bazı öğrenciler harita çalışmalarında, bazıları arazi çalışmalarında bazıları da sözlü sunumda daha iyi olabilirler. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır.

II.14.2.Coğrafya Eğitiminde Değerlendirme

Coğrafya dersi için yapılacak değerlendirme etkinliklerinde, öğrencilerin Coğrafya Dersi Programının tüm boyutlarında sağladığı gelişme ölçülmeye ve

kaydedilmeye çalışılır. Öğretmenler, öğrencilerin coğrafyayla ilgili konular, kavramlar ve becerilerle ilgili eksiklerini belirlerken, bireysel gelişimlerini izlerken, karşılaştıkları zorlukları tanımlarken, öğrencileri öğrenmeye ve becerilerini geliştirmeye özendirirken aynı zamanda öğrencide meydana gelen becerileri de değerlendirmeye alınır. Bu da öğretmene yaptığı etkinlikler hakkında fikir sahibi olmasını sağlar. Öğretmene öğrenciyi tanıtır. Sınıfın performansını arttırmak için strateji oluşturma imkanı sağlar.

Coğrafya dersinde, kullanılan değerlendirme teknikleri öğrencinin kendisi ve çevresi hakkındaki bilgisini ve coğrafi becerileri kullanma yeteneğini ve yaklaşımını ilerletmedeki gelişimini ölçmeye çalışır.

Coğrafya programında değerlendirme ile sadece öğrenme ürününü değil, öğrencilerin öğrenme süreçleri de izlenir ve bu süreç değerlendirilerek gerektiğinde kullanılan sınıf etkinlikleri değiştirilir. Hazırlanmış olan programda değerlendirme, öğrencilerin neyi bilmediğini değil, ne bildiklerini görmeye yarayan bir araçtır.

Öğretmenler; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, dereceleme ölçekleri vb. araç ve yöntemleri kullanarak öğrencilerin bilgiyi nasıl yapılandırdığını ve üst zihinsel becerilirini ne kadar geliştiğini öğrenim süreci içinde değerlendirirler. Ayrıca, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testler de kullanarak hem süreci hem de sonucu değerlendirmiş olurlar.

Bu program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için farklı değerlendirme araçlarının kullanımını gerektirir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Öğrencilerin coğrafi becerileri uygulama düzeyleri farklıdır. Bazı öğrenciler harita çalışmalarında, bazıları arazi çalışmalarında bazıları da sözlü sunumda daha iyi olabilirler. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır (MEB, 2005).

II.14.3. Değerlendirme Araç ve Yöntemleri

II.14.3.1. Uzun Cevaplı Maddeleri

Bu tip maddelerde, öğrencilere bir ya da birkaç soru verilip bunlara belli bir sürede yazılı cevap vermesi istenir.

Bu Maddelerin Yazılmasında Dikkat Edilecek Bazı Esaslar:

Her soru değişik yorumlara açık olmayacak biçimde açık ve anlaşılır bir dille yazılmalıdır.

Soruların başında, cevaplama işlemine ilişkin hususları açıklayan bir açıklama bölümü belirtilmelidir.

Sorular ders kitaplarından ve diğer okuma kaynaklarından aynen alınmamalıdır.

Sorular birbirinden bağımsız olarak cevaplandırılmalıdır.

İki türü soru hazırlama yöntemi uygulanabilir:

Sınırlı Cevap Maddeleri: Bu tip maddelerde verilecek cevabın niteliğine, uzunluğuna ve örgütlenmesine ilişkin bazı sınırlamalar konulur (...üç neden belirleyin, ...iki benzerlik yazın gibi).

Açık Uçlu Maddeler: Bu tip maddelerde cevabın içeriği, niteliği ve uzunluğu açısından cevaplayıcı serbest bırakılır. Yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, analiz sentez ve değerlendirme becerilerinin ölçülmesinde kullanılabilirler. Açık uçlu maddelerde, şans başarısı faktörü ortadan kalkar. Öğrencinin düşüncelerini organize etmesine olanak sağlar.

Açık uçlu soruların değerlendirilmesinde dereceli puanlama anahtarı (not baremi) kullanılır. Her soru için değerlendirme ölçütleri belirlenir

II.14.3.2.Performans Değerlendirme

Performans değerlendirme, öğrencilerin, öğrenme türleri gibi bireysel özellikleri dikkate alınarak, bunları eyleme dönüştürmelerini sağlayacak durum ve ödevler olarak tanımlanabilir.

Performans değerlendirme, öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl

kullanacağını göstermesini ister. Performans değerlendirme süreç içine yayılmıştır, zamana bağlı değildir. Gözlenebilen bir performans veya somut bir ürünle sonuçlanmaktadır. Performans değerlendirmeyle öğrenciler, sınav saatleriyle sınırlandırılmaksızın geniş bir zaman diliminde çalışma ve tekrar yapma, oluşturulan ölçütlere göre yeterlik derecelerini ortaya koyma olanaklarına sahip olurlar. Performans değerlendirme, öğrencinin yeni bilgiyi yapılandırmasını ağlar. Performans ödevlerinde, tek bir cevap yoktur. Ödevi tamamlamak için değişik yollar bulunmaktadır. Bu nedenle iyi tanımlanmış bir ölçütle değerlendirmelidir. Başarılı bir değerlendirme yapmak için her bir performans ödevi bir dereceleme ölçeği (rubric) ile eşleştirilmelidir.

Hangi tür etkinlikler performansa dayalı değerlendirme sürecinde kullanılabilir

Ürünler: Kompozisyon, makale yazma, grafik çizme, deney düzeneği oluşturma vb.

Üst düzey düşünme becerileri: Bilgiyi edinme, düzenleme, kullanma vb.

Gözlenebilir performanslar: Deney yapma, kroki, resim çizme, bir araç yapma vb.

Alışkanlıklar ve sosyal beceriler: Grup çalışmasına yatkınlık, başkalarının fikirlerine önem erme, kendini ifade etme, sunum yapabilme vb.

II.14.3.3. Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo)

Öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren başarılarının koleksiyonudur. Öğrencinin gelişimini, velisinin ve öğretmenlerinin izleyebilmesine olanak sağlayan bir çalışmadır. Sınıf içi etkinliklerin öğrencinin seçimi sonucunda bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Öğrenci Ürün Dosyasını Amacı

Öğrencinin sorumluluk bilincini geliştirmek ve kendi kendini değerlendirme becerisi kazandırarak, müfredata bağlı olarak gerçekleştirilen yazılı ve sözlü değerlendirmeler ve standart testler dışındaki, alternatif bir değerlendirme yöntemlerini uygulamaktır.

II.14.3.4.Kısa Cevaplı Maddeleri:

Bir kelime, bir sembol ya da en çok birkaç kelime ile cevaplanabilen soru türüne denir. Bu tür maddeler bilgi basamağını ölçmek için uygundur. Öğrenci sorunun cevabını kendisi yazar. Kısa cevaplı maddeler iki türlüdür. Birisi soru cümlesi, diğeri eksik cümle tipindedir.

II.14.3.5.Çoktan Seçmeli Testler:

Çoktan seçmeli bir sorular, kök ve seçeneklerden oluşur. Kök, kazanımın ifade edildiği veya sorunun sorulduğu kısımdır. Seçenekler de öğrencinin önüne konulan muhtemel cevaplardır. Öğrenciye yöneltilen sorunun cevabı genellikle üç ya da dört başka cevapla birlikte verilir. Öğrenciden istenen, doğru cevabı, verilenler arasından seçip işaretlemesidir. Bu maddeleri, öğrencilerin yaratıcılığını ve yazma becerilerini ölçmek amacıyla kullanamayız. Daha çok bilgi, zihinsel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılırlar. Fiziksel beceriler ve yeteneklerin ölçülmesinde kullanılmazlar; test soruları buna örnektir.

II.14.3.6.Eşleştirmeli Maddeler

İki grup halinde verilen ve birbirleriyle ilgili olan bilgi öğelerinin, belli bir açıklamaya göre eşleştirilmesini gerektirir. Kim?, ne?, nerede? gibi soruların cevabını oluşturan olgusal bilgilerin ölçülmesinde daha kullanışlıdır.

II.14.3.7.Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric)

Dereceli puanlama anahtarı, performansı tanımlayan ölçütleri içeren puanlama rehberidir. Herhangi bir çalışmanın puanlanması için geliştirilmiş ölçütleri içeren bir araçtır. En faydalı dereceli puanlama anahtarı, kendi yaptıklarınızdır. Dereceli Puanlama Anahtarı amaçlarına göre iki çeşittir.

Bütüncül Dereceli Puanlama Anahtarı: Öğretmenin genel süreci veya ürünü bir bütün olarak, parçalarını dikkate almadan puanlamasıdır. Bu yöntem öğrenme ürünleri toplam puan olarak değerlendirilmek istendiğinde kullanılır.

Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı: Burada önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını, sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir. Bu ölçekler, çalışmanın ya da ürünün farklı boyutlarına farklı notlar vermek amacıyla oluşturulur.

II.14.3.8.Görüşme (Mülakat)

Öğrencilerle yapılan görüşmeler, öğrencilerin çalışmaları hakkında ve konuları nasıl anladıkları konusunda anlama düzeylerinin daha iyi değerlendirilmesine yardım eder.

II.14.3.9.Gözlemler

Çıktılarının görülebildiği bazı alanlarda bu yöntem oldukça önemlidir. Uygulamada hız ve zaman önemlidir. Gözlemler, öğrenciler hakkında doğru ve çabuk bilgiler sağlar. Öğretmen öğrencilerin; soru ve önerilerine verilen cevaplarını, sınıf içi tartışmalarda katılımlarını, grup çalışmalarında ve tartışmalarında katılımlarını, öğretmenin, öğrenmeyle ilgili yaptığı görevler ve materyallere öğrencinin gösterdiği tepkiyi göz önünde bulundurur ve değerlendirir.

II.14.3.10.Sözlü Sunum

Sözlü sunum, konuşma, dil eğitimi, dil sanatları gibi birçok alanda kullanılabilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri hakkında iyi bilgi sağlarlar. Kontrol listeleri, dereceli puanlama anahtarı (rubric) ya da akran değerlendirme ölçekleri ile değerlendirme yapılabilir. Sözlü sorular öğrencilerin hatırlama, kavrama ve hitap düzeyleri hakkında bilgi toplamak için uygun araçlardır. Aynı zamanda problem çözme becerileri de bu yöntemle ölçülebilmektedir.

II.14.3.11.Projeler

Projeler, öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar tanımaktadır. Projeler puanlama standartları, ayrıntılı

yönergeler ve planlar gerektirir. Ayrıca öğretmen ve öğrenciler için önemli sorumluluklar yüklemektedir.

II.14.3.12 Araştırma Kâğıtları

Araştırma kâğıtları eğitimin her kademesinde kullanılır. Bir performans değerlendirme maddesi olarak oldukça uygundur.

II.14.3.13. Öz Değerlendirme

Belli bir konuda bireyin kendi kendisini değerlendirmesine öz değerlendirme denir. Öz değerlendirme, bireyin kendi yeteneklerini kendilerinin keşfetmelerine yardımcı bir davranıştır. Öz değerlendirme öğrencilerin okulda yaptıkları çalışmaları, nasıl düşündüğünü ve nasıl yaptığını değerlendirmelerini gerekli kılar.

Öğrencinin kendini değerlendirme, öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımalarına yardım eder.

Performansının düzeyi hakkında karar vermek için kişisel ya da kişiler arası kriter koymada ve öğrencinin motivasyonunun yükselmesinde öğrencilere fırsat verir.

Öğrencilerin değişik durumlarda davranışlarını kontrol altına almalarını sağlar.

Kendini değerlendirme ile öğrenci sürecin bir parçası olduğunu hisseder.

Kendilerine dışardan bakma yetisi gelişir.

Bu tür değerlendirmenin olumsuz yönleri de vardır. Genellikle kendi performanslarını değerlendirirken yanlılığın varlığı göz ardı edilmemelidir. Başlangıçta kendini değerlendirme, öğrencilerin deneyimsizliği nedeniyle yanılgılara neden olabilir.Öğrenciler daha fazla deneyim kazandıkça aldıkları kararlar daha doğru olacaktır.

II.14.3.14.Kavram Haritaları

Kavram haritaları, bir temel kavram etrafında, bu temel kavramla ilişkili diğer kavramları ve bunların birbiriyle olan ilişkilerini gösteren grafiksel yapılardır (Korkmaz, 2004).

Ya da bilginin, daha uzun süre hatırlanması ve daha verimli bir şekilde kullanılabilmesi için grafiklerle temsil edilmesi yöntemidir şeklinde tanımlana bilir. Kavram haritalarını değerlendirmek için kullanılabilecek ölçütler şunlardır.

Kavramların uygun şekilde nitelendirilmesi gerekir.

Bağlama sözcüklerinin uygun şekilde nitelendirilmesi gerekir.

Kavramların çapraz bağlanması gerekir.

En iyi haritalar, kavramlar arasındaki çapraz bağlantıları yeterli ölçüde gösterenlerdir.

Çapraz bağlantılar, öğrencinin, birbirine bağlı çok sayıda düşünceyi bildiğini gösterir.

Çapraz bağlantılar, yaratıcılığı ortaya çıkarır.

II.14.3.15.Tutum Ölçekleri

Tutum ölçekleri, tutum ölçme yöntemleri içerisinde en önde gelen ve yaygın olarak kullanılanıdır (Tavşancıl, 2002).

Tutum ölçeklerinden en çok kullanılan yöntem de Likert ölçeğidir. Likert tipi ölçeklerle, ölçülmek istenen tutumla ilgili çok sayıda olumlu ve olumsuz ifade yazılır. Bu ifadeler için, "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" biçiminde tepkide bulunulur. Bir kişinin ölçekten aldığı puan, ölçekte bulunan maddelerden aldığı puanların toplamından oluşur.

Tutum, bireylerin belli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi benimseme yada benimsememe şeklinde gözlenen, duygusal bir eğilim şeklidir.

Tutumların ölçülmesinde gözlem, soru listeleri, tamamlanmamış cümleler ve hikâyeler anlatma gibi çeşitli yöntemler ile yanlışı seçme tekniği, içerik analizi gibi çeşitli teknikler de kullanılmaktadır (Tavşancıl, 2002).

III. BÖLÜM

III.1.Yöntem

Bu bölümde; Araştırmanın Modeli, Evren ve Örneklem, Veri Toplama Yöntemi, Verilerin Analizi ve İşlemi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

III.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada survey yöntemi kullanılarak Konya / Ereğli ilçe merkezinde görev yapan coğrafya öğretmenlerinin mevcut profilleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca; ilçe de görev yapan coğrafya öğretmenlerinin görüşleri alınarak programda bulunan 9. sınıf coğrafya derslerindeki etkinliklerin öğrenci becerileri üzerindeki etkileri ve amacına ulaşma düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır. Bununla ilgili olarak anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır.

Araştırmada Survey modeli uygulanmıştır. Coğrafya dersi öğretmenlerinin, yapılandırmacı eğitim programına göre 9. sınıf coğrafya derslerinde etkinliklerin amacına ulaşma düzeyi hakkında coğrafya öğretmenlerinin görüşleriyle ilgili olarak, uygulanmak üzere anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Anket formunun hazırlanmasında iki amaç tespit edilmiş, buna göre:

a- Coğrafya dersi öğretmenlerinin yeni uygulanmakta olan program hakkındaki düşüncelerinden faydalanılarak programın ve etkinliklerin başarısını anlamak.

b-Ulaşılan bilgiler ile araştırmanın kuramsal kısmını desteklemek.

III.3.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini; Konya / Ereğli ilçe merkezindeki orta öğretim kurumları (liseler); örneklemini ise bu okullar da görev yapan coğrafya öğretmenleri oluşturmaktadır. Coğrafya öğretmenlerinin profillerini ve program hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik olarak örneklem gurubunu oluşturan bütün coğrafya öğretmenlerine anket uygulanmıştır.

Tablo I: Örneklem Gurubunun Okul Dağılımı

Seçenekler	**Frekans**	**%**
Lise	13	61,9
Tic. Lisesi	1	4,7
Anadolu Lisesi	3	14,3
Meslek Lisesi	2	9,6
İmam Hatip Lisesi	2	9,5
Toplam	21	100,0

Tablo 1, araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları okul türlerine göre sayılarını ve yüzdelik dağılımlarını göstermektedir. Buna göre, genel liselerden 13 (%61.9), ticaret liselerinden 1 (%4.7), Anadolu liselerinden 3 (%14.3), meslek liselerinden 2 (%9.6) ve İmam Hatip Lisesinden 2 (%9.5) olmak üzere toplam 21 öğretmen araştırmanın evren ve örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırma coğrafya dersi öğretmenlerinin, yapılandırmacı eğitim programına göre 9. sınıf coğrafya derslerinde etkinliklerin amacına ulaşma düzeyi hakkında coğrafya öğretmenlerinin görüşlerine (Konya / Ereğli ölçeğinde) ulaşmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma evreni Konya / Ereğli ilçe merkezi ortaöğretim okullarıdır. Araştırma yapılan merkez Konya / Ereğli ilçe merkezidir. Örneklem grubu ise bu okullarda öğretmenlik yapan coğrafya dersi öğretmenleridir.

III.4.Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırma saha çalışması olup konuyla ilgili literatür taraması anket uygulaması yapılmıştır.

Bilgi toplama safhasında en önemli hususlardan biri, araştırmanın amaçlarının gerçekleşmesini sağlayacak olan araçların geliştirilmesidir. Bu nedenle öncelikle araştırmanın kuramsal temelini oluşturmak amacıyla, konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynak taramalarından elde edilen bilgiler doğrultusunda, program değerlendirme ölçütleri belirlenmiştir. Daha sonra bu ölçütlere uygun olarak öğretmenlere uygulanmak üzere anket soruları düzenlenmiştir. Konuyla ilgili öğretmen görüşleri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan ankete öğretmenler tarafından verilen cevaplarla belirlenmiştir. Anket geliştirme aşamasında, daha önce yapılmış olan benzer nitelikteki araştırmalar gözden geçirilerek, yeterli sayıda kapalı ve açık uçlu

soru hazırlanmış, kapalı uçlu soruların cevap seçenekleri de verilerek kaynak kişilerin kendilerine sunulan seçeneklerden uygun olanı belirlemesi sağlanmıştır.

Araştırmanın amacına uygun 48 soruluk bir anket geliştirilmiştir. Ankette kişisel bilgiler ile ilgili, öğrencilerin etkilikleri anlama kriterleri ve etkinlikler, coğrafya dersi ile ilgili olabileceği düşünülen bazı sorunlarla ve dersin uygulamasıyla ilgili, coğrafya dersinde öğrencilerin değerlendirmesiyle ve değerlendirmede göz önünde bulundurulması gereken ölçütlerle ilgili, coğrafya dersinin temel amaçlarıyla ilgili katılımcıların görüşlerini ortaya çıkarabilecek sorulara yer verilmiştir. Beşinci bölüm olan son bölümde ise anketin bir, iki üçüncü ve dördüncü bölümlerinde yeterli sayıda kapalı uçlu soru sorulmasına rağmen olası eksikliklerin giderilmesi maksadıyla açık uçlu yazılı mülakat sorularına yer verilmiştir. Ankette sorulan sorular, öğretmenlerin cinsiyetine, görev yaptıkları okulların eğitim öğretim şekline (tam gün eğitim/ikili eğitim) ve görev yerine göre ayrı ayrı analiz edilerek tablolaştırılmıştır.

Bu soruların hazırlanmasında, eğitim uzmanlarından, coğrafya öğretmenlerinden, ölçme ve değerlendirme uzmanlarından yardım alınmıştır. Ankette bilgi toplama niteliğinde ve likert tipi sorular bulunmaktadır. Likert tipi sorular "Katılıyorum, Kısmen katılıyorum, Katılmıyorum" olmak üzere 3 derecelidir. Anketimiz araştırmanın evrenini teşkil eden Konya - Ereğli ilçe merkezindeki ortaöğretim okulları ile, araştırmanın örneklem gurubunu teşkil eden Ereğli ilçe merkezinde görev yapan 10 coğrafya öğretmenine ön test yapılmıştır. Hazırlanan anketin anlaşılabilirliği, kapsam geçerliği ve güvenirliği test edilmiştir.

Anket uygulaması, araştırmacı ve anketörler tarafından bizzat araştırma kapsamındaki okulların tümü gezilerek ve örneklem grupları ile görüşülüp anket hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra doldurmaları için verilip doldurma işlemi bitince geri alınmıştır.

III.5.Verilerin Analizi ve İşlemi

Bilgi toplama araçlarından 21 adet öğretmen anketi tek tek kontrol edilerek, seçeneklere numara verilmiş ve daha sonra cevaplar kodlanmıştır. Kodlama formundaki veriler bilgisayara aktarılmış ve SPSS paket programında tablolaştırılmıştır.

Ayrıca yazılı mülakat soruları hakkındaki coğrafya öğretmenlerinin görüşleri, görüş birliğine vardıkları veya ayrıldıkları temel noktalar tespit edilmiştir. Anket ve yazılı mülakat sorularına verilen cevaplar karşılaştırılarak daha objektif sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. İşlenen bilgiler, frekans ve yüzdelik değerler olarak ortaya konduktan sonra yorumlanarak açıklanmıştır

İstatistik işlemler SPSS 15.0 paket programı ile yapılmıştır. İstatistiksel teknikler olarak frekans ve yüzdelik (%) teknikleri kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

IV.1.Bulgular ve Yorumlar

Tablo II: Örneklem Gurubuna Ait Bilgiler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kız	6	28,6
	Erkek	15	71,4
Hizmet yılı	6-10 yıl	10	47,6
	11-15 yıl	6	28,6
	16-20 yıl	5	23,8
Ders yükü dağılımı	15-20 saat	9	42,9
	21-25 saat	9	42,9
	25 saat ve üstü	3	14,2
Okulunuzda Coğrafya Laboratuarı Var mı?	Evet	4	19,0
	Hayır	17	81,0
Katılımcıların Eğitim Durumu	Eğitim Fak. Coğr. Öğrt.	18	85,7
	Yüksek Lisans	1	4,8
	Fen Edebiyat Fakültesi	2	9,5

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmaya katılan kişilerin yaklaşık %71'i erkek iken %28'inin kadın olduğu gözlenmektedir, ankete katılan öğretmenlerin 2/3'ü yani 21 kişiden 15'i erkek, 6'sı ise bayandır. Ağırlıklı olan cinsiyet grubunun açık bir şekilde erkekler olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre meslek olarak öğretmenliği seçen bayanların, coğrafya öğretmenliğini fazla tercih etmedikleri ortaya çıkmaktadır. Buradan üniversite sınavında kız öğrencilerin tercihleri eğer öğretmenlik olacaksa daha çok kendileri için ideal buldukları branşları seçmelerinin etkili olduğu düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarına göre çalışılan yıl süresine bakıldığında %50 gibi bir oranla 6-10 yıl arası çalışan kişi sayısının en fazla olduğunu görmektermektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların hizmet yıllarını irdelediğimizde genel olarak %28,6'sı 11-15 yıl, %47,6'sı 6-10 yıl, olarak görülürken en az olarak ta %23,8'i de 21-20 yıl olarak görülmektedir. Cinsiyetler arası hizmet yılına baktığımızda ise genel olarak hizmet yıllarında bir farklılık görülmemektedir. Bilindiği gibi yeni atamalarda ilce merkezlerimize genellikle öğretmen verilmemektedir. Hizmet süreleri arttıkça öğretmenler ilce merkezimize doğru çekilmektedir. Bu durum mutlaka uyulması gerekmeyen, ancak uygulamada ön planda olan bir durumdur.

Araştırma sonuçlarına göre hafta da girilen ders saatinde; 15-20 saat ve 21-25 saat diyenlerin oranlarının eşit olduğunu görmektedir. Katılımcıların haftalık ders saatleri dağılımı genelde %42,9'ünün 15-20 saat, %42,9 inin 21-25 saat, %14,2'ünün 25 saat ve üstü, olarak görülmektedir. Tablo ayrıntılı incelendiğinde cinsiyetler arasında da anlamlı bir farklılığın olmadığı söylenebilir.

Araştırmayı incelediğimizde çalışmamıza katılan deneklerin bu soruya verdiği cevaplara bakacak olursak evet okulumuz da coğrafya laboratuarı var diyenlerin oranın %19 hayır coğrafya laboratuarı yok diyenlerin oranı ise %81 çıkmıştır. Uygulanmasında görsel öğelerin son derce önemli olduğu, yapılandırmacı eğitim anlayışı ile hazırlanmış olan programın uygulanmasında coğrafya laboratuarının olmayışı önemli bir eksiklik oluşturmaktadır.

Anket sonuçlarına baktığımız zaman en büyük payı %85'lik bir oranla Eğitim Fakültesi coğrafya öğretmenliğinin oluşturduğunu görmekteyiz. Bunu %9,5'lik oranla Fen Edebiyat Fakültesi izlemektedir. Bu bize okullarımızda ki eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerimizin okullarımızda etkin olduklarını, eğitim kadrosunun da değişim ve eğitim kadrosundaki iyileşmeyi göstermektedir. Fakat lisans üstü eğitim yapmış öğretmenlerimizin oranın %4.8, az oluşu bir eksiklik olarak algılanmalıdır. Bunda öğretmenlerin kendilerini yenilemek ve geliştirmek istemelerine karşın öğretmenlerin yetersiz ekonomik durumları,öğretmenlerin Ereğli'nin üniversitelere fiziki uzaklığı ,idarecilerin bu konudaki tutumları ve çok önemli bir hususta yapılan yüksek öğrenimin öğretmene ekonomik ve idari acıdan bir kazanç sağlamaması etkilidir.

IV.1.1. Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

1. Alt problem "Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde kullanılan etkinliklerin öğrenci becerilerinin gelişimindeki önemine ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklindeydi. Öğretmenlerin 1. alt probleme verdikleri cevaplar ve yorumları aşağıdaki gibidir.

Tablo III: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde kullanılan etkinliklerin öğrenci becerilerinin gelişimindeki önemine ilişkin görüşlerine ilişkin frekans tablosu

	ÖNERMELER	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
.		N	%	N	%	N	%
1	Atatürk'ün ve Düşünürlerin Coğrafya Eğitimi ve Konusunda Söyledikleri Sözleri Anlama ve Açıklama Becerisi Kazandırıyor mu?	15	71,4	6	28,6	-	-
2	Coğrafya Konularında Gözlem Yapabilme Becerisini Güçlendiriyor ve Geliştirebiliyor	10	47,6	9	42,9	2	9,5
3	Coğrafya Konularında Harita Kullanabilme Becerisini Güçlendiriyor ve Geliştirebiliyor	13	61,9	8	38,1	-	-
4	Coğrafya Eğitimi İlgili Temel Bilgi, Beceri, Tavır ve Alışkanlıkları Edindirebiliyor	11	52,4	9	42,8	1	4,8
5	Coğrafya Konularında Sorgulama Becerisini Kazandırabiliyor ve Geliştirebiliyor	9	42,8	11	52,4	1	4,8
6	Coğrafya Konularında Tablo, Grafik, Diyagram Oluşturma ve Yorumlama Becerisini Geliştirebiliyor	12	57,1	9	42,9	-	-
7	Coğrafya Konularında Zaman Algılama Becerisini (Jeolojik Zamanlar ve Olaylar vb.) Geliştirebiliyor	9	42,9	10	47,6	2	9,5
8	Coğrafya Konularında Değişimi ve Sürekliliği (Dış Kuvvetlerin Topografya Üzerindeki Etkileri vb.) Algılama Becerisini Geliştirebiliyor	9	42,9	8	38,1	4	19,0
9	Coğrafya Derslerinde Yaratıcı Düşünme Becerisini Geliştirebiliyor	5	23,8	15	71,4	1	4,8
10	İşbirliği İçinde Çalışma ve Birlikte Davranma Alışkanlığı Kazandırabiliyor	8	38,1	12	57,1	1	4,8
11	Görev ve Sorumluluk Alma, Liderlere Uyma Alışkanlığı Kazandırabiliyor	6	28,6	12	57,1	3	14,3
12	Coğrafya Konularında Araştırma Becerisini Geliştirebiliyor	12	57,1	9	42,9	-	-
13	Coğrafya Derslerinde Türkçe' yi Doğru ve Etkili Kullanma Becerisini Geliştirebiliyor	11	52,4	10	47,6	-	-
14	Kendine Güven Duyma, Yerinde Çabuk Karar Verebilme Yeteneğini Geliştiriyor	10	47,6	10	47,6	1	4,8
15	Demokratik Hayatın Gerektirdiği Tavırları Edinebiliyor	7	33,4	12	57,1	2	9,5
16	Ders Araç ve Tesislerini Daha Ekonomik ve Verimli Kullanabiliyor mu?	7	33,4	12	57,1	2	9,5

Öğretmenlerimize etkinlikler Atatürk'ün ve düşünürlerin Coğrafya Eğitimi ve konusunda söyledikleri sözleri anlama ve açıklama becerisi kazandırıyor mu diye soru yöneltilmiş ve Araştırma sonuçlarına göre ”katılıyorum” cevabı %71,4 ile birinci sırada yer almıştır. Öğretmenlerimiz %28,6 oranında katılmıyorum cevabı vermiştir. Bu bize etkinliğin bu amaç için yüksek oranda başarıya ulaştığını göstermiştir (Tablo III.1) .

Öğretmenlerimize etkinlikler Coğrafya konularında gözlem yapabilme becerisini güçlendiriyor ve geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ”katılıyorum” cevabı %47,6 ile birinci sırada yer almaktadır. Bu sonuçlar bize etkinliğin başarıya ulaştığını gösterse de %42.9’luk kısmen katılıyorum ifadesi burada öğretmenlerimizin etkinliğin etkisinden tam tatmin olmadığını bize göstermektedir. Fakat %9.5’lık katılmıyorum olumsuz değerlendirmesine bakılırsa başarılı olunduğu görülür (Tablo III.2) .

Öğretmenlerimize etkinlikler, Coğrafya konularında harita kullanabilme becerisini güçlendiriyor ve geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya Araştırma sonuçlarına %61,9 la ”katılıyorum” cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimiz harita becerisi konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü göstermektedir. Öğretmenlerimizin %38.1’lik kısmının bu soruya kısmen katılıyorum cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerinde bir miktar karasızlığın bulunduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının bulunmayışı etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlar (Tablo III.3).

Öğretmenlerimize etkinlikler, Coğrafya eğitimi ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkları edindirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarına %52,4’le ”katılıyorum” cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin temel coğrafya bilgi ve becerisi konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü göstermektedir. Öğretmenlerimizin %42.9’luk kısmının bu soruya kısmen katılıyorum cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerinde bir miktar karasızlığın bulunduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının %4.8’lik oranı ve bu oranın son derece sırlı oluşu etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlar (Tablo III.4).

Öğretmenlerimize etkinlikler, Coğrafya eğitimi konularında sorgulama becerisi kazandırıyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimi bu soruya araştırma sonuçlarında %42,9'le "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin temel coğrafya bilgi ve becerisi konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat tam emin olamadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerimizin %52,4'luk kısmının bu soruya katılıyorum cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının %4.8'lik oranı ve bu oranın son derece sırlı oluşu etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlar (Tablo III.5).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili konularında tablo, grafik, diyagram oluşturma ve yorumlama becerisini geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında%57,1'le "katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin temel coğrafya tablo, grafik, diyagram konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü göstermektedir. Öğretmenlerimizin %42.9'luk kısmının bu soruya kısmen katılıyorum cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerinde bir miktar karasızlığın bulunduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının bulunmaması bu oranın son derece sırlı oluşu etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlar (Tablo III.6).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi konularında zaman algılama ve yorumlama becerisini geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %47.6 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin zaman algılama becerisi konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat tam emin olamadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerimizin %42.9'luk kısmının bu soruya katılıyorum cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının %9.5'lik oranı ve bu oranın son derece sırlı oluşu etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlar (Tablo III.7).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili konularında değişimi ve sürekliliği (dış kuvvetlerin topografya üzerindeki etkileri vb.) algılama becerisini yorumlama becerisini geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında%42,9 ile "katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar

bize öğretmenlerimizin temel coğrafya tablo, grafik, diyagram konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü göstermektedir. Öğretmenlerimizin %38.1'lik kısmının bu soruya 'kısmen katılıyorum'cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerinde bir miktar karasızlığın bulunduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının %19.0 oranın yüksek oluşu etkinliğin başarılısını daha da arttırmak için yeni anlatım fikirlerinin kullanılmasın zorunlu kılmaktadır (Tablo III. 8).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin dersler de öğrenciler de yaratıcı düşünme becerisini geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %71,4 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin zaman algılama becerisi konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat yüksek oranda bu sonuçtan emin olamadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerimizin %23.8'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının %4.8'lik oranı ve bu oranın son derece sırlı oluşu etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlamaktadır (TabloIII.9) .

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin dersler de öğrenciler arasında İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı kazandırabiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %57,1 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin iş birliği içinde birlikte davranma alışkanlığı becerisi konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat yüksek oranda bu sonuçtan emin olamadıklarını göstermiştir. Öğretmenlerimizin %38.1'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve "katılmıyorum" cevabının %4.8'lik oranı ve bu oranın son derece sırlı oluşu etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlamaktadır (Tablo III. 10) .

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin dersler de öğrencilere görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma alışkanlığı kazandırabiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %57,1 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma alışkanlığı becerisi konusunda öğrencilerin

olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat bu sonuçtan tam olarak emin olamadıklarını göstermiştir. Öğretmenlerimizin %28.6'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşünceleri arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve "katılmıyorum" cevabının %14.3'lik oranı ve bu oranın nispeten yüksek oluşu etkinliğin başarılı olabilmesi için çalışmamız ve yeni, teknikler geliştirme zorunluluğunu bize kanıtlamaktadır (Tablo III. 11) .

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili konularında Coğrafya konularında araştırma becerisini becerisi ni geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %57,1 ile "katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin coğrafya konularında araştırma konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını varsaydığını göstermektedir. Öğretmenlerimizin %42.9'lik kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerinde bir miktar karasızlığın bulunduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının bulunmayışı etkinliğin başarısından öğretmenlerimizin emin olduğunu göstermiştir (TabloIII.12) .

Araştırda öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ilgili konularında Coğrafya derslerinde Türkçe' yi doğru ve etkili kullanma becerisini geliştirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya araştırma sonuçlarında %52,4 ile "katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin coğrafya derslerinde Türkçe' yi doğru ve etkili kullanma konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını, varsaydığını göstermektedir. Öğretmenlerimizin %47.6'lik kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerinde bir miktar karasızlığın bulunduğunu göstermektedir. Tüm bu sonuçlar ve katılmıyorum cevabının bulunmayışı etkinliğin başarısından öğretmenlerin emin olduğunu göstermiştir (Tablo III. 13).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin dersler de Kendine güven duyma, yerinde çabuk karar verebilme yeteneğini geliştiriyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %47,6 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma alışkanlığı becerisi konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat bu sonuçtan tam olarak emin

olamadıklarını göstermiştir. Öğretmenlerimizin %47.6'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve "katılmıyorum" cevabının %4.8'lik oranı ve bu oranın son derece sırlı oluşu etkinliğin başarılı olduğunu bize kanıtlamaktadır (Tablo III. 14).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin dersler de Öğrencilere demokratik hayatın gerektirdiği tavırları edindirebiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %57,1 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin Demokratik hayatın gerektirdiği tavırları edinebiliyor olma konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat bu sonuçtan tam olarak emin olamadıklarını göstermiştir. Öğretmenlerimizin %33.3'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve "katılmıyorum" cevabının %9.5'lik oranı ve bu oranın nispeten yüksek oluşu etkinliğin başarılı olabilmesi için çalışmamız ve yeni, teknikler geliştirme zorunluluğunu bize kanıtlamaktadır (Tablo III. 15).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin dersler de Öğrencilere ders araç ve tesislerini daha ekonomik ve verimli kullanabiliyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %57,1 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin ders araç ve tesislerini daha ekonomik ve verimli kullanabiliyor olma konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat bu sonuçtan tam olarak emin olamadıklarını göstermiştir. Öğretmenlerimizin %33.3'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir.Tüm bu sonuçlar ve "katılmıyorum" cevabının %9.5'lik oranı ve bu oranın nispeten yüksek oluşu etkinliğin başarılı olabilmesi için çalışmamız ve yeni, teknikler geliştirme zorunluluğunu bize kanıtlamaktadır (Tablo III. 16).

IV.1.2.Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İkinci alt problem "Öğretmenlerin coğrafya öğretiminde kullanılan etkinliklerin uygulanmasında karşılaştıkları güçlükler nelerdir?" şeklinde idi. Öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplar ve bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo IV: Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretiminde kullanılan etkinliklerin öğrenci becerilerinin gelişimindeki önemine ilişkin frekans tablosu

	ÖNERMELER	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
		N	%	N	%	N	%
1	Öğrenciler Coğrafya Eğitimi Dersin de Etkinliklerin Önemini ve Gereğini Yeterince Kavrayamamaktadırlar	7	33,3	9	42,9	5	23,8
2	Öğrenciler Temel Coğrafya Eğitiminden Yoksundurlar	8	38,1	9	42,9	4	19,0
3	Sınıflar çok Kalabalıktır	7	33,3	4	19,0	10	47,6
4	Coğrafya eğitimi dersi araç ve gereçleri yetersizdir	8	38,1	7	33,3	6	28,6
5	Haftalık Ders Sayısı Yetersizdir	15	71,4	3	14,3	3	14,3
6	Coğrafya Dersinde Velilerin Etkinliklerin Yapılmasında İşbirliğini Sağlamada Güçlük Çekilmektedir	11	52,4	8	38,1	2	9,5
7	Coğrafya Dersinde Öğrenciyi Sürecin Aktörlerinden Biri Yapmakta Güçlük Çekilmektedir	8	38,1	11	52,4	2	9,5
8	Coğrafya Eğitimi İlgili Yayınları Takip Etmekte Güçlük Çekilmektedir	6	28,6	13	61,9	2	9,5
9	Okul İdaresinden Yeterli Destek Görmemektedir	1	4,8	10	47,6	10	47,6
10	Diğer Branş Öğretmenlerinden Yeterli Destek Görülmemektedir	2	9,5	12	57,2	7	33,3

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin dersler de Öğrenciler Coğrafya eğitimi dersin de etkinliklerin önemini ve gereğini yeterince kavrıyor mu? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %421,9 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin Öğrencilerin Coğrafya eğitimi dersin de etkinliklerin önemini ve gereğini yeterince kavrıyor olma konusunda öğrencilerin olumlu değişikliklere ulaştığını düşündüğünü fakat bu sonuçtan tam olarak emin olamadıklarını göstermiştir. Öğretmenlerimizin %33.3'lik kısmının bu soruya"katılıyorum" cevabı

vermesi etkinliğin etkileri üzerindeki olumlu düşüncelerimizi arttırmakta ve desteklemektedir. Tüm bu sonuçlar ve "katılmıyorum" cevabının %23.8'lik oranı ve bu oranın nispeten yüksek oluşu etkinliğin başarılı olabilmesi için çalışmamız ve yeni, teknikler geliştirme zorunluluğunu bize kanıtlamaktadır (Tablo IV. 1).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında öğrenciler temel Coğrafya eğitiminden yoksunlar mı? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %42,9 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin öğrencilerin Coğrafya eğitimi dersin de etkinlikleri aktarırken öğrencilerin temel coğrafya eğitiminden yoksun olduklarını düşündüklerini göstermektedir. Öğretmenlerimizin %38.1'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin uygulanması esnasında problem oluşturduğu düşüncemizi desteklemektedir. İlköğretim sosyal bilgiler derslerinin yeterince amacına ulaşamadığını bize çağrıştırmaktadır. Tüm bu sonuçlardan sonra "katılmıyorum" cevabının %19.0'lik oranı bu düşüncemizi desteklemektedir (Tablo IV. 2).

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında sınıflar çok kalabalık mı? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %47,6 ile " katılmıyorum" cevabı vermişlerdir. Sonuçta öğretmenler etkinliklerin amacına ulaşması aşamasında fiziki bir ortam olan sınıfların kalabalık olmadığını belirtmişlerdir. Bu veriler öğrenci sayısının ve fiziki mekanın ders işlemeye uygun olduğunu sonucuna ulaştırmaktadır. Öğretmenlerin %19.0'lik kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabını vermesi ulaşılmış sonucun doğruluğunu desteklemektedir. Fakat katılımcıların %33,3'lük "katılıyorum" cevabının yüksek oranlı olması etkinliğin uygulanması esnasında fiziki problemin tamamen ortadan kalkmadığını ve bu konuda çalışılması gerektiğini düşündürmüştür (Tablo IV. 3).

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında ders araç ve gereçleri yetersiz mi ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %38,1 ile " katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerin etkinliklerin amacına ulaşması aşamasında fiziki ortamın ders araç ve gereçlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler bize ders araç ve gereçlerin yetersiz ve ders işlemeye uygun olmadığı sonucuna ulaştırmaktadır. Öğretmenlerin %33.3'lık kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum"

cevabını vermesi ulaşmış olunan sonucun doğruluğunu desteklemektedir. Fakat katılımcıların %28,6'lük "katılıyorum" cevabının yüksek oranlı olması etkinliğin uygulanması esnasında fiziki problem konusunda kafaların karışık veya programı tam bilmediklerini çağrıştırmaktadır. Bu konuda çalışılması gerektiğini düşündürmüştür (Tablo IV. 4).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında ders sayısı yetersiz mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %71,4 ile " katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerin etkinliklerin amacına ulaşması aşamasında fiziki ortamın ders sayısın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu veriler bize öğretmenlerin yüksek orada ders sayısın ve dolayısı ile saatin yetersiz ve etkinlikleri işlemeye uygun olmadığı sonucuna ulaştırmaktadır. Öğretmenlerin %14.3'lik kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabını vermesi ulaşmış olduğumuz sonucun doğruluğunu desteklemektedir. Fakat katılımcıların %14,3'lük "katılımıyorum" cevabının yüksek oranlı olması etkinliğin uygulanması esnasında fiziki problem konusunda bazı öğretmenlerimizin tecrübesine veya programı tam uygulamadıklarına yorumlanabilir (Tablo IV. 5).

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin yapılması sırasında velilerin etkinliklerin yapılmasında işbirliğini sağlamada güçlük çekilmekte mi ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %52,4 ile " katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin etkinliklerin amacına ulaşması aşamasında velilerin etkinliklerin veriler bize öğretmenlerimizin yüksek orada veli işbirliği konusunda güçlük çektiğini bize göstermektedir. Öğretmenlerimizin %38.1'lık kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabını vermesi ulaşmış olduğumuz sonucun doğruluğunu desteklemektedir. Fakat katılımcıların %9,5'lük "katılıyorum" cevabının etkinliğin uygulanması esnasında fiziki problem konusunda bazı öğretmenlerin velilerle olan iletişim tecrübesine verilebilir (Tablo IV. 6).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında öğrenciyi sürecin aktörlerinden biri yapmakta güçlük çekilmekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %52,4 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin öğrencilerin Coğrafya eğitimi dersin de etkinlikleri aktarırken

öğrenciyi sürecin aktörlerinden biri yapmakta güçlük çekmekte olduğunu bize göstermektedir. Öğretmenlerimizin %38.1'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin uygulanması esnasında problem oluşturduğu düşüncemizi desteklemektedir. Ortaöğretim coğrafya derslerinin yeterince amacına ulaşamadığını bize çağrıştırmaktadır. Tüm bu sonuçlardan sonra "katılmıyorum" cevabının %9.5'lik oranı bu düşük oranda düşüncemizi desteklemektedir (Tablo IV. 7).

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında coğrafya eğitimi ilgili yayınları takip etmekte güçlük çekilmekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %61,9 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir.Sonuçlar bize öğretmenlerimizin Öğrencilerin Coğrafya eğitimi dersin de etkinlikleri aktarırken ihtiyaç duydukları ve kendilerini yenilemek için istedikleri coğrafya eğitimi ilgili yayınları takip etmekten yoksun olduklarını düşündüklerini göstermektedir. Öğretmenlerimizin %28.6'lık kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin uygulanması esnasında problem oluşturduğu düşüncemizi pekiştirmekte. İlköğretim sosyal bilgiler derslerinin yeterince amacına ulaşamadığını bize çağrıştırmaktadır. Tüm bu sonuçlardan sonra "katılmıyorum" cevabının %9.5'lik düşük oranı bu düşünceyi desteklemektedir (Tablo IV. 8).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında Okul idaresinden yeterli destek görmemekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %47,6 ile" katılmıyorum" cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin etkinliklerin amacına ulaşması aşamasında Okul idaresinden yeterli destek görmekte olduklarını belirtmişlerdir. Bu veriler bize öğretmenlerin okul idaresinden yeterli destek gördüğü sonucuna ulaştırmaktadır. Öğretmenlerin %47.6'lik kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabını vermesi ulaşmış olduğumuz sonucun doğruluğunu desteklemektedir. Fakat katılımcıların %4,8'lik "katılıyorum" cevabının yüksek oranlı olmaması etkinliğin uygulanması esnasında idarelerin imkanları ölçüsünde öğretmenlere destek olduğunu göstermektedir (Tablo IV.9) .

Araştırmamızda öğretmenlerimize, Coğrafya eğitimi ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında diğer branş öğretmenlerinden yeterli destek görülmemekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %57,2 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin coğrafya

eğitimi dersin de etkinlikleri aktarırken diğer branş öğretmenlerinden yeterli destek görülmekte olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerimizin %33.4'lik kısmının bu soruya "katılmıyorum" cevabı vermesi etkinliğin uygulanması esnasında destek verildiği düşüncemizi desteklemektedir. Tüm bu sonuçlardan sonra "katılıyorum" cevabının %9,5'luk oranı bu düşüncemizi desteklemektedir (TabloIV.10) .

IV.1.3 Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

3. Alt problem "Öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesiyle ilgili görüşleri nelerdir?" şeklindeydi. Öğretmenlerin 3. alt probleme verdikleri cevaplar ve yorumları aşağıdaki gibidir.

Tablo V: Öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesiyle ilgili görüşlerine ilişkin frekans tablosu

	ÖNERMELER	Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
		N	%	N	%	N	%
1	Değerlendirme Geleneksel Ölçütlere Göre Yapılmalıdır.(Yazılı, Test Sözlü vb.)	10	47,6	7	33,3	4	19,0
2	Değerlendirme Geleneksel Ölçütler ile Alternatif Değerlendirme Yöntemlerine Göre Yapılmalıdır.(Yazılı,Test, Performans Ödevleri vb.)	17	81,0	4	19,0		
3	Değerlendirme Bütüncül Ölçütlere Göre Yapılmalıdır (Öğretmenin Genel Süreci Veya Ürünü Bir Bütün Olarak, Parçalarını Dikkate Almadan, Puanlamasıdır.)	7	33,3	7	33,3	7	33,3
4	Değerlendirme Analitik Dereceleme Ölçeklerine Göre Yapılmalıdır. (Önce performans Veya Ürünün Parçalarının Ayrı Ayrı Puanlanmasını Sonra da Bu Puanları Toplayarak Toplam Puanın Hesaplanmasını Gerektirir.)	9	42,9	6	28,6	6	28,6
5	Değerlendirme Performans değerlerine göre yapılmalıdır	6	28,6	8	38,1	7	33,3
6	Değerlendirme Öğrencinin Kendi Kendine Değerlendirme Sürecine Göre Yapılmalıdır. (Öğrencilerin Kendi Katılımlarını, Süreçlerini ve Ürünlerini Değerlendirmeleridir.)	3	14,3	10	47,6	8	38,1
7	Bilgi, Beceri, Tavır ve Alışkanlıkların Tamamının Değerlendirilmesi Gerekmektedir	15	71,4	4	19,0	2	9,5
8	Okul'un Araç ve Gerecini Kullanışı Değerlendirmeye Katılmalıdır	14	66,7	5	23,8	2	9,5
9	Her Öğrenci İdeal Öğrenciye Göre Değerlendirilmelidir	3	14,3	2	9,5	16	76,2
10	Değerlendirme Öğrenci Gözlem Fişine Göre Yapılmalıdır	3	14,3	7	33,3	11	52,4

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde değerlendirme geleneksel ölçütlere göre yapılmalı.(Yazılı, test sözlü vb.)mı? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %47,6 ile ”katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Sonuçlar öğretmenlerin etkinlikleri değerlendirilmesinde geleneksel ölçütlerin kullanılmasını ve değerlendirmenin buna göre yapılmasını (Yazılı, test sözlü vb.) istediklerini göstermiştir. Bu veriler öğretmenlerin yüksek orada geleneksel ölçütleri kullandığını göstermektedir. Öğretmenleriin %33.3'lik kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabını vermesi ulaşmış olduğumuz sonucun doğruluğunu desteklemektedir. Fakat katılımcıların %19,0'lük "katılmıyorum" cevabının yüksek oluşu öğretmenlerin geleneksel yöntemler dışında da başka değerlendirme ölçeklerini kullanma isteğini göstermektedir (TabloV.1).

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde değerlendirme geleneksel ölçütler ile alternatif değerlendirme yöntemlerine göre yapılmalı (yazılı,test, performans ödevleri vb.) mı ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçunda %81,0 ile ”katılıyorum” %19.0 "kısmen katılıyorum" cevabı vermişlerdir.Sonuçlar bize öğretmenlerimizin etkinliklerin değerlendirilmesinde geleneksel ölçütler ile alternatif ölçütlerin bir arada kullanılmasını ve değerlendirmenin buna göre yapılmasını (Yazılı, test, sözlü, performans ödevleri vb.) istediklerini belirtmişlerdir. Bu veriler ışığında öğretmenlerin yüksek orada geleneksel ölçütler ile alternatif ölçütleri bir arada kullandığını göstermektedir. Katılımcıların "katılmıyorum" yorumunun bulunmaması haklı çıkarmaktadır (TabloV.2) .

Araştırmya katılan öğretmenlerin, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde değerlendirme bütüncül ölçütlere göre yapılmalı (Öğretmenin genel süreci veya ürünü bir bütün olarak, parçalarını dikkate almadan,) mı ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %33,3'ile ”katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesinde bu yöntemi ya bilmediklerini yada bu yöntemi kullanma konusunda çekingen olduklarını bize düşündürmektedir. Öğretmenlerin %33.3 kısmen katılıyorum %33,3'nün ise katılmıyorum cevapları bu düşünceleri doğrulamaktadır (TabloV.3) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde değerlendirme Analitik dereceleme ölçeklerine göre yapılmalı (Önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir.) mı ? diye soru yöneltilmiştir.örneklem gurubu bu soruya araştırma sonuçlarında %42,9 ile ”katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesinde analitik dereceleme ölçeklerine göre yapılmamasını. (Önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir.) istediklerini belirtmişlerdir. Bu verilerin doğruluğu %28.6'lık kısmen katılıyorum cevabı %28,6'lık katılmıyorum cevapları bu bulguları desteklemektedir (TabloV.4) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde değerlendirme Performans değerlerine göre yapılmalı mı ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %38,1 ile ”kısmen katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin etkinliklerin değerlendirilmesinde Performans değerlerine göre yapılmasını istediklerini göstermektedir bu tespitimizin doğruluğunu %28.6'lık "kısmen katılıyorum" cevabı desteklemektedir. Fakat %33,3'lık "katılıyorum" cevabı çok yüksek bir oran ifade etmektedir. Bu bize öğretmenlerin bu konuda tam bir fikir birliği içinde olamadıklarını göstermektedir (TabloV.5).

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde öğrencinin kendi kendine değerlendirme sürecine göre yapılmalı (Öğrencilerin kendi katılımlarını, süreçlerini ve ürünlerini değerlendirmeleridir.) mı? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %47,6 ile ”kısmen katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerimizin etkinliklerin değerlendirilmesinde öğrencinin kendi kendine değerlendirme sürecine göre yapılmalı (Öğrencilerin kendi katılımlarını, süreçlerini ve ürünlerini değerlendirmeleridir.) kısmen çekinceli olarak desteklemekte olup %38.1'lik yüksek "katılmıyorum" cevabı dikkate alınırsa bu seçeneği desteklememekte oldukları görülür. Bu sonuca %14.3'luk "katılıyorum" cevabı tespitimizde bizi desteklemektedir (TabloV.6) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde Öğrencinin Bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesi gerekmekte mi ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %71,4 ile ” katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Bu yüksek sonuç bize öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesinde öğrencinin Bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesini desteklemekte olup %19.0’luk ‘’kısmen katılmıyorum’’ cevabı da dikkate alınırsa bu değerlendirme yöntemini desteklememekte oldukları görülür. Bu değerlendirme yöntemini desteklemeyen ve %9.5’luk oran dikkate alınmayacak kadar küçük bir oranı ifade etmektedir (TabloV.7) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde Okul'un araç ve gerecini kullanışı değerlendirmeye katılmalı mi ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %66,7 ile “katılıyorum” cevabı vermişlerdir. Bu yüksek sonuç bize öğretmenlerimizin etkinliklerin değerlendirilmesinde öğrencinin Bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesini desteklemekte olup %23.8’lik ‘’kısmen katılmıyorum’’ cevabı da dikkate alınırsa bu değerlendirme yöntemini desteklememekte oldukları görülür. Bu değerlendirme yöntemini desteklemeyen ve %9.5’luk oran dikkate alınmayacak kadar küçük bir oranı ifade etmektedir (TabloV.8) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmeli mi ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %76,2 ile “katılmıyorum” cevabı vermişlerdir. Bu yüksek sonuç bize öğretmenlerin etkinliklerin değerlendirilmesinde her öğrencinin ideal öğrenciye göre değerlendirilmesini desteklememekte olup %14.3’lik “kısmen katılmıyorum’’ cevabı da dikkate alınırsa bu değerlendirme yöntemini desteklememekte oldukları görülür.Bu bu değerlendirme yöntemini destekleyen ve %9.5’luk oran dikkate alınmayacak kadar küçük bir oranı ifade etmektedir (TabloV.9) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin değerlendirmesinde her öğrenci gözlem fişine göre değerlendirilmeli mi ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya araştırma sonuçlarında %52,4’le “katılmıyorum” cevabı vermişlerdir. Bu yüksek sonuç bize öğretmenlerin

etkinliklerin değerlendirilmesinde her öğrencinin gözlem fişine göre değerlendirilmesini desteklememekte olup %33,.3'lik "kısmen katılmıyorum'' cevabı da dikkate alınırsa bu değerlendirme yöntemini desteklememekte oldukları görülür. Bu değerlendirme yöntemini destekleyen ve %14.3'luk oran dikkate alınmayacak kadar küçük bir oranı ifade etmektedir (TabloV.10) .

IV.1.4 Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

4. alt problem "Öğretmenlerin etkinliklerin uygulanması sırasında gördükleri diğer problemler nelerdir?" şeklindeydi. Öğretmenlerin 4. alt probleme verdikleri cevaplar ve yorumları aşağıdaki gibidir.

Tablo VI: Lisans eğitimi sürecinde aldığınız coğrafya eğitimi etkinliklerin nasıl yapılacağına dair yeterli bilgi vermekte midir görüşlerinizi belirtiniz.

	Sayı	Yüzde
Yeterli Bulmuyorum	19	90,5
Yeterli buluyorum	2	9,5
Toplam	21	100,0

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin Uygulanması sırasındaki acık görüşlerine başvurulmuş lisans eğitimi sürecinde aldığınız coğrafya eğitimi, etkinliklerin nasıl yapılacağına dair yeterli bilgi vermekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Örneklem gurubu bu soruya araştırma sonuçlarında %90,5 gibi yüksek oranda "yeterli bulmuyorum" cevabını vermişlerdir. Bu yüksek sonuç bize öğretmenlerimizin etkinlikleri uygulamada, programı anlama ve yorulmamda aldıkları lisans eğitiminin yeteli olmadığını anlatmaktadır. Bu tespitin lisans eğitimi veren üniversitelerimizde verilen eğitimin planlamasında yardımcı olacağını düşünüyorum. Öğretmenlerimizin %9,5'lik küçük gurubun verdiği "yeterli buluyorum" cevabı genelin görüşünden ziyade kendini yenilemeyi sağlamış öğretmenlerimize ait olduğudur (TabloVI) .

Tablo VII: "Milli Eğitimin Uyguladığı Hizmet İçi Eğitimler Etkinlilerin Uygulanmasında Yeterli Bilgileri İçermekte midir?" Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Yeterince Kurs Eğitimi Yapılmamaktadır	14	66,7
Eğitimlere Başvurduğum Halde Kayıt Olamadım	3	14,3
Eğitimlere Hiç Katılmadım	4	19,0
Toplam	21	100,0

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında milli eğitimin uyguladığı hizmet içi eğitimler etkinlilerin uygulanmasında yeterli bilgileri içermekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya genel olarak kesinlikle terli bulmadıklarını ifade etmektedir. Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda %66,7 gibi yüksek oranda öğretmenlerimizin "yeterince kurs eğitimi yapılmaktadır" cevabı verdiğini, %19.0'luk bir kesiminin "eğitime hiç katılmadım",%14,3'luk bir bölümü de "eğitimlere baş vurduğum halde kayıt olamadım" cevabı vermişlerdir. Buradan değerlendirme yapacak olursak öğretmenlere yeni programlar yapılırken tanıtıcı yorumlayıcı amaca dönük bir bilginin veya seminerin verilmediği görülmektedir (Tablo VII) .

Tablo VIII:" Sizce Uygulanan Etkinliklerin Daha Başarılı Olması İçin Neler Yapılabilir?" Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Etkinliklere Yönelik Klavuz Kitap Yayınlanmalı	3	14,3
Bilgilendirici Seminerler Olmalı	7	33,3
Donanımlı Coğrafya Sınıfları Oluşturulmalı	6	28,6
Ders Saatleri Artırılmalı	5	23,8
Toplam	21	100,0

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, coğrafya eğitimi ile ilgili sizce uygulanan etkinliklerin daha başarılı olması için neler yapılabilir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve

önerilerini belirtmişlerdir. Araştırma bir önceki sorumuzda tespit ettiğimiz bilgi öğretmenlerimiz eğitim eksikliğini dile getirmiştir ve "Bilgilendirici Seminer Olmalı" önerisi %33.3 oranıyla en çok önerilen öneri olmuştur. Bunu daha öncede tespit ettiğimiz gibi fiziki yapının eksikliğini anlatan "Donanımlı Coğrafya Sınıfları Olmalı "önerisi %28.6 onarıyla fiziki yapı eksikliğinden bahsetmiştir.Bu önerileri ders saatlerinin az olması %23.8'le takip etmiştir.Öğretmenlerimiz en son programa yönelik en azından rehber olacak "Etkinliklere Yönelik Kılavuz Kitap Olmalı " önerisini %14.3'le tavsiye etmişlerdir (Tablo VIII) .

Tablo IX: "Kullanmakta Olduğunuz Ders Kitabı Uygulanmakta Olan Yapılandırıcı Eğitim Programı İçin Yeterli midir "Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Yeterli Değil,Çelişkili Bilgiler Var	6	28,6
Yeterli Değil,Konularda Detay Yok	5	23,8
Yeterli Değil,Bilgi Eksikliği Var	6	28,6
Yeterli	2	9,5
Kısmen Yeterli	2	9,5
Toplam	21	100,0

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, kullanmakta olduğunuz ders kitabı uygulanmakta olan yapılandırıcı eğitim programı için yeterli midir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve önerilerini belirtmişlerdir. Araştırma bir önceki sorumuzda tespit ettiğimiz bilgi öğretmenlerimiz kitaptaki eksikliğini dile getirmiştir ve "yeterli değil,çelişkili bilgiler Var" önerisi %28.6 tespitinde bulunmuşlar, öğretmenlerimizin bu konudaki olumsuz eleştirileri devam etmiş, %23.8 onarıyla "Yeterli Değil,Konularda Detay Yok" ve %28,6" yeterli değil,bilgi eksikliği var" olarak devam etmiştir.Bu % 9,5 kısmen yeteli ve %9,5 yeterli bilgileri takip etmiştir (Tablo VIX) .

Tablo X: "Yıllık Öğrenim Süresi ve Ders Saatleri Etkinliklerin Uygulanması İçin Yeterlimidir" Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Ders Saatleri ve Öğrenim Süresi Yeterli Değil	9	42,9
Ders Saatleri Tam Yeterli Değil Kısmen Yeterli	5	23,8
Ders Saatleri Yeterli	2	9,5
Ders Saatleri Artırılmalı	5	23,8
Toplam	21	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Yıllık öğrenim süresi ve ders saatleri etkinliklerin uygulanması için yeterlimidir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve önerilerini belirtmişlerdir. Araştırma bir önceki sorumuzda tespit ettiğimiz öğretmenlerin programın ders saati konusundaki eksikliğini dile getirmiştir. Öğretmenlerin % 42.9 "ders saatleri ve öğrenim süresi yeterli değil % 23.8 "Ders Saatleri Tam Yeterli Değil Kısmen Yeterli" %23.8 "Ders Saatleri Artırılmalı" tespitinde bulunmuştur.Bu veriler ders saatlerinin yeni etkinlikleri vermede yetersiz olduğunu varsaymaktadır. Araştırmaya katılan örneklem gurubundan % 9.5 ise ders saatlerinin ve süresinin yeterli olduğunu belirtmiştir (Tablo X) .

Tablo X: "Etkinliklerin Uygulanması İçin Görev Yaptığınız Okul Yeterli Alt Yapıya Sahip midir" Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı:

	Sayı	Yüzde
Yeterli Alp Yapıya Sahip Değil	6	28,6
Görsel Ağırlıklı Araç ve Gereçlerin Sayısı Arttırılmalı	7	33,3
Donanımlı Coğrafya Sınıfları Oluşturulmalı	6	28,6
Yeterli Donanıma Sahiptir	2	9,5
Toplam	21	100,0

Araştırmamıza katılan öğretmenlere, Etkinliklerin uygulanması için görev yaptığınız okul yeterli alt yapıya sahip midir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya %33.3 ile "Görsel Ağırlıklı Araç ve Gereçlerin Sayısı Arttırılmalı",%28.6 " Yeterli Alp Yapıya Sahip Değil, %28.6 "Donanımlı Coğrafya Sınıfları Oluşturulmalı" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan örneklem gurubunun %9.5 ise

yeterli cevabı vermiştir.Bu veriler bize tüm çabalara rağmen okullardaki teknoloji ve alt yapı eksikliğinin giderilmediğini ortaya koymaktadır (Tablo X) .

Tablo X: "Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Bulunan Bölgede Uygulanabilirliği İle İlgili Görüşleriniz Nelerdir" Sorusuna İlişkin Katılımcıların Görüşleri Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Genelde Uygulanabilir Olduğunu Düşünmekteyim	17	81,0
Konulara Göre Bazen Uygulanabilir Bazen Değil	4	19,0
Toplam	21	100,0

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize Ders kitaplarındaki etkinliklerin bulunan bölgede uygulanabilirliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir? diye soru yöneltilmiştir. Örneklem gurubu bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve önerilerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 81.0 "Genelde Uygulanabilir Olduğunu Düşünmekteyim" % 19.0 "Konulara Göre Bazen Uygulanabilir Bazen Değil" şeklinde cevaplamıştır.Bu verilerden yola çıkarak etkinlikler hazırlanırken Türkiye coğrafyası iyi bir şekilde etüt edilerek hazırlandığı söylenebilir (Tablo VX) .

BÖLÜM V
YORUM VE TARTIŞMA

V.1 Alt Probleme İlişkin Yorumlar:

Coğrafya öğretmeni profili başlığı altında öğretmenlere ait kişisel bilgiler, öğretmenlerin meslekî ve alan bilgilerine yönelik olarak yöneltilen sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyet, görev yaptıkları okullar, mezun oldukları okullar, hizmet süresi, haftada verdikleri ders saati gibi özelliklere bakıldığında ortaya çıkan durum şöyledir;

Ankete katılan öğretmenlerin %71'i erkek ve %29'ü de bayandır. Bu oranlara bakıldığında Ereğli ilçe merkezinde görev yapan coğrafya öğretmenlerinin ağırlıklı olarak erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca bu sonuç, coğrafya öğretmenliğinin bayanlara nazaran erkekler tarafından daha fazla tercih edildiğine de bir işarettir. Bu sonuçlar Aladağ'ın (2003) bulgularını desteklemektedir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okula gelince, %70 gibi büyük bir çoğunluğu genel liselerde %30'luk kısmı meslek liseleri ve Anadolu liselerinde çalışmaktadır. Burada ülkemizdeki okulların hangilerinin daha yaygın olduğu sonuca direk olarak tesir eden bir etkendir. Meslek liseleri, Anadolu liseleri vs. genel liselere oranla oldukça azdır.Aslında bu sonuç ülkemizin eğitim anlayışımızdaki çarpıklığın bir göstergesidir.Tüm şura kararlarına ve çabalara rağmen iktidarların eğitime ekonomik bir unsur olarak bakan çarpık bir bakış anlayışının sonucudur.Ülkemiz nitelikli ve vasıflı ara elemen sıkıntısını tüm sektörlerde çekerken, gençlerimiz düz liselere de okutarak birer vasıfsız insan yığını haline getirilmektedir.

Mezun olunan okul konusunda elde edilen sonuçlara göre ise, öğretmenlerin %85' inin eğitim fakültelerinden geldikleri görülmektedir. Bu rakama %5'lik Eğitim Fakültesi mezunu olup da yüksek lisans yapanları da kattığımızda oran %90 olmaktadır. Dolayısıyla Eğitim Fakültesi mezunlarının çoğunluğu teşkil ettiği gözlenmektedir Okçabol ve Gök (1998) çalışmalarını desteklemektedir.

Öğretmenlerin haftalık ders yüküne gelince %42.9 gibi büyük bir oranının 15-20 saat ders yüküne sahip oldukları görülmektedir. Yine öğretmenlerin %42,9'luk kısmının

20-25 saat derse girdiğini %14'luk kısmının ise 25 saatten fazla derse girdiğini görmektedir. Buradan sonuca ulaşırsak coğrafya öğretmenlerinin büyük çoğunluğu haftada girmek zorunda oldukları ders saatinden daha fazla derse %58'i girmektedir. Elbette ki burada ülke ekonomik şartlarının etkisi göz ardı edilemez. Aksi halde öğretmenlerin büyük çoğunluğu girmekle yükümlü oldukları ders yükünden fazlasına girmek istemeyecekleri düşünülebilir. Bu bulgular Aladağ (2003) ve Şahin (2001a) desteklemektedir.

Öğretmenlerin okulun fiziki yapısı hakkındaki düşüncelerini anlamak ve öğretmenlerin çalıştığı okullar hakkında fikir sahibi olmak için okulunuzda coğrafya laboratuarı var mı? diye sorulmuştur. Örneklem gurubunun %81 'i hayır cevabını vermiştir. Buda bize örneklem gurubunun büyük bölümünün kendilerine ait branşlarını en iyi şekilde ifade edeceği, branşlarının gerektirdiği araç ve gereçle donatılmış sınıflardan ve laboratuardan yoksun olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerimizden elde ettiğimiz izlenimler öğretmenlerimizin bu şekilde donanımlı sınıflara çok ihtiyaç duyduğu ve istedikleridir. Uygulanmakta ve araştırmamıza konu olan yapılandırmacı eğitim programının da temel unsurlarından biri görsel ağırlıklı ve bol araç gereç kullanımının zorunlu olmasıdır; bu yüzden programın ve dersin amacına ulaşması okullarda uygun fiziki alt yapıyı zorunlu kılmaktadır.

Taşlı (1997), "Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi" adlı çalışmasında tespit ettiği Öğretmenlerin yine %70'lere varan bir çoğunluğu materyal eksikliğini belirtmişlerdir.Bulguları ile örtüşmektedir

V.2. Alt Probleme İlişkin Yorumlar:

Örneklem gurubuna bu bölümde etkinliklerin programın amacına yönelik sorulan anket sorularımızın değerlendirmesini yapacağız. Bu değerlendirme sonucunda program ile ilgili olarak önemli sonuçlara ulaşılabilir.

Öğretmenlere programdaki etkinliklerin Atatürk'ün ve düşünürlerin coğrafya eğitimi ve konusunda söyledikleri sözleri anlama ve açıklama becerisi kazandırıyor mu diye soru sorulmuştur. Bu soruya öğretmenlerimiz anlamayı ve yorumlamayı kazandırdığı görüşünü belirtmişlerdir. Burada cinsiyet değişikliğinde anlamlı bir sapma görülmemiştir.

Araştırmaya katılan örneklem gurubu programın elde edilmesinin istediği beceriler ve bu becerilerin öğrenciler üzerinde yapmış olduğu değişiklik hakkında yapmış oldukları değerlendirme şu şekilde ifade edilebilir.

Örneklem gurubu kendilerine sorulan öğrencilerle ilgili sorulara;

Coğrafya konularında gözlem yapabilme becerisini güçlendiriyor ve geliştirebiliyor,

Coğrafya eğitimi ilgili temel bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkları edindirebiliyor,

Coğrafya konularında tablo, grafik, diyagram oluşturma ve yorumlama becerisini geliştirebiliyor, Coğrafya konularında harita kullanabilme becerisini güçlendiriyor ve geliştirebiliyor mu diye sorulan temel coğrafya becerileri konusunda sorulan sorulara büyük oranda katılıyorum yanıtı vermişlerdir. Öğrencinin gözlem yeteneği ile ilgili olarak; Çağlıyan ve Ozan, (2004): "Coğrafya Öğretiminde Gezi Gözlem Yönteminin Öğrenmede Etkililiğinin Değerlendirilmesi" konulu çalışmalarında gezi-gözlem yönteminin etkililiğini belirlemek amacıyla, Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde, Likert türünde geliştirilen ölçek, sınıflarda öğrenim gören 141 öğrenciye uygulanmış, yapılan istatistiksel işlemler sonucunda gezi-gözlem yöntemiyle derslerin yürütülmesinde kalıcılığın, diğer yöntemlere nazaran daha yüksek olduğu sonuna varılmıştır. Bu sonuç araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir.Araştırma sonuçları harita kullanımı ile ilgili olarak %61,9 katılıyorum %38,1 kısmen katılıyorum cevapları programın bu konuda büyük oranda başarılı olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Gümüş (1993), "Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi" adlı çalışmasında - Öğretmenler ve öğrenciler, ders kitaplarında yer alan harita ve diğer yardımcı öğretim unsurlarının amaca uygun olmadığı görüşündedirler;

Bu sonuç Gürsoy (1992), **"**Türkiye'de Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi Sorunları ve Çözüm Önerileri", adlı çalışmasında coğrafyanın içeriği, öğretim programları, yöntem ve teknikler, araç-gereç kullanımı gibi konuları ele aldıktan sonra birkaç okulda 290 öğrenciye uygulamış olduğu anket sonuçlarına yer vermiştir. Öğrencilere uygulanan anket sonucunda;öğrencilerden atlas sahibi olmayanlar, atlası olduğu halde coğrafya dersinin olduğu gün bile okula götürmeyenlerin olduğu, ders kitapları dışında çok az kitap okumakta oldukları gibi çoğaltılabilecek sorunlar olduğunu belirtmiştir.Araştırma sonuçları Gürsoy' un ve Gümüş 'ün bulguları ile çelişiyor olsa da bu konuda Gürsoy' un tespit ettiği problemin büyük ölçüde giderildiği sonuçunu doğurmaktadır.

Coğrafya etkinliklerini bu temel becerilerde gözlemlenen istendik davranış değişikliklerindeki olumlu gelişmeler programın amaçlarına ulaşmada etkinliklerin yeterli olduğunu bize göstermektedir. Öğretmelerin bir kısmının da bu sorular hakkındaki kısmen katılıyorum cevapları bizim becerilerin amacına ulaşması konusundaki olumlu düşünceleri desteklediğini var saymaktadır.

Program uygulanırken oluşan olumsuzluklarla ilgili olarak öğretmenlerin verdiği katılmıyorum cevaplarının öğrenci profili ve eğilimi ile ilgili olduğunu düşünülebilir. Bilindiği gibi eğitim ve öğretimde başarı öğretmen, uygulanan program, fiziki ortamın yeterliği vs. ne kadar önemli ise de öğrencinin sosyal kültürel yapısı ve aile durumu öğrencinin derse bakış ve eğilimi de o derece önemlidir. Düz ve Anadolu liselerinin öğrencileri ile meslek liselerinin öğrenci profilleri, eğilimleri, ve öncelikleri çok farklıdır. Meslek liselerinde öğrenci kültür dersi olan coğrafya derslerini bir angarya olarak görüp daha çok meslek dersleri ile ilgilenmektedir. Bu katılmıyorum cevaplarının bu acıdan anlam kazandığı varsayılabilir.

Öğretmenlerin kendilerine sorulan:

Coğrafya konularında sorgulama becerisini kazandırabiliyor ve geliştirebiliyor

Coğrafya konularında zaman algılama becerisini(jeolojik zamanlar ve olaylar vb.) geliştirebilir

Coğrafya derslerinde yaratıcı düşünme becerisini kazanabiliyor

İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı kazanabiliyor

Görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma alışkanlığı kazanabiliyor

Demokratik Hayatın Gerektirdiği Tavırları Edinebiliyor

Şeklindeki kazanımlarla ilgili sorulara büyük oranda kısmen katılıyorum cevabı vermişlerdir. Biz bu cevaplardan ve katılıyorum cevabının yüksek olmasından dolayı öğretmenlerin beceriler konusunda programın başarılı olduğunu düşündükleri varsayılabilir.

Program da etkinlikler öğrenciye" Ders araç ve tesislerini daha ekonomik ve verimli kullandırabiliyor mu? Diye yöneltilen soruya öğretmenlerimiz %33,3 katılıyorum %57,1'le kısmen katılıyorum %9,5 katılmıyorum cevabı vermiştir.Sonuçlar bize öğretmenlerin büyük çoğunluğunun etkinliklerin araç gereçleri daha etkin ve ekonomik kullanma alışkanlığını kazandırdığını göstermiştir.Bu veriler Sezer (2002). Öğretim teknolojilerinin

kullanıldığı deney grubundaki öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel tutumlarında olumlu yönde gelişmeler gözlenmiş ve kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı Olmuştur bulgularını desteklemektedir.

Araştırmamız sonucunda her ne kadar sorumluk alma ve yaratıcı dünce alanında öğretmenlerimizin kısmen katılıyorum cevabını olumlu olarak algılamış olsak da; program acısından önemli olan bu beceriler konusunda daha yeni teknikler ve yaklaşımlar geliştirmek gerektiğini düşünmek gerekir. Çağımız artık bilginin son derece önemli olduğu bir zaman dilimini oluşturmaktadır. Dünya tarihinin hiçbir dönemin de bilgi bu kadar önemli olmamıştır. Aynı zamanda hiçbir dönemde de bilgiye ulaşmak ve elde etmek bu kadar kolay olmamıştır. Bu acıdan değerlendirirsek bireyleri ve toplumları diğerlerinden farklı kılan, onları medeniyet ve kişisel olarak değerli yapan şey bu bilgileri yorumlama, genelden farklı düşünme, yaratıcı özelliklerini ön plana çıkarabilme, bunu uygulamada sorumluluk alabilme ve gurubun lideri veya uyumlu bir üyesi olabilmektir.

Öğretmenlerimiz öğrencilerimiz ile ilgili olarak araştırma becerisi ve Türkçe' yi doğru ve etkin kullanma konusundaki olumlu gözlemlerini son derece doğru bulmak gerekir. Bilgiyi araştırıp bulmak kadar onu sunmanın da son derece gerekli ve doğu olduğu yadsınmaz bir gerçektir. Araştırmaların sonuçlarında katılıyorum kadar kısmen katılıyorum cevaplarının da yüksek olması yapılan araştırma sonuçlarının objektif ve güvenilir olduğunu düşündürmektedir.

V.3. Alt Probleme İlişkin Yorumlar:

Programın uygulanması esnasında oluşabileceğini düşündüğümüz problemleri ve öğretmenlerimizin bu konuda ki düşünceleri hakkında yaptığımız çalışmalar şu sonuçlara götürmüştür.

İnsanın yaradılışının bir sonucu olarak kişi benimsediği ve önemini anladığı konuyu daha çabuk ve derinden kavrar çabuk öğrenir. Buradan yola çıkarak biz öğretmenlerimize, öğrencilerimiz etkinliklerin önemini ve gereğini yeterince kavrayabiliyorlar mı diye sorduk. Örneklem gurubunun bu soruya büyük oranda "kısmen katılıyorum" veya "katılıyorum" cevabı vermesi %76'lık elde edilen oranında dersin ve etkinliklerin önemini kavradığını düşündürmüştür. Okçabol ve Gök (1998). "Öğretmen Profili Araştırması" adlı araştırma da, Eğitim-öğretimle ilgili ankete verilen cevaplarda öğretmenlerin %25'i

öğrencilerin derslere yeterince ilgi duyduğunu, %57'si ise aksini belirtmiş ve %17'si de kararsızdır.Bu bulgular bizim bulgularımızı desteklemektedir.

Gümüş (1993). "Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi" adlı çalışmasında - Öğretmen ve öğrenciler coğrafyanın sosyal bilim mi yoksa doğa bilimi mi olduğu konusunda çelişkili bilgiler vermişlerdir.bulguları bizim bulgularımızla çelişmektedir.

Taşlı (1996). "Coğrafya Öğretimine Öğrenci Kılavuzlu Bir Yaklaşım" adlı çalışmasında; XXI. Yüzyıl insanı için coğrafya bilgisinin gerekliliği ve önemine değinmiştir. Bu durum göz önüne alınarak coğrafya öğretiminde olgu, kavram ve genellemeleri içeren ve bilginin nasıl üretildiği fikrini yakalamış öğretmen ve öğrenciye duyulan ihtiyaç ifade edilmiştir.

Örneklem gurubu çok önemli olduğunu düşünülen temel eğitim değerleri ile ilgili olarak sorulan soruda, öğrencilerin temel coğrafya değerlerini yeterince bilmediklerini belirtmişlerdir.Bu oranın %81 gibi büyük bir oranı ifade etmesi temel eğitimle ilgili olarak önemli problemlerin olduğunu çağrıştırmaktadır.Tablo(24)Buradan öğrencilerin orta öğretime coğrafya altyapısından yoksun geldiklerini veya getirdikleri yetersiz coğrafya becerilerinin orta öğretim becerilerini anlama ve yorumlamada kısır kaldığını söyleye biliriz.Buradan yola çıkarak ilköğretim ve ortaöğretim müfredatının milli eğitimin temel amaçları doğrultusunda daha uyumlu hale getirilmesi gerektiğini söyleyebiliriz.Bununla beraber bu yetersizlikte ilköğretim programlarındaki noksanlık kadar ;ders ve sınıf geçme yönetmeliğinin de etkili olduğunu söyleye biliriz.Yönetmeliğe göre ilköğretimdeki sınıf tekrarının olmaması öğrencilerin etkinlikleri anlamdan ve özümsemeden,dolayısı ile becerileri edinmeden bir üst sınıfa doğrudan geçmesi öğrencilerde görülen temel coğrafya eksikliğinin ana nedeni olduğunu düşündürmektedir.Bizce bilgi cağını yaşadığımız bu dönemde bu eksikliklerin bilinmesine karşın yapılan eleştirilere kulak tıkanması veya ekonomik sebeplere dayandırılması en aşağı ifadeyle ilkelliktir.

Öğretmenler programın amacına ulaşmada yaşadıklarını düşündüğü fiziki eksikliklerle ilgili olarak yöneltilen sorulara şu cevapları vermişlerdir.

Örneklem gurubu sınıfların kalabalık olması ile ilgili sorulan soruya verdiği ve %47.6 "katılmıyorum" ve %19 oranındaki "kısmen katılıyorum" cevaplarının Ereğli ilce sınırlarında derslik probleminin olmadığı sonucuna ulaştırmıştır. Etkinliklerin amacına ulaşmada bun unsurun çok önemli olduğunu bir eğitim gerçeğidir; programın başarıya ulaşmasında yardımcı olacak önemli bir etken olduğunu varsayılmalıdır. Bu sonucun

ortaya çıkmasında Ereğli ilçesindeki okumuşluk ve oluklaşma oranın Türkiye ortalamasının üzerinde olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Fakat son yıllarda Ereğli'ye yeni orta öğretim kurumlarının açılmamasına karşın sınıflardaki yeterliliğin olmasını ilçedeki dışarı göçlere ve sosyo- ekonomik şartlar dolayısı ile azalmakta olan nüfus artış hızına bağlanabilir.Anketimizde ortaya çıkan %33.3 lük "katılıyorum" cevabının ifade ettiği sınıflar kalabalıktır sonucu, ilçemizdeki bazı düz liselere olan aşrı talep ve programlamadaki hatalarla açıklanabilir.

Katılımcıların okulla ilgili olarak sorulan

Haftalık ders sayısı yetersizdir.

Coğrafya eğitimi ilgili yayınları takip etmekte güçlük çekilmektedir. Tarzındaki sorulara büyük oranda "katılmıyorum " veya "kısmen katılıyorum" cevabı vermeleri;

Katılımcıların okullardaki haftalık ders sayısının yetersiz olduğu, coğrafya eğitimi ilgili yayınlara da yeterince ulaşamadıklarını, ders araç ve gereçlerinin yetersiz olduğu ifadelerinin bir yansımasıdır.(Ders araç ve gereçleri ile ilgili sonuçlara coğrafya laboratuarı var mı? Sorumuzda da değinilişti)

Elde edilen sonuçlar (Aladağ 2003) bulguları ile paralellik göstermektedir. Şahin (2001a), "Orta öğretim Coğrafya Müfredatı Hakkında Bir Araştırma" isimli makalesinde Ankete katılan öğretmenlerin %94.1'i coğrafya I dersi için ayrılan sürenin yetersiz olduğu ve bunun yanı sıra Coğrafya I'in temel ders niteliğinde olması nedeniyle konuların tamamının okutulması gerektiğini belirtmişlerdir.Bu bulgular araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmamıza katılan öğretmenler, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin yapılması sırasında; velilerin etkinliklerin yapılmasında işbirliğini sağlamada güçlük çekmekte mi ? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya araştırma sonuçlarında %52,4 ile "katılıyorum" cevabı vermişlerdir. Sonuçlar bize öğretmenlerin etkinlikleri uygularken işbirliği konusunda güçlük çektiğini göstermektedir. Öğretmenlerin %38.1'lik kısmının bu soruya "kısmen katılıyorum" cevabını vermesi ulaşılmış olan sonucun doğruluğunu desteklemektedir. Bu sonucun velilerin genel itibariyle sosyal ve kültürel yapısından kaynaklandığını düşünmek gerekir. Burada öğretmenlerin veli işbirliğine önem vermesine rağmen kişisel iletişim konusunda veli ile tam bir uyum problemi çektiğini görmek doğru olur. Fakat

örneklem gurubunun %9,5'lük "katılmıyorum" cevabının bu işbirliğinde öğretmenlerin kişisel iletişim yeteneği ve tecrübesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmamızda öğretmenlere, Coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında öğrenciyi sürecin aktörlerinden biri yapmakta güçlük çekilmekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya araştırma sonuçlarında %52,4 ile "kısmen katılıyorum" cevabı vermiştir.Sonuçlar öğretmenlerin öğrencilerin Coğrafya eğitimi dersin de etkinlikleri aktarırken öğrenciyi sürecin aktörlerinden biri yapmakta güçlük çekmekte olduğunu göstermektedir.Öğretmenlerin %38.1'lik kısmının bu soruya "katılıyorum" cevabı vermesi etkinliğin uygulanması esnasında problem oluştuğu yönündeki değerlendirmeyi desteklemektedir. Ortaöğretim coğrafya derslerinin yeterince amacına ulaşamadığını çağrıştırmaktadır.

Tüm bu sonuçlardan sonra "katılmıyorum" cevabının %9.5'luk oranı bu oranın düşük oluşu varılan yargıyı desteklemektedir. Öğretmenlerin derste öğrenci ile diyaloğu çok önemlidir. Eğitimcilere öğrencileri dersin bir parçası yapmadaki başarılarını arttırmaları için destekleyici eğitim çalışmalarına gerek olduğu bir eğitim gerçeği ve ülkemizde çözülemeyen bir sorundur. Öğretmenlerin lisans eğitimi sırasında almış oldukları eğitim derslerinin ders ortamında yetersiz olduğunu göstermektedir. Şengün ve Turan (2003) "Coğrafya Eğitiminde Bilgisayar Destekli Ders Sunumunun Öğrenmedeki Rolünün Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**"** konulu çalışmaları da verileri elde etmeden önce "Volkanizma ve Depremler" konusu bilgisayar destekli ders sunumu şeklinde işlenmiştir. Ders sunumunda, bilgisayar, datashow, Microsoft PowerPoint, Windows Media Player, ACDSee Programları, resimler, şekiller, ses ve çeşitli animasyonlar kullanılmıştır. Ders sonunda Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Coğrafya Bölümü lisans öğrencilerine anket uygulanarak veriler elde edilmiştir. Araştırma sonuçları olarak; coğrafya öğretiminde bilgisayar destekli ders sunumunun öğrenmeye etkisi, dersin daha çekici, anlaşılır ve kalıcı olma hali öğrenciler tarafından olumlu olarak görülmüştür. Alternatif ve görsel ağırlıklı ders işlenmesi öğrenciyi sürecin pacası yapmada etkili olabilir.

Araştırmaya katılan örneklem grubu büyük oranda Okul idaresinden ve diğer branş öğretmenlerinden büyük oranda yeterince destek sağlandığı görülmüştür.

Gümüş (1993), "Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi" adlı çalışmasında Öğretmenler, coğrafya derslerinin idarecilerce önemsenmediği görüşündedirler.Bulgusuna

ulaşmıştır.Bu bulgu araştırmanın bulguları ile çelişmektedir. Bu alandaki idari iyileşmeye ve son zamanlardaki okullar arasındaki rekabetin etkisin olduğu varsayılabilir.

V.4. Alt Probleme İlişkin Yorumlar:

Araştırmaya katılan örneklem grubunun çoğunluğu öğrencilerin değerlendirilmesinde %76 (katılıyorum+kısmen katılıyorum) ile geleneksel ölçütlerin uygulanması gerektiğini ifade etmiştir.

Gümüş (1993), "Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi" adlı çalışmasında - Öğretmenler ve öğrencilerin verdikleri bilgilere göre, öğretmenler coğrafya öğretiminde geleneksel ve uygulaması kolay olan takrir metodunu kullanmaktadırlar.Bulgusu Araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Fakat aynı öğretmenlerin %100 ("katılıyorum+kısmen katılıyorum") oranında değerlendirme geleneksel ve alternatif değerlendirme yöntemlerine göre yapılmalıdır görüşünün bir ifadesidir. Her ne kadar bir çelişki var gibi görünse de öğretmenlerin tamamının alternatif ölçütlerin kullanılmasını desteklediğini fakat geleneksel ölçütlerden de vazgeçememekte olduklarını bize göstermektedir. Değerlendirme yapılırken geleneksel yöntemlerin tamamen dışlanmasını düşünmek ve savunmak pratikte günümüzde mümkün olamayan bir eğitim gerçeğidir. Her iki yöntemi bir arada kullanmak bir birlerini tamamlayacağı için çok iyi bir değerlendirme sağlayabilir.

Ölçme ve değerlendirmede en fazla tercih edilen ölçme şekli yazılı (çok soru-kısa cevap) ve sözlüdür. Yazılı sınavı öğretmenler, yönetmelikler gereği yapmanın zorunluluğu yanında, tercih nedeni olarak da öğrencilerin bildiklerini ifadeye dökmede önemli olduğu ve ezbercilikten kısmen uzaklaştırdığı gerekçesine dayandığı için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenler çoktan seçmeli test tekniğinin de ÖSS'ye alt yapı oluşturması için kullanılmasında yarar olduğunu, bir kısmı kullandığını, ancak bu tekniğin kullanımında da ekonomik zorluklar ve ahlakî dejenerasyona (kopya çekmek) yol açtığı gibi nedenlerle fazla tercih edilmediğini belirtmişlerdir Aladağ (2003)

Araştırmamız genel anlamda değerlendirildiğinde öğretmenlerimizin büyük oranda alternatif değerlendirme ölçütlerine karşı olmamakla beraber; hatta geleneksel ölçütler kadar kullanma taraftarı olmalarına rağmen kullanma konusun da öğretmenlerimizin

görüşlerinin tam ve net olamadığı görülmektedir. Bu değerlendirmeye iten sebep öğretmenlerin değerlendirme yapılır iken alternatif yöntemleri yani, (öğrencilerin bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklarının tamamının değerlendirmeye alınması, her öğrencinin kendi fiziki yapısı ve yeteneklerine, ilgi, çaba ve çalışmalara katılma durumuna göre değerlendirilmesi gerektiğini ve değerlendirmede araç ve gereçlerin kullanılışının da göz önünde bulundurulması, okul içi ve dışı faaliyetlere katılımının da) değerlendirmeye alınması gerektiğini düşünmelerine karşın tüm bu faaliyetlerin tutulduğu gözlem fişlerine karışı %86 "katılmıyorum+kısmen katılıyorum" değerlendirmesidir. Bunun sebebinin değerlendirme yönetmeliğindeki yetersizlik ve sınırlayıcılık kadar öğretmenlerin programda kullanılması arzu edilen; bu alternatif değerlendirme ölçekleri konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadıklarının etkisi çok fazla olmaktadır.

V.5. Alt Probleme İlişkin Yorumlar:

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin Uygulanması sırasındaki acık görüşlerine başvurulmuş lisans eğitimi sürecinde aldığınız coğrafya eğitimi, etkinliklerin nasıl yapılacağına dair yeterli bilgi vermekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Örneklem gurubu bu soruya araştırma sonuçlarında %90,5 gibi yüksek oranda "yeterli bulmuyorum" cevabını vermişlerdir. Bu yüksek sonuç bize öğretmenlerimizin etkinlikleri uygulamada, programı anlama ve yorulmamda aldıkları lisans eğitiminin yeteli olmadığını anlatmaktadır. Bu tespitin lisans eğitimi veren üniversitelerimizde verilen eğitimin planlamasında yardımcı olacağını düşünülebilir. Öğretmenlerin %9,5'lik küçük gurubun verdiği "yeterli buluyorum" cevabı genelin görüşünden ziyade kendini yenilemeyi sağlamış öğretmenlerimize ait olduğudur. Tablo(V.1)

Yüksel (1996), "Orta öğretim Kurumlarında Görev Alan Öğretmenlerin Program Geliştirmeye Yönelik Tutumları" (Ankara ilinden bir araştırma) adlı çalışmasında MEB tarafından yapılan program değişikliklerinden öğretmenler zamanında haberdar olamamakta, bunun yanısıra program geliştirmeyi büyük ölçüde bilmemekte, ancak program geliştirme komisyonlarında yer almak istemektedirler.Bulguları ile örtüşmektedir.

Gümüş (1993), "Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi" adlı çalışmasında Öğretmenlerin orta öğretim coğrafya programlarını geliştirilmesi konusunda bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, alan ve pedagojik formasyon yönünden eksik

olduklarını ve hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmamıza katılan öğretmenlerimize, coğrafya eğitimi ile ilgili etkinliklerin uygulanması sırasında milli eğitimin uyguladığı hizmet içi eğitimler etkinlilerin uygulanmasında yeterli bilgileri içermekte mi? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya genel olarak kesinlikle terli bulmadıklarını ifade etmektedir. Araştırmanın sonuçlarına baktığımızda %66,7 gibi yüksek oranda öğretmenlerimizin "yeterince kurs eğitimi yapılmaktadır" cevabı verdiğini, %19.0'luk bir kesiminin "eğitime hiç katılmadım",%14,3'luk bir bölümü de "eğitimlere baş vurduğum halde kayıt olamadım" cevabı vermişlerdir. Buradan değerlendirme yapacak olursak öğretmenlere yeni programlar yapılırken tanıtıcı yorumlayıcı amaca dönük bir bilginin veya seminerin verilmediği görülmektedir.Öğretmenlerin bu konuda büyük şikayetleri vardır.Ereğli gibi büyük bir ilçede ki coğrafya öğretmenlerinin hiç birinin yeni program hakkında hizmet içi eğitim almamış olması milli eğitim bakanlığın yenilemiş olduğu programa ne denli samimi inandığının göstergesidir.bulmuş olduğumuz sonuçlar daha evvel yapılmış bu konudaki araştırmalardaki bulguları desteklemektedir. Aladağ (2003)

Araştırmaya katılan öğretmenlere, coğrafya eğitimi ile ilgili sizce uygulanan etkinliklerin daha başarılı olması için neler yapılabilir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerimiz bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve önerilerini belirtmişlerdir. Araştırma bir önceki sorumuzda tespit ettiğimiz bilgi öğretmenlerimiz eğitim eksikliğini dile getirmiştir ve "Bilgilendirici Seminer Olmalı" önerisi %33.3 oranıyla en çok önerilen öneri olmuştur. Bunu daha öncede tespit ettiğimiz gibi fiziki yapının eksikliğini anlatan "Donanımlı Coğrafya Sınıfları Olmalı "önerisi %28.6 onarıyla fiziki yapı eksikliğinden bahsetmiştir.Bu önerileri ders saatlerinin az olması %23.8'le takip etmiştir.Öğretmenlerimiz en son programa yönelik en azından rehber olacak "Etkinliklere Yönelik Kılavuz Kitap Olmalı " önerisini %14.3'le tavsiye etmişlerdir. Öğretmenlerin bu konulardaki sıkıntıları tespit edilmiştir. Bu problemleri önceki araştırmalarda elde edilen sonuçlar desteklemektedir.

Taşlı (1996), "Coğrafya Öğretimine Öğrenci Kılavuzlu Bir Yaklaşım" adlı çalışmasında; XXI. Yüzyıl insanı için coğrafya bilgisinin gerekliliği ve önemine değinmiştir. Bu durum göz önüne alınarak coğrafya öğretiminde olgu, kavram ve genellemeleri içeren ve bilginin nasıl üretildiği fikrini yakalamış öğretmen ve öğrenciye

duyulan ihtiyaç ifade edilmiştir. Coğrafyanın sosyal ve ekonomik içerikli konularında güncelliği yakalayabilmesi için ders kitapları yanında öğretmen ve öğrenci kılavuzlarının gerekliliği belirtilmektedir, araştırmanın bulguları da bu şekildedir.

Şahin (2001a), "Orta öğretim Coğrafya Müfredatı Hakkında Bir Araştırma" isimli makalesinde "Ankete katılan öğretmenlerin %94.1'i coğrafya I dersi için ayrılan sürenin yetersiz olduğu ve bunun yanı sıra Coğrafya I'in temel ders niteliğinde olması nedeniyle konuların tamamının okutulması gerektiğini belirtmişlerdir " sürenin yetersizliği konusundaki bulgular araştırma bulgularını desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere, kullanmakta olduğunuz ders kitabı uygulanmakta olan yapılandırıcı eğitim programı için yeterli midir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve önerilerini belirtmişlerdir. Araştırma bir önceki sorumuzda tespit ettiğimiz bilgi öğretmenlerimiz kitaptaki eksikliğini dile getirmiştir ve "yeterli değil,çelişkili bilgiler Var" önerisi %28.6 tespitinde bulunmuşlar, öğretmenlerimizin bu konudaki olumsuz eleştirileri devam etmiş, %23.8 onarıyla "Yeterli Değil,Konularda Detay Yok" ve %28,6" yeterli değil,bilgi eksikliği var" olarak devam etmiştir.Bu % 9,5 kısmen yeteli ve %9,5 yeterli bilgileri takip etmiştir.Bu verilerden faydalanarak öğretmenlerin kitapların görselliğe ağırlık vermesi olumlu algılanmıştır. Fakat kitaptaki konu anlatımlarının yetersiz olması, etkinliklerin fazlalığı, bilgi yanlışlıkları, programın yetiştirilememesi olumsuz görüşlerden bazılarıdır. Bu bakımdan ders kitaplarının yeni coğrafya müfredat programı hazırlayan uzmanların da yer aldığı bir komisyon tarafından hazırlanması gerekmektedir. mevcut kitaplardan son derce rahatsız oldukları sonucuna varılmıştır.Türk eğitimin kronik bir sorunu olan yetersiz kitap sorunun halen devem ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Şahin (2001b), "Orta öğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Meslekî Sorunları Hakkında Bir Araştırma" adlı makalesinde - Ders kitaplarıyla ilgili sorunlar. Ankete katılan öğretmenlerin %39.9'u bu konuda sorun olduğunu belirtmişlerdir ve bu sorunların başlıcaları; okyanuslar, akıntılar, Rusya federasyonu ile ilgili konuları içermektedir. Bulgularını desteklemektedir.

Sekin ve Üçışık (2001b), "Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi" adlı çalışmada, öğretim programının tarihi gelişimini ve ders dağılımlarını ele almışlardır. Programın incelenmesi konusunda şu yargıya varmışlardır; coğrafya

öğretim programları, 1950 den bu yana köklü bir değişikliğe uğramamış, yapılan akademik çalışmalar ders kitapları yazımında dikkate alınmamış, ülkemiz bu alanda çağdaşlarına ayak uyduramamıştır. Dolayısıyla konuların çoğu öğrencilerin günlük yaşamda kullanabileceği şekilde değildir. Ders kitaplarında, temel kavram ve ilkeler verilmekte ancak ön planda tutulması gereken, coğrafî olaylarla, insan ve doğal ortam ilişkisine yeterince değinilmemektedir. Ayrıca coğrafya öğretim programlarının hazırlanmasında gelişmiş ülkelerin, özellikle A.B. ülkelerinin programlarının incelenmesi gerektiğine işaret etmişlerdir. Bulgularını desteklemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Yıllık öğrenim süresi ve ders saatleri etkinliklerin uygulanması için yeterlimidir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve önerilerini belirtmişlerdir. Araştırma bir önceki sorumuzda tespit ettiğimiz öğretmenlerin programın ders saati konusundaki eksikliğini dile getirmiştir. Öğretmenlerin % 42.9 "ders saatleri ve öğrenim süresi yeterli değil % 23.8 "Ders Saatleri Tam Yeterli Değil Kısmen Yeterli" %23.8 "Ders Saatleri Artırılmalı" tespitinde bulunmuştur.Bu veriler ders saatlerinin yeni etkinlikleri vermede yetersiz olduğunu varsaymaktadır. Öğretmen görüşlerinden ve gözlemlerimizden elde ettiğimiz bulgulara göre, coğrafya dersinin içeriğinin –özellikle 9. sınıf müfredatı için- mevcut haftalık ders saati ile tamamlanması mümkün değildir.Öğretmenlerin istekleri de ders saatlerinin arttırılması şeklindedir. Araştırmaya katılan örneklem gurubundan % 9.5 ise ders saatlerinin ve süresinin yeterli olduğunu belirtmiştir (Tablo X) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere, Etkinliklerin uygulanması için görev yaptığınız okul yeterli alt yapıya sahip midir? diye soru yöneltilmiştir. Öğretmenler bu soruya %33.3 ile "Görsel Ağırlıklı Araç ve Gereçlerin Sayısı Arttırılmalı",%28.6 " Yeterli Alp Yapıya Sahip Değil, %28.6 "Donanımlı Coğrafya Sınıfları Oluşturulmalı" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu veriler bize tüm çabalara rağmen okullardaki teknoloji ve alt yapı eksikliğinin giderilmediğini ortaya koymaktadır. Öğretmenler okulları fiziki açıdan yetersiz bulmaktadırlar. En büyük eksiklik olarak bir coğrafya laboratuarının ve coğrafya sınıflarının bulunmaması, öğretim araç gereçlerinin ve eğitim teknolojilerinin okullarda mevcut olmamasından yakınmışlardır. Bunun için okullarda teknoloji destekli coğrafya derslikleri oluşturulmalı ve dersliklerden coğrafya öğretmenlerinin faydalanması sağlanmalıdır. Araştırmaya katılan örneklem gurubunun %9.5 ise yeterli cevabı vermiştir (Tablo X) .

Araştırmaya katılan öğretmenlere Ders kitaplarındaki etkinliklerin bulunan bölgede uygulanabilirliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir? diye soru yöneltilmiştir. Örneklem gurubu bu soruya kendilerince önemli gördükleri eksikleri ve önerilerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 81.0 "Genelde Uygulanabilir Olduğunu

Düşünmekteyim” % 19.0 “Konulara Göre Bazen Uygulanabilir Bazen Değil” şeklinde cevaplamıştır.Bu verilerden yola çıkarak etkinlikler hazırlanırken Türkiye coğrafyası iyi bir şekilde etüt edilerek hazırlandığı söylenebilir (Tablo VX) .

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, coğrafya öğretmeni profili, öğretmenlerin coğrafya öğretim programındaki etkinlikler ve uygulanışına ilişkin görüşleri, programın etkinliklerinin ölçütlerine ilişkin görüşleri ile öğretmenlerin program hakkındaki geleceğe yönelik önerileri olarak sunulmuştur.

1. Coğrafya öğretiminde kullanılan etkinlikler öğrencilerin becerilerini geliştirmek açısından önemli olduğu öğretmen görüşlerine göre belirlenmiştir. Bu etkinliklerin öğrencilerde geliştirdiği bazı beceriler şunlardır**:** Öğrenciler harita kullanma, coğrafi sorgulama becerisi ,arazi çalışmaları becerisi vs. becerileri kazanmışlardır.

2. Yapılan araştırmadaki öğretmen profillerinin önceden yapılmış öğretmen profiline yönelik araştırmalarla benzer sonuçlar içerdiği görülmüştür.

3. Coğrafya öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun klasik değerlendirme yöntemlerini kullanmakta olduğu anlaşılmaktadır.Öğretmelerin klasik yöntemler dışında alternatif yöntemleri de kullanmak istedikleri fakat bu konuda ki ders gemce mevzuatının ve öğretmenlerin değerlendirme konusundaki bilgi eksiklerinin olduğu gözlenmiştir.

4. Öğretmenlerin etkinliklerin amacına ulaşmasında sorun olarak genellikle sınıfların fiziki yetersizliği,kılavuz kitap eksikliği, araç gereç ,süre eksikliği ve en önemlisi yeni programla ilgili hizmet içi eğitim semineri eksikliğinden yakındıkları ve bunları öncelikli sorun olarak gördükleri tespit edilmiştir.

VI.2. Öneriler

1-Coğrafya öğretmenlerinin öğretimde etkili olabilmelerine yardımcı olacak çeşitli metotları kullanabilmelerini, teknolojiden yararlanmalarını sağlayacak, etkinlikleri daha iyi yorumlaya bilecek hizmet öncesi veya hizmet içi eğitim kurslarının düzenlenmesi çalışmaları yapılmalıdır.

2-Okullarda coğrafya derslerinin yapılabilmesine yönelik, materyal bakımından donanımlı, sürekli materyal taşınmasına gerek bırakmayacak ve coğrafya sınıfının veya laboratuarının olması eğitim – öğretim açısından son derece önemlidir.

3-Öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri açısından yararlı olan akademik çalışmalara da (yüksek lisans, doktora) bulunmalarına daha fazla olanak sağlanmalıdır.

4-Coğrafya öğretim programlarının okutulmasında ve öğretim materyallerinin kullanımı konusunda öğretmen kılavuz kitaplarını hazırlanması ve her öğretmene dağıtılması son derece önemlidir.

5-Yıllardır eğim acısından önemli bir sorun olan niteliksiz kitaplar sorunu biran evvel çözülmelidir.

6-Öğrencilere, velilere, okul idarecilerine okullardaki coğrafya eğitimi ve derslerinin önemi ve gereği anlatılmalıdır.

7-Coğrafya eğitimi ders saatleri artırılarak yeterli düzeye getirilmelidir

8-Okullardaki kütüphaneler de bulunan coğrafya dersine yönelik kaynak kitaplar çeşitlenmeli ve güncellenmelidir.

9-Öğrencilere araştırma teknikleri ve araçlar (internet,ansiklopediler, resmi ve sivil kuruluşlar) kullanmayı öğreten dersler verilmelidir.Bu araştırmaya dayalı aktif öğrenme üzerine kurulmuş yapılandırmacı eğitim programları acısından son derce önemlidir.

KAYNAKLAR

Açıkgöz, K. (2003). **Aktif Öğrenme**. Eğitim Dünyası Yayınları. İzmir.

Allen, R. and oth. (1990). **Geography Learning of High School Seniors**. Education testing service PRİNCETON

Aladağ, C. (2003)**. Profili ve Öğretmen Ğörüşleri Işığında Müfredat Değerlendirilmesi**. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü . Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi: Konya

Alkan, C. (1991). **Eğitim Teknolojisi Sosyal Bilimlerde Öğretim Teknolojisi.** A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayın No: 167: Ankara.

Akkuş, A. (1998). **Genel Fiziki Coğrafya.** Nobel yayıncılık. Ankara.

Atalay, İ, (1994). **Genel Fiziki Coğrafya.** E. Ü. Basımevi. İzmir.

Alkan, C. (1991). Eğitim Teknolojisi Sosyal Bilimlerde Öğretim Teknolojisi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Yayın No: 167, Ankara.

Aydın, Fatih. (2004). Ortaöğretim 1. Sınıf Coğrafya Dersinde İşbirlikli Öğrenmenin Akademik Başarıya Etkisi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Barth, L. J. ve Demirtaş, A. **(**1997). **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi.** YÖK-Dünya Bankası. MEGEP. Ankara.

Başaran, İ. E. (1987). **Eğitime Giriş.** Sevinç matbaası. Altıncı baskı. İstanbul.

Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1996). **Genel Öğretim Metotları.** Özeğitim Yayınları. İstanbul.

Çilenti, K. (1988). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretimi.** Kadıoğlu Matbaası.Ankara

Doğanay, H. (1993). **Coğrafya'da Metodoloji.** MEB. Yayınları.Öğretmen Kitapları Dizisi. No: 187.İstanbul

Douglass, M.M. (1967). **Social Studies**. Library of congress catolog card number:67-15504.Clerament graduate school.NEWYORK.

Doğan, H. (1997).**Eğimde Program ve Öğretim Tasarımı.** Önder Matbaacılık. Ankara.

Erkal, M. (1982). **Sosyolojik Açıdan Spor.** Filiz Kitabevi. İstanbul.

Erol,O. (1987). **Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi.** Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları Sempozyumu. TED. ANKARA

Ediger M. (1988).**Geography in the social studies**. EDRS. Price.MFO1. Plus Postage

Göksu, M. S. (1998). **Öğretmen Davranışlarındaki Değişiklikler ve Sebepleri.** M.Ü.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Fısher, W.B., (Çeviren; Erol O.), (1981), **Coğrafyada Bugünkü Gelişmeler,** Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı 10, Sayfa: 207-214, Ankara.

Gordon, T (1999). **Etkili Öğretmenlik Eğitimi.** Sitem Yayıncılık. (Çeviren: Emel Aksay). No. 95. İstanbul

Gardner, E.W. Demirtaş, A. ve Doğanay, A. (1997).**Sosyal Bilimler Öğretimi.** YÖK/Dünya Bankası, M.E.G.P. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara.

Göksu, M. S., (1998), **Öğretmen Davranışlarındaki Değişiklikler ve Sebepleri.** M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Gümüş, N., **(**1993), **Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi.** D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Gürsoy, Ahmet. (1992). **Türkiye'de Orta Öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi ve Sorunları.** Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Küçükahmet, L. (1989). **Öğretim İlke ve Yöntemleri.** G. Ü. Yayınları. No:137. Ankara.

Kraoğlu, B.İ. (1998). **Geleneksel Öğretim Yöntemleri ile İşbirlikli Öğretmenin Öğrenci Başarısı, Hatırda Tutma ve Sınıf Yöntemi Üzerindeki Etkileri** . Yayınlanmış Doktora Tezi .İZMİR

Özoğlu, S. (1987). **Orta öğretim Kurumlarında Sosyal Bilgiler Öğretimine Genel Bir Bakış ve Ülkemizdeki Durum.** Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları Sempozyumu. TED. Ankara.

Özcan,Ö. (2000). **Genel Fiziki Coğrefya**.Zambak Yayınevi.İZMİR.

Özer, Bekir. (2002). **İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri.** Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi. Cilt 1 Sayı 1. Ankara:

Sezer, A. (2002). **Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretim Teknolojisinin Öğrenci Başarısına Etkisi.** S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya.

Saban, A. (2000) . **Öğrenme Öğretme Süreci.** Nobel Yayıncılık. Ankara.

Şahin, C. (2001a). **Orta Öğretim Coğrafya Müfredat Programı Hakkında Bir Araştırma.** Marmara Coğrafya Dergisi Cilt 2Sayı 3 Sayfa: 126-138.İstanbul.

Şahin, C. (2001b), **Orta Öğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Meslekî Sorunları Hakkında Bir Araştırma.** Marmara Coğrafya Dergisi.Cilt 2i Sayı 3i Sayfa: 60-70. İstanbul.

Stolman, J.P. (1991). **Teaching Geography at School And Home**.Eric Clearninghouse of Social Studies-Social Sciense Edication.BLOMİNGTON

Seyman, B. (1996). **Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Ders Kitapları.** D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Sünbül, Ali Murat. (1998). **Öğrenme Stratejilerinin Öğrenci Başarı ve Tutumlarına Etkisi.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi

Taşpolatoğlu, A. E. (1993).**Türk Millî Eğitiminde Cumhuriyetten Günümüze Program Geliştirme Alanındaki Gelişmeler ve Bir Eğitim Programının Temel Özelliklerine İlişkin Uzman Görüşleri.** H.Ü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Ankara.

Türk, E. (1999). **Türk Eğitim Sistemi Milli Eğitim Bakanlığı'nda Yapısal Değişmeler.** Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Taşlı, İ. (1997). **Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi.** D.E.Ü. Yayınlanmış Doktora Tezi İZMİR.

Tavşancıl, E. (2002).**Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**. Nobel yayınları.1. Baskı. Ankara.

Yalın, H. İ. (2000).**Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**.Nobel yayıncılık.Ankara

Yetim, A. (2000). **Sosyoloji ve Spor.** Ankara.

Yücedağ, Şenay Birol. (2001). **Öğrenme Stratejilerine İlişkin Karşılaştırmalı Öğrenci Görüşleri.** Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Yüksel, S. (1996).**Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Program Geliştirmeye Yönelik Tutumları (Ankara İlinde Bir Araştırma).** G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Ankara.

TC. MEB. (1998), **Orta öğretim Genel Müdürlüğü Lise Ders Programları.** Cilt 1-2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

TC. M.E.B.(2005),**Coğrafya Dersi Eğitim Programı (9.;10.;11.;12.; Sınıflar)**.Milli Eğitim Basımevi.Ankara

TC. MEB.Tebliğler Dergileri:

cilt, 4, sayı,163, 16-03-1942,

cilt, 20, sayı, 976, 07-10-1957

cilt, 34, sayı, 1652, 12-04-1971

cilt, 34, sayı, 1660, 07-06-1971

cilt, 37, sayı,1775, 21-01-1974

cilt, 45, sayı, 2128, 20-12-1982

cilt, 46, sayı, 2146, 29-08-1983

cilt, 55, sayı, 2366, 14-09-1992

cilt, 55, sayı, 2369, 26-10-1992

cilt, 56, sayı, 2357, 27-03-1992

cilt, 56, sayı, 2381, 26-04-1993

EKLER

Ek 1: Türk Milli Eğitiminin Amaçları

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları:

Genel Amaçlar

Madde 2.

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk millîyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Orta öğretim: Temel eğitime dayalı, 15-18 yaş grubundaki öğrenciler için değişik programlarla en az üç yıllık eğitim veren genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsayan örgün eğitim kurumlarının ortak adıdır. 1973 yılında

kabul edilen değişikliğin ancak 1997-1998 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konması ile daha önce 3+3 şeklinde orta okul ve lise veya dengi okullardan oluşan orta öğretim, bu tarihten itibaren 8 yıllık temel eğitime dayalı, çeşitli programlar uygulayan liselere dönüşmüştür.

Liseler

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 09.09.1992 tarih ve 277 sayılı kararı ile kabul edilip 06.10.1992 tarih ve 2369 sayılı tebliğler

Dergisinde yayınlanan lise ortak dersler gurubunda yer alan Coğrafya 1-2 dersleri

İçin şu amaçlar belirlenmiştir(Tebliğler Dergisi, 2369)

Öğrencilere;

Yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanıtmak; onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli daha köklü kılmak.

1-Türkiye'nin Dünya üzerindeki yerini ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmek

2-Çeşitli coğrafya olaylarının(tabii, beşeri, ekonomik)yeryüzünde dağılışlarını, bunların sebep ve sonuç ilişkilerini ve yeryüzü, canlılar, özellikle insan hayatı üzerindeki etkilerini incelterek, olayların farklı dağılışı sonunda yeryüzünde meydana gelmiş olan değişik karakterdeki alanların özelliklerini kavratmak.

3-İnsanların birbirleriyle ve coğrafi çevreleri ile karşılıklı ilişkilerini, insan topluluklarını yaşama yerlerinin ve geçinme yollarının inceleterek onların yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı birer eleman olarak yetişmelerini sağlamak

4-insanın yaşama alanı olarak yeryüzünün coğrafi şartlarını,imkan ve kaynaklarını

Tanımak: bu imkan ve kaynakların sınırsız olmadığını, bu sebeple onların israfından kaçınmak gerektiğini kavratmak; tabiatı sevdirmek ve onu koruma alışkanlığını kazandırmak

5-Milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafi çevreden yararlanma derecesine ne kadar bağlı olduğunu, yurdumuzun henüz işlenmemiş olan tabi kaynaklarının ne kadar geniş çalışma alanı teşkil ettiğini örnekleriyle belirtmek.

6-Bulundukları tabii çevrenin, bölgenin diğer bölgelerin ve bütünüyle Türkiye'nin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yarayan yer üstü ve yer altı kaynakları ile turistlik kaynaklarını tanıtmak

7-Çeşitli haritaları, resimleri, istatistik, grafik ve diyagramları yorumlamayı, bunlardan yararlanmayı öğretmek ve onlara plan, kroki ve özellikle Türkiye haritasını çizme becerisini geliştirmek.

8-Öğrencilerin, milli servet kaynaklarımızı koruma ve değerlendirme gereğine inanmış ve bu yolda alışkanlıklar kazanmış vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlamak.

9-Öğrencileri yurdumuzun ve milletimizin sorunları üzerine eğilen, bunları inceleyip öğrenen ve bu sorunların yurt ve millet yararına özümlenmesine içtenlikle katılan aydın yurttaşlar olarak yetiştirmek

EK 2: ANKET FORMU

ANKET SORULARI

I. 1-Cinsiyetiniz ?
( ) a- Erkek
( ) b- Bayan
2-Kaçıncı hizmet yılınızdasınız ?
( ) a-5 yıldan az ( ) b-6-10 yıl ( ) c-11-15 yıl ( ) d-16-20 yıl ( ) e-21-25 yıl
3-Haftada kaç saat derse giriyorsunuz ?
( ) 15-20 saat ( ) 21-25 saat ( ) 25 saat ve üstü
4-Okulunuzda coğrafya laboratuarı var mı ?
( ) a-Evet ( ) b-Hayır
5-En son mezun olduğunuz okul hangisidir ?
( ) b- Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği ( ) c-Yüksek Lisans ( ) d-Doktora

II- Aşağıda 9. Sınıf Coğrafya Eğitimi Dersinde Etkinliklerin, Eğitimin Bazı Temel Amaçlarına Etkisine Yer Verilmiştir. Lütfen Bu Amaçlara Katılma Derecenizi ' Katılıyorum ' ' Kısmen Katılıyorum ' veya 'Katılmıyorum' İfadelerinden Birisini (x) ile işaretleyerek belirtiniz.

	Katılıyorum	K. Katılıyorum	Katılmıyorum
1- Atatürk'ün ve düşünürlerin Coğrafya Eğitimi ve konusunda söyledikleri sözleri anlama ve açıklama becerisi kazandıryor.			
2- Coğrafya konularında gözlem yapabilme becerisini güçlendiriyor ve geliştirebiliyor.			
3- Coğrafya konularında harita kullanabilme becerisini güçlendiriyor ve geliştirebiliyor.			
4- Coğrafya eğitimi ilgili temel bilgi, beceri,tavır ve alışkanlıkları edindirebiliyor.			
5- Coğrafya konularında sorgulama becerisini kazandırabiliyor ve geliştirebiliyor.			
6- Coğrafya konularında tablo,grafik,diyagram oluşturma ve yorumlama becerisini geliştirebiliyor.			
7-Coğrafya konularında zaman algılama becerisini (jeolojik zamanlar ve olaylar vb.) geliştirebiliyor.			
8- Coğrafya konularında değişimi ve sürekliliği(dış kuvetlerin topografya üzerindeki etkileri vb.) algılama becerisini geliştirebiliyor.			
9-Coğrafya derslerinde yaratıcı düşünme becerisini geliştirebiliyor.			
10-İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı kazandırabiliyor.			
11- Görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma alışkanlığı kazandırabiliyor.			
12- Coğrafya konularında araştırma becerisini geliştirebiliyor.			

13- Coğrafya derslerinde Türkçe'yi doğru ve etkili kullanma becerisini geliştirebiliyor.			
14- Kendine güven duyma, yerinde çabuk karar verebilme.			
15- Demokratik hayatın gerektirdiği tavırları edinebiliyor			
16- Ders araç ve tesislerini daha ekonomik ve verimli kullanabiliyor			

III. Aşağıdaki 9. Sınıf Coğrafya Eğitimi dersinde Etkinlikler İle İlgili Olabileceği Düşünülen Bazı Sorulara Yer Verilmiştir.Lütfen Bu Sorunlarla Karşılaşıp Karşılaşmadığınıza Dair Düşüncelerinizi 'Katılıyorum' , 'Kısmen Katılıyorum','Katılmıyorum' seçeneklerinden birisini (x) ile işaretleyerek belirtiniz.

	Katılmıyorum	K.Katılıyorum	Katılmıyorum
1- Öğrenciler Coğrafya eğitimi dersin de etkinliklerin önemini ve gereğini yeterince kavrayamamaktadırlar.			
2- Öğrenciler temel Coğrafya eğitiminden yoksundurlar			
3- Sınıflar çok kalabalıktır.			
4- Coğrafya eğitimi dersi araç ve gereçleri yetersizdir.			
5- Haftalık ders sayısı yetersizdir.			
6- Coğrafya dersinde velilerin etkinliklerin yapılmasında işbirliğini sağlamada güçlük çekilmektedir.			
7- Coğrafya dersinde öğrenciyi sürecin aktörlerinden biri yapmakta güçlük çekilmektedir.			
8- Coğrafya eğitimi ilgili yayınları takip etmekte güçlük çekilmektedir.			
9- Okul idaresinden yeterli destek görmemektedir.			
10-Diğer branş öğretmenlerinden yeterli destek görülmemektedir.			

IV. Aşağıda, Öğrenciler 9. Sınıf Coğrafya Eğitimi Dersinden Değerlendirilirken, Göz Önünde Bulundurulması Gereken Ölçütlerden Bazılarına Yer Verilmiştir. Lütfen Bu ölçütlere katılma Derecenizi Belirtiniz.

1- Değerlendirme geleneksel ölçütlere göre yapılmalıdır.(Yazılı, test sözlü vb.)			
2- Değerlendirme geleneksel ölçütler ile alternatif değerlendirme yöntemlerine göre yapılmalıdır.(yazılı,test, performans ödevleri vb.)			
3- Değerlendirme Bütüncül ölçütlere göre yapılmalıdır.(Öğretmenin genel süreci veya ürünü bir bütün olarak, parçalarını dikkate almadan, puanlamasıdır.)			
4- Değerlendirme Analitik dereceleme ölçeklerine göreyapılmalıdır. (Önce performans veya ürünün parçalarının ayrı ayrı puanlanmasını sonra da bu puanları toplayarak toplam puanın hesaplanmasını gerektirir.)			
5- Değerlendirme Performans değerlerine göre yapılmalıdır			
6- Değerlendirme Öğrencinin kendi kendine değerlendirme sürecine göre yapılmalıdır. (Öğrencilerin kendi katılımlarını, süreçlerini ve ürünlerini değerlendirmeleridir.)			
7- Bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıkların tamamının değerlendirilmesi gerekmektedir			
8- Okul'un araç ve gerecini kullanışı değerlendirmeye katılmalıdır.			
9--Her öğrenci ideal öğrenciye göre değerlendirilmelidir.			
10-Değerlendirme ' Öğrenci Gözlem Fişi ' ne göre yapılmalıdır.			
	Katılmıyorum	K.Katılıyorum	Katılmıyorum

V. Lütfen Aşağıda 9. sınıf Coğrafya Eğitimi İlgili Sizin Acık Görüşlerinizi Yansıtan Sorulara Cevaplar Veriniz.

1-Lisans eğitimi sürecinde aldığınız coğrafya eğitimi etkinliklerin nasıl yapılacağına dair yeterli bilgi vermekte midir görüşlerinizi belirtiniz.

2-Milli eğitimin uyguladığı hizmet içi eğitimler etkinlilerin uygulanmasında yeterli bilgileri içermekte midir görüşlerinizi belirtiniz.

3-Sizce uygulanan etkinliklerin daha başarılı olması için neler yapılabilir görüşlerinizi belirtiniz.

4-Kullanmakta olduğunuz ders kitabı uygulanmakta olan yapılandırıcı eğitim programı için yeterli midir görüşlerinizi belirtiniz.

5-Yıllık öğrenim süresi ve ders saatleri etkinliklerin uygulanması için yeterlimidir görüşlerinizi belertiniz.

6- Etkinliklerin uygulanması için görev yaptığınız okul yeterli alt yapıya sahipmidir görüşlerinizi belirtiniz.

7-Ders kitaplarındaki etkinliklerin bulunan bölgede uygulanabilirliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir.

Değerli Meslektaşlarım;

Şu anda Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans çalışmamı danışmanım Yrd.Doç.Dr. Nuri İnan yönetiminde sürdürüyorum.

Elinizdeki anket formu ile KONYA / Ereğli ilce merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan Coğrafya Öğretmenlerinin 9. sınıf coğrafya derslerinde etkinliklerin amacına ulaşma düzeyi hakkında coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu sebeple, anket sorularına vereceğiniz cevapların samimiyeti, sonuçların doğruluk derecesini belirleyecek ve önemli katkılar sağlayacaktır.

İlgi ve yardımlarınız için teşekkür eder başarılar dilerim.

Niyazi Kürşat ÖZCAN

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi